науково-методичний журнал

Педагогічний вісник ПОДІЛЛЯ

5(2023)

У цьому числі журналу висвітлено педагогічні напрацювання з упровадження оновленого Державного стандарту дошкільної освіти у Хмельницькій області.

науково-методичний журнал

Педагогічний вісник ПОДІЛЛЯ

5(2023)

Засновник:
Хмельницький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка

Голова редакційної колегії
ОЧЕРЕТЯНКО В.І.,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник

Редакційна колегія:
Білошицький С.В., доктор політичних наук, доцент
Блажевич Ю.І., кандидат історичних наук, доцент
Вашеняк І.Б., кандидат історичних наук, доцент
Галус О.М., доктор педагогічних наук, професор
Гіджеліцький І.К., перший проректор Хмельницького ОІППО
Гільберг Т.Г., кандидат географічних наук, доцент
Гладуняк І.В., кандидат юридичних наук
Гулеватий А.А., кандидат психологічних наук, доцент
Гуменюк В.В., кандидат педагогічних наук, доцент
Ковальська О.П., кандидат педагогічних наук
Маркова С.В., доктор історичних наук, доцент
Омельчук О.М., доктор юридичних наук, професор
Потапчук С.М., доктор психологічних наук, професор
Пулатова Л.Й., кандидат філологічних наук
Соболик Т.А., президент Асоціації керівників
інноваційних закладів освіти
Соловей М.В., кандидат педагогічних наук, доцент

Педагогічний вісник Поділля. ХОІППО. №5 (2023).
78 с.

Керівник тематичного номера:
Лариса ДАРЧЕНКО

Адреса: **м.Хмельницький,**
вул.Проскурівського підпілля, 139, ХОІППО

E-mail: **majbuttya@gmail.com**

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації:
Серія ХМ № 880/367Р від 28.02.2019 р.

Думка редакції не завжди збігається з думкою авторів журналу.
За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв
та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Редакція залишає за собою право
редагувати та скорочувати текст

У номері:

Науково-методичний аспект
І.Гіджеліцький. Впровадження Державного стандарту дошкільної освіти в роботу ЗДО Хмельницької області ... 2
Т.Гаркавенко. Діяльність закладів дошкільної освіти в умовах війни ... 3
А.Харченко. Розвиток особистісно-професійної компетентності педагога дошкільного закладу ... 6
Л.Дарченко. Інноваційні форми методичної роботи з педагогами у закладах дошкільної освіти ... 8
В.Руднєва. Управлінський аспект упровадження Базового компонента дошкільної освіти ... 10

Особистість дитини
О.Гончарук. О.Мирончук. Безпека під час відпочинку ... 12
Л.Костанецька. Рухова активність як засіб повноцінного розвитку дитини ... 14
О.Гончарук. Черпаємо силу з народних джерел ... 16
Є.Пиріг. Теніс – гра м'язів та інтелекту ... 19

Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі
І.Білан. Формування логіко-математичної компетентності дошкільників з іграми В'ячеслава Воскобовича ... 22
Т.Бізюк. Інноваційні лайфхаки за освітнім напрямком "Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі" ... 24
Л.Стандарчук. Реалізація Державного стандарту через використання конструктора LEGO ... 26

Дитина в природному довкіллі
О.Гуменюк. Інтеграція пошуково-дослідницької діяльності в освітній простір закладу дошкільної освіти ... 28
С.Ситник. Організація пізнавальної діяльності дошкільників на свіжому повітрі. Метеорологічна станція "Еко-знайка" ... 31
О.Кирилюк, О.Питель. Формування екологічної культури дітей засобами еколого-психологічних тренінгів ... 33
І.Кузьменко. Конспекти інтегрованих занять для дітей старшого дошкільного віку ... 36
Л.Ількова. У теплих променях "Сонечка" ... 39
Т.Романська, Л.Василенко. Екологічне виховання – кроки до пізнання навколишнього світу ... 41

Гра дитини
С.Бомблюк. Запалити вогник допитливості ... 43
М.Перчук. Шлях до пізнання світу ... 44
І.Граб. Горизонти "Впевненого старту" ... 45

Дитина в соціумі
Л.Дозорець. Психологічні аспекти взаємодії дошкільників ... 48
Л.Лічняровська. Стежками рідного краю ... 51
Н.Леонченко. Посіяти зерна життєвого досвіду ... 54
А.Морозюк. "Шукаємо скарб" ... 57
Н.Бортнік. "Незвичайні іграшки" ... 59

Мовлення дитини
Н.Кічковська. Особливості організації мовленнєво-ігрової діяльності дитини ... 60
І.Голенко. Роль театралізованої діяльності в розвитку мовлення дітей різновікової групи ... 62
Т.Гончарук. Використання мнемотехнік в навчанні дітей з особливими освітніми потребами ... 65
А.Зіняк. Розвиток мовлення у дітей дошкільного віку ... 67

Дитина у світі мистецтва
О.Буряк. Ритмопластика як здоров'язберігаюча музично-освітня технологія з дошкільнятами ... 69
Т.Блискун. Орф-педагогіка – особливий тип музичної педагогіки в закладі дошкільної освіти ... 73
О.Герасимчук. Створення умов для розкриття творчого потенціалу кожної дитини на заняттях музики ... 75
А.Капралова. Вплив музики на розвиток дітей з особливими освітніми потребами ... 77

Ігор ГІДЖЕЛІЦЬКИЙ,
перший проректор Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені А.Назаренка

Впровадження Державного стандарту дошкільної освіти в роботу ЗДО Хмельницької області

Дошкільна освіта є невід'ємним складником та першим рівнем у системі освіти – стартовою платформою особистісного розвитку дитини. Державний стандарт дошкільної освіти, що був затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України №33 від 12 січня 2021 року, забезпечує підвищення якості дошкільної освіти в Україні, дозволяє продовжити реформу дошкільної освіти з урахуванням наступності між дошкільною освітньою галуззю та загальною середньою освітою, приведення її відповідно до міжнародних стандартів.

В основу документа покладено ідеї гуманістичної педагогіки, патріотичного та громадянського виховання, солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій, причетних до піклування, догляду і розвитку дітей дошкільного віку.

Державний стандарт передбачає взаємозв'язок між цінностями дошкільної освіти, напрямами освіти (змістом), процесом формування досвіду дитини в різних видах діяльності, що забезпечують освітній результат – компетентність дитини старшого дошкільного віку, а також умови, за яких ці компетентності можуть бути досягнуті.

Оновлений документ заснований на компетентнісному підході, як і Державний стандарт початкової освіти.

Ключові компетентності Базового компонента дошкільної освіти продовжуються в Держстандарті початкової освіти за окремими освітніми галузями. Наприклад, освітні напрями «Дитина в природному довкіллі» та «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» продовжуються математичною та природничою освітніми галузями, а «Дитина у світі мистецтва» – мистецькою та технологічною.

Наступність між дошкільною та початковою освітою простежується й через формування наскрізних умінь, що є спільними для дошкільної та початкової освіти: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.

Міністерство освіти і науки України спільно з ДУ «Український інститут розвитку освіти» з 30 березня до 15 травня 2021 року організували і провели сертифіковане навчання 100 працівників дошкільної галузі України (4 учасники від кожної області). Навчання відбувалось у форматі курсів підвищення кваліфікації через інтерактивних вебінарів, до кожного з яких потрібно було виконати підготовчі та підсумкові завдання (16 вебінарів). Результат навчання – сертифікат тренера з імплементації оновленого Державного стандарту дошкільної освіти.

Тренерами курсу підвищення кваліфікації були провідні науковці дошкільної галузі, автори оновленого БКДО, серед яких – Тамара Піроженко, член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор, завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України; Наталія Гавриш, доктор педагогічних наук, професор кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти університету ім. Гр.Сковороди; Ольга Косенчук, кандидат педагогічних наук, доцент, начальник відділу дошкільної освіти ДУ «Український інститут розвитку освіти»; Олена Половіна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти Київського університету імені Б. Грінченка; Ольга Байєр, кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти Запорізького ОІППО.

Після завершення навчання було розроблено 12 обласних заходів з реалізації оновленого Базового компонента дошкільної освіти (інваріантна та варіативна складові). Впродовж другої половини 2021 та у 2022 рр. проведено 12 занять обласного онлайн-марафону «Сучасні погляди на проблему імплементації оновленого Державного стандарту дошкільної освіти» та 6 вебінарів на замовлення Антонінської, Красилівської і Теофіпольської територіальних громад:

- Інноваційні підходи до формування рухової та здоров'язбережувальної компетентностей;
- Особистісна компетентність дошкільника. Діяльнісний підхід як ключовий шлях реалізації завдань Базового компонента дошкільної освіти;
- Нові вектори освітнього напряму «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»;
- Формування природничо-екологічної компетентності дошкільників та навичок, орієнтованих на сталий розвиток;
- Домінанта освітнього напряму «Гра дитини»;

- Соціально-громадянська компетентність. Освітній напрям «Дитина у соціумі»;

- Реалізація завдань державного стандарту дошкільної освіти за освітнім напрямом «Мовлення дитини»;

- Мистецько-творча компетентність. Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва»;

- Характеристика освітнього напряму «Особистість дитини. Спортивні ігри»;

- Комп'ютерна грамота. Готуємо педагогів до впровадження освітнього напряму;

- Мовленнєва компетентність у сфері іноземної мови;

- Прояв соціальної компетентності й навичок фінансової грамотності.

Заходи відбувалися через використання платформи Google Meet. Презентації спікерів розташовані у Google класах. Кожному заходу передувало вивчення ситуації впровадження інноваційних технологій у закладах дошкільної освіти області по кожному з 6 освітніх напрямів Державного стандарту. Аналітичні матеріали розташовані на обласному блозі методичних матеріалів «Дошкільний світ Хмельниччини». Інформація про заходи висвітлювалась на сайті ХОІППО та у мережі Facebook у спільноті «Дошкілля Хмельничини».

Метою навчання було удосконалення загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників щодо впровадження змістового наповнення оновленого Державного стандарту дошкільної освіти в освітній процес ЗДО.

Завдання, які розкривали мету:

– ознайомити педагогів зі стратегіями і тенденціями, що склали основу в розробленні змісту оновленого БКДО;

– удосконалювати здатність та готовність учасників планувати освітній процес з урахуванням положень оновленого Стандарту для вибудовування індивідуальної траєкторії дитини дошкільного віку;

– формувати здатності педагогічних працівників організовувати різні види діяльності дітей в закладах дошкільної освіти на засадах компетентнісного, особистісно орієнтованого, інтегрованого, соціокультурного підходів;

– удосконалювати готовність педагогів до організації партнерства з батьками вихованців задля підвищення культури відповідального батьківства.

Цільова аудиторія - вихователі-методисти, вихователі, музичні керівники, інструктори фізичної культури та керівники гуртків ЗДО (1053 освітянина). Учасники заходів передавали отриману інформацію у свої заклади освіти, територіальні громади.

Задля мотивації педагогів до участі запросили Олену Половіну, кандидата педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри дошкільної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, регіональних тренерів Галину Давиденко, директора КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Дунаєвецької міської ради та Інну Ковальську, вихователя-методиста ЗДО№20 Хмельницької міської територіальної громади. Крім того, практики закладів дошкільної освіти області ділились досвідом упровадження інноваційних технологій відповідно до освітніх напрямів БКДО.

Очікуваний результат, досягнення якого було необхідною умовою отримання сертифіката – підвищення кваліфікації педагогічних працівників- передбачав формування їхніх загальних і фахових компетентностей, а саме:

– збереження цінностей дитинства, примноження здобутків дошкільної освіти, розуміння її поступу в історичній ретроспективі;

– вільного використання цифрових технологій для реалізації освітніх завдань та вдосконалення професійної діяльності;

– генерування нових ідей (креативність);

– ухвалення обґрунтованих рішень;

– співпрацю та взаємодію у команді;

– організацію партнерської взаємодії з батьками вихованців;

– міжособистісну взаємодію;

– рефлексію та саморозвиток.

Фахові компетентності були спрямовані на розвиток знань, умінь, навичок та способів діяльності педагогічних працівників:

– визначати та оцінювати актуальні проблеми дошкільної освіти;

– враховувати українські традиції та міжнародні практики в реалізації змісту оновленого Стандарту;

– розробляти змістовно-методичне забезпечення освітнього процесу з урахуванням вимог оновленого Стандарту;

– розвивати в дітей дошкільного віку базові якості особистості (самостійність, відповідальність, працелюбність, лідерство, людяність, спостережливість, справедливість, ініціативність, активність, креативність тощо);

– навчатися впродовж життя з метою підвищення особистісно професійного саморозвитку;

– вивчати запити й очікування учасників освітнього процесу в закладі освіти задля підвищення якості дошкільної освіти.

У результаті проведенного навчання в різних форматах педагоги знають стратегії, структуру, цілі, зміст і завдання оновленого Стандарту; здійснюють суб'єкт-суб'єктну взаємодію й міжособистісне спілкування з дітьми дошкільного віку, їхніми батьками або особами, що їх замінюють; впроваджують інноваційні педагогічні технології в освітній процес закладу освіти; планують освітній процес з урахуванням оновленого змісту Стандарту; адаптують прогресивні європейські практики та український досвід в освітній процес закладу освіти для підвищення якості дошкільної освіти.

Усього навчання пройшло 1053 педагоги. Кращий досвід роботи педагогів дошкілля області узагальнено у пропонованому випуску журналу «Педагогічний вісник Поділля».

Тетяна ГАРКАВЕНКО,
головна спеціалістка відділу дошкільної та загальної середньої освіти Департаменту освіти і науки Хмельницької ОВА

Діяльність закладів дошкільної освіти в умовах війни

У Хмельницькій області станом на вересень 2023 року було 652 заклади дошкільної освіти, із них: 492 – самостійні ЗДО, 160 – структурні підрозділи закладів загальної середньої освіти. Крім того, функціонують дошкільні групи при двох закладах позашкільної освіти у Хмельницькому та Шепетівці. Комунальної форми власності – 643 дошкільних заклади, державної – 1, приватної – 8. Контингент дітей у закладах дошкільної освіти становить 35, 6 тис. дітей, що на 2 тис. менше, ніж у 2022 році.

Попри воєнний стан і часті повітряні тривоги, заклади дошкільної освіти області продовжують надавати освітні послуги дітям. Їхня діяльність організовується відповідно до законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», Положення про заклад дошкільної освіти, Державного стандарту дошкільної освіти (Базового компонента дошкільної освіти), Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів.

Крім того, в умовах воєнного стану заклади дошкільної освіти у своїй діяльності керуються Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», листами Міністерства освіти і науки України:

– від 02.04.2022 №1/3845-22 «Про рекомендації для працівників ЗДО на період дії воєнного стану в Україні»,

– від 17.03.2022 № 1/3475 «Про зарахування до ЗДО дітей із числа внутрішньо переміщених осіб»,

– від 22.06.2022 № 1/6887-22 «Щодо збереження мережі закладів дошкільної освіти та захисту прав їх працівників»,

– від 11.07.2022 №1/7707 -22 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та опалювального сезону в умовах воєнного стану» (Інструктивно-методичні матеріали щодо порядку підготовки закладу освіти до нового навчального року та опалювального сезону з питань цивільного захисту, охорони праці та безпеки життєдіяльності),

– від 20.06.2023 № 1/8820-23 «Про організацію безпечного освітнього простору в закладах дошкільної освіти та обладнання укриттів».

– від 26.07.2023 4/2645-23 "Щодо роботи з дітьми з ООП в інклюзивній та спеціальній групах",

– від 21.08.2023 № 1/12490-23 «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2023/2024 навчальному році»

Під час підготовки до 2023/2024 навчального року закладами дошкільної освіти вжито відповідних заходів з посилення безпеки: облаштовано укриття, яке відповідає вимогам ДСНС; перевірено системи оповіщення учасників освітнього процесу про небезпеку; підготовлено інструкції для працівників щодо реагування на небезпечні ситуації, загрози, план евакуації; апробована система навчання та тренування дітей і працівників щодо дій в екстремальних ситуаціях, проведено навчання працівників щодо надання домедичної допомоги учасникам освітнього процесу; взято курс на оздоровчу спрямованість освітнього процесу.

Станом на вересень 2023 року освітній процес за очною формою навчання організовано у 536 закладах дошкільної освіти, за змішаною – у 31 ЗДО, через відсутність укриттів 72 заклади дошкільної освіти працюють з використанням дистанційних технологій, 13 ДЗ освітні послуги наразі не надають.

У режимі офлайн працюють ті заклади, у яких наявне та відповідно облаштоване сховище або найпростіше укриття. Ряд дошкільних закладів використовують укриття шкіл або інших установ, що знаходяться поблизу дошкільного закладу.

Слід зазначити, що колективи закладів дошкільної освіти доклали чималих зусиль для приведення сховищ та укриттів у відповідність до вимог Державної служби надзвичайних ситуацій. Адже збереження життя та здоров'я дітей, створення безпечних умов перебування дітей і працівників у закладах в умовах війни є найголовнішим завданням керівників та колективів закладів освіти.

По можливості облаштували в укриттях навчально-розвивальні осередки, укомплектували настільними та розвивальними ігровими наборами, матеріалами для зображувальної діяльності, атрибутами для інтелектуальної та розважальної діяльності.

Під час перебування дітей в укриттях з ними проводиться психолого-педагогічна робота, організовуються різні форми діяльності, зокрема: руханки, читання казок та віршів, малювання, ліплення, конструювання, настільні ігри, співи, танці, театралізована діяльність тощо.

388 закладів дошкільної освіти радо прийняли у свої дитячі колективи 1902 дитини з числа внутрішньо переміщених осіб. Це діти, які потребують особливої підтримки, ласки і турботи. Їм надається психолого-педагогічна допомога, проводиться робота з адаптації у новому середовищі, зі зниження рівня стресу, емоційного навантаження, напруженості. Також увага психологів та вихователів спрямована на роботу з батьками таких дітей, які теж потребують підтримки, відновлення емоційного здоров'я та рівноваги.

Найбільше дітей із числа ВПО зараховано до закладів дошкільної освіти Хмельницької, Кам'янець-Подільської, Дунаєвецької, Красилівської, Нетішинської, Старокостянтинівської, Шепетівської, Ярмолинецької територіальних громад.

У дошкільних закладах з дітьми працюють 4,4 тис. педагогів, у тому числі – 2,8 тис. вихователів, технічного та обслуговуючого персоналу – 5 тис. осіб.

Дошкільна спільнота області з початку повномасштабної війни об'єднала свої зусилля для підтримки Збройних сил України. У багатьох територіальних громадах закладами дошкільної освіти були організовані та проведені благодійні ярмарки «Разом до перемоги».

Батьки, працівники закладів та жителі громад мали змогу придбати дитячі сувеніри, вироби, випічку, солодощі, зробивши таким чином свій внесок для перемоги над ворогом.

У дошкільних закладах проводяться різноманітні заходи патріотичного спрямування, зокрема, акції: «Сади перемоги», «Допоможемо дітям Херсона», «Оберіг для воїна», «Смаколик для солдата» тощо.

Відповідно до методичних рекомендацій МОНУ пріоритетними напрямами діяльності закладів дошкільної освіти в 2023/2024 н.р. є:

1. Організація та підтримка безпечного освітнього простору.

2. Організація освітнього процесу в різних форматах і подолання освітніх втрат.

3. Педагогічна взаємодія з дітьми, зокрема з дітьми з особливими освітніми потребами.

4. Партнерство у співпраці з батьками або законними представниками дітей.

5. Організаційно-методична підтримка керівників і педагогів ЗДО.

6. Організація в нових умовах атестації педагогічних працівників.

7. Організація харчування в ЗДО.

Нормативною основою є Базовий компонент дошкільної освіти, «Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти». Освітній процес організовується за принципами опосередкованого навчання, діяльнісного підходу, партнерської взаємодії дитини та дорослого. Освітня діяльність планується відповідно до наказу МОН «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності».

Педагогами враховуються вимоги Базового компонента дошкільної освіти щодо формування достатнього та необхідного рівня знань і вмінь дитини для безпечного перебування в навколишньому середовищі, елементарних норм поведінки у надзвичайних ситуаціях. У закладах проводяться Тижні безпеки життєдіяльності дитини, Дні цивільного захисту.

З метою реалізації вимог Базового компонента дошкільної освіти педагогічні колективи організовують освітній процес відповідно до освітніх програм, які обирають із переліку рекомендованих Міністерством освіти і науки України (лист МОН від 14.08.2023 № 1/12038-23) для використання в освітньому процесі закладів дошкільної освіти у 2023/2024 навчальному році». Вибір освітніх програм (комплексних і парціальних) здійснюється педагогічними колективами з огляду на запити батьків, власні можливості та результати попередньої роботи.

В одному ЗДО можливе одночасне використання кількох комплексних і парціальних програм з певних напрямів освітньої діяльності.

Алла ХАРЧЕНКО,
старша викладачка кафедри теорії та методик початкової і дошкільної освіти Хмельницького ОІППО імені А.Назаренка

Розвиток особистісно-професійної компетентності педагога дошкільного закладу

Важливим завданням дошкільної освіти є консолідація зусиль влади, закладів освіти, громадськості з метою забезпечення необхідних умов для розвитку, освіти, повноцінної соціалізації дітей і створення безпечного освітнього середовища. На сьогодні реформування дошкільної освітньої галузі відбувається через оновлення: законодавства, державного стандарту дошкільної освіти, освітніх програм для дітей раннього та дошкільного віку, формування внутрішньої та зовнішньої систем забезпечення якості освіти в дошкільних закладах, розширення мережі закладів дошкільної освіти.

Розроблено нову редакцію Закону України «Про дошкільну освіту», яким буде запроваджено ключові новації:

• закріплення академічної свободи педагогічних працівників;

• зміна філософії контролю якості освіти на методологію підтримки;

• гарантування фінансової автономії закладів дошкільної освіти;

• розширення інституційних форм здобуття дошкільної освіти;

• запровадження альтернативних механізмів фінансування дошкільної освіти;

• прозорість діяльності закладу дошкільної освіти;

• визначення за закладами дошкільної освіти території обслуговування для забезпечення доступу до дошкільної освіти за місцем проживання дитини.

Оновлено Базовий компонент дошкільної освіти (державного стандарту дошкільної освіти) У ньому гармонійно поєднано традиційно сильні бази української дошкільної освіти з міжнародними стандартами й вимогами часу.

В умовах воєнного стану зазнала змін й організація роботи з кадрами, зокрема підвищення кваліфікації, інформаційна та методична підтримка педагогів. Трансформація дошкільної освіти передбачатиме:

• створення умов для функціонування гнучкої та оптимальної мережі різних типів освітніх послуг для дітей раннього та дошкільного віку;

• оновлення системи професійної підготовки педагогічних кадрів (нова якість та підхід до підготовки та перепідготовки кадрів);

• забезпечення умов для якісного підвищення кваліфікації та професійного зростання працівників сфери освіти дітей раннього та дошкільного віку;

• створення умов для залучення волонтерів до системи освіти дітей раннього та дошкільного віку;

• розроблення вимог до проєктування трикомпонентного освітнього середовища (фізичне середовище, соціальне середовище, структура дня);

• створення системи зовнішнього моніторингу якості дошкільної освіти; забезпечення гідних умов праці працівників дошкільного освіти.

Необхідність безперервного підвищення кваліфікації педагогів в умовах модернізації вітчизняної системи освіти, післядипломної зокрема, актуалізувала проблему розвитку професійної компетентності педагогів. Ця актуалізація обумовлена наступними обставинами [2,с.7]:

• в умовах плюралізму важливо, щоб фахівець у галузі дошкільної освіти в сучасних науково-педагогічних підходах, принципах, функціях щодо організації процесу навчання міг не тільки використовувати й адаптувати готові методичні рішення, але й самостійно виконувати експериментальну, дослідницьку науково-методичну роботу;

• саме професійна компетентність педагога забезпечує результативність процесу виховання та навчання дітей, оскільки дозволяє з наукової та практичної точки зору визначати й реалізовувати принципи, зміст, форми, методи і засоби інноваційної діяльності;

• тільки в процесі розвитку професійної компетентності можна сформувати стійкий інтерес педагога до плідної роботи з дітьми, зробити її ефективною, творчою, доцільною.

Професійна компетентність педагога – система професійних знань, умінь і навичок - забезпечення мобільності (рухливості) та поповнення професійних особистісних знань - гнучкість застосовуваних методів теоретичної та способів практичної діяльності ПК - критичність мислення - саморефлексія; прагнення до безперервного професійного зростання. Основна мета професійної діяльності вихователя полягає в організації освітнього процесу, спрямованого на виховання і навчання вихованців під час здобуття ними дошкільної освіти, формування ключових компетентностей відповідно до Державного стандарту та визначає напрямки діяльності вихователя». Професійний стандарт [4.с.3] складено з урахуванням нової редакції Базового компонента дошкільної освіти. Цей документ розкриває зміст професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти в межах певного виду економічної діяльності й вимоги до його кваліфікації. Професійний стандарт містить перелік професійних компетентностей вихователя закладів дошкільної освіти, на основі яких оновлюються посадова інструкція, освітні програми й стандарти вищої та фахової передвищої освіти.У професійному стандарті окреслено загальні компетентності вихователя закладу дошкільної освіти, якими він має володіти, а саме: громадянська, соціальна, культурна, лідерська, підприємницька, етична. Розкрито зміст цих компетентностей. Основні напрями впровадження Професійного стандарту вихователями ЗДО:

• самооцінювання власної професійної діяльності;

• планування та реалізація індивідуального професійного розвитку;

• підвищення кваліфікації та атестація.

При самооцінюванні власної професійної діяльності вихователі можуть проаналізувати відповідність своїх професійних компетентностей, знань, умінь і навичок до тих, які представлено у Професійному стандарті.

Самооцінювання може відбуватися у довільній формі, шляхом самоаналізу, що дозволить визначити сильні та слабкі сторони власної професійної діяльності та спрогнозувати індивідуальну траєкторію подальшого розвитку.

Професійний розвиток відбувається як процес взаємного підсилення особистісних і професійних якостей вихователя та стає потужною рушійною силою для його професійного зростання. Ефективним інструментом поширення кращих практик є участь педагогів у фахових конкурсах, виставках, створенні та популяризації власних сайтів, телеграм-каналів, тощо. Професійне моделювання та прогнозування очікуваних результатів сприяє індивідуальному професійному розвитку з урахуванням вимог Професійного стандарту [4.с.12].

В сучасних умовах самоосвіті педагогів відводиться важливе місце. Роль самоосвіти, на наш погляд, важлива не тільки тому, що в межах різних форм роботи з кадрами неможливо дати (і засвоїти) масу знань, яка постійно збільшується та змінюється. Є й більш вагомі причини.

• будь-яка навчальна діяльність включає елемент самостійної роботи в тому розумінні, що засвоює людина навчальний матеріал завжди сама;

• самоосвіта передбачає найбільше різноманіття форм діяльності тих, хто навчається, отже, забезпечує найбільш високий рівень засвоєння матеріалу;

• лише самостійна робота сприяє виникненню та засвоєнню знань.Тому є всі підстави стверджувати, що самоосвіта не лише допомагає педагогу успішно набувати навичок та вмінь професійної діяльності, вона формує потребу до постійного самовдосконалення, розширення кругозору.

Оцінювально-аналітична компетентність передбачає, що вихователь:

• моніторить якість освітньої діяльності й інтерпретує результати для адаптації та корегування освітнього процесу відповідно до можливостей і потреб здобувачів освіти;

• визначає рівень сформованості компетентностей у здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти.

Основними завданнями у підвищенні професійної компетентності педагогів є:

• формування методичного середовища або професійна взаємодія з колегами, тобто участь у колективних і групових інноваційних формах методичної роботи;

• формування гнучкої системи безперервної освіти педагога;

• створення інформаційно-освітнього простору з рівноправним доступом усіх педагогів до інформаційно-освітніх ресурсів;

• готовність до інноваційної діяльності, пріоритет освітніх технологій.

Педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати свою кваліфікацію не рідше одного разу на п'ять років відповідно до спеціальних законів [3.с.11]. Підвищувати кваліфікацію можна за різними формами, видами. Педагоги самостійно обирають конкретні форми, види, напрями та суб'єктів надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації. Напрями підвищення кваліфікації:

• розвиток професійних компетентностей — знання фахових методик, технологій;

• формування у здобувачів освіти ключових компетентностей, умінь;

• психолого-фізіологічні особливості здобувачів освіти певного віку, основи андрагогіки;

• створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, особливості (специфіка) інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами;

• використання інформаційно-комунікативних і цифрових технологій, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку;

• мовленнєва, цифрова, комунікаційна, інклюзивна, емоційно-етична компетентність.

Компетентнісний підхід у системі післядипломної освіти зміщує акценти з процесу накопичення знань, умінь, навичок на формування й розвиток у педагогів здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних професійних ситуаціях. Це вимагає від професорсько-викладацького складу змістити акценти з інформаційної на організаційно - управлінську діяльність. Змінюється і функція слухачів-педагогів: від пасивного засвоєння знань – до активного, самостійного та самоосвітнього. З огляду вимог до професійного зростання педагога, ключові компетентності мають забезпечити комплексне досягнення цілей діяльнісного навчання, сприяти становленню цілісної і цілеспрямованої особистості, готової до вільного гуманно орієнтованого вибору і інтелектуального зусилля, що володіє багатофункціональними компетентностями [1,с.13].

Організація дистанційного навчання педагогів ЗДО на курсах підвищення кваліфікації здійснюється за затвердженим графіком із запланованим початком і реєстрацією та подовженням терміну завершення, що дає змогу здобувачам освіти у пролонгованому режимі виконати навчальний план з урахуванням реальних подій у професійній діяльності; гнучкий розклад, цілодобовий доступ до освітньої платформи, вільний вибір часу роботи з матеріалами на дистанційному курсі та порядку виконання залікових робіт; доступність консультування здобувачів викладачами інституту протягом пролонгованого періоду; навчання за освітніми програмами за другою спеціалізацією (фаховий модуль), для роботи за сумісництвом на посаді вихователя і керівника гуртка; організація постійно діючого консультаційного пункту з питань надання психологічної допомоги педагогам і батькам у роботі з дітьми щодо особливостей в освітній діяльності і взаємодії в нинішній ситуації та стресовому стані.

Розвиток особистості педагога нерозривно пов'язано з його прагненням до самостійного поповнення своїх знань, підвищення професійної компетентності. Рівень кваліфікації та педагогічної майстерності у кожного педагога свій, тому кожен самостійно обирає форму методичної роботи, засіб удосконалення педагогічної техніки і технології, при цьому використовуючи інтерактивні форми роботи з педагогами, що значно підвищує їх зацікавленість.

Використані джерела

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція).-К. 2021.с.38

2. Артемова Л. Зберегти дітей-гуманітарна місія сьогодення. Дошкільне виховання. 2022.- №3-4.с.6-8

3. Лист МОН від 29.03.2022 № 1/3737-22 «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні»;

4. «Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти»» від 19.10.2021 № 755-21

5. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800, із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 року № 1133. URL: http://surl.li/nrwlj

Лариса ДАРЧЕНКО,
методистка НМЦ професійного розвитку керівних та педагогічних працівників установ і закладів дошкільної та загальної середньої освіти Хмельницького ОІППО імені А.Назаренка

Інноваційні форми методичної роботи з педагогами у закладах дошкільної освіти

Бути готовим до застосування нових освітянських ідей, постійно навчатися, перебувати у нескінченному творчому пошуку – у цьому й має полягати основна місія сучасного педагога. Протягом життя він має удосконалювати свої знання, систематично підвищувати кваліфікацію, засвоювати нові види діяльності тощо.

Головне завдання керівника та вихователя-методиста – визначити напрями діяльності закладу дошкільної освіти, щоб педагогічні працівники були не одиницями планування, а ініціаторами власних ідей.

Актуальність теми полягає у пошуках ефективних форм і методів у роботі з вихователями та спеціалістами ЗДО, сприянні розвитку їх потенціалу, здатності до самоосвіти і самовдосконалення.

Мета, яка стоїть перед вихователем-методистом закладу дошкільної освіти:

– створити сприятливі умови для вдосконалення професійного зростання педагогів;

– упровадити сучасні форми і методи в роботі з кадрами;

– модернізувати зміст і форми науково-методичної роботи, ефективних способів забезпечення формування професійної компетентності педагогів.

Педагог стає майстром, коли у закладі створено умови для його професійного зростання, є атмосфера співпраці, взаємодопомоги, творчості. У сучасних умовах якісну може надавати висококваліфікований, креативний, соціально активний, конкурентноспроможний педагог, зорієнтований на гуманістичні цінності:

– гнучко орієнтуватися у життєвих ситуаціях;

– критично мислити;

– використовувати сучасні технологі;

– генерувати нові ідеї;

– бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах;

– розвивати свою духовність, інтелект, культурний рівень.

На допомогу керівникам, вихователям-методистам прийшли віртуальні форми методичної роботи з кадрами. Віртуальний інформаційно-методичний кабінет – сучасний багатоаспектний інформаційно - освітньо середовищний формат взаємодії з педагогами, форма інтерактивного спілкування, інструмент освітнього менеджменту, електронна форма обміну та накопичення різноманітних матеріалів. Як показує практика, інформаційно-комунікаційні технології відкривають величезні можливості для комунікації в рамках онлайн взаємодії:

– зникає потреба в одночасній присутності педагогів в одному місці;

– вихователі мають вільний доступ до спільних ресурсів в інформаційному просторі;

– стають доступними досягнення окремих педагогів для усієї освітянської спільноти;

– з'явилась можливість ведення та підтримки електронного документообігу, доступності всіх нормативних документів;

– можна проводити дистанційні наради, семінари, конкурси;

– спрощується процедура проведення моніторингу якості освіти, методичної діяльності.

Тобто, віртуальний методичний кабінет - це створене за допомогою хмарних технологій місце для колаборації, комунікації та кооперації педагогів. Його складовими можуть бути: інформаційний блок, ресурсний блок, блок психологічного комфорту, вдосконалення педагогічної майстерності тощо.

Ще однією формою організації інтерактивного середовища у роботі вихователя-методиста можуть бути веб-квести. Це пошукова діяльнсть, спрямована за одним або декількома маршрутами, переходи по

яких грунтуються на сукупності зібраної інформації, вирішенню проблемних завдань, для виконання яких використовуються інформаційні ресурси Інтернету.

На першому етапі веб-квесту відбувається знайомство з темою, формулювання основної проблеми, розподіл ролей у команді. На другому – оформлення результатів у мережі (на сайтах, блогах, платформах тощо). Третій етап – оцінювання, підсумок досвіду, набутого учасниками при виконанні самостійної роботи.

Методичний веб-квест – це дидактична структура, в рамках якої методист-тьютор формує пошукову діяльність тих, хто навчається, задає їм параметри цієї діяльності і визначає її час. Він перестає бути «джерелом знань», а створює необхідні умови для їх пошуку. Ця діяльність перетворює педагогів із пасивних об'єктів освітньої діяльності в активних суб'єктів, підвищує не лише мотивацію до «процесу добування знань», а й відповідальність за результат цієї діяльності та їх презентацію. Квест об'єднує в собі ідеї методу проєктів та ігрових технологій.

Не менш цікавими та корисними є наступні форми методичної роботи:

Айстопер (від англ. – eye stopper - те, що зупиняє око). Завдання – зацікавити, привернути увагу до якоїсь проблеми (візуально), що мотивує до її розв'язання.

Методичний кешинг – інтерактивні пригодницькі ігри, учасники яких пересуваються пунктами, знаходять і виконують завдання, долають перешкоди у рамках загального сценарію.

Літературний батл – змагання між педагогами, кожен з яких захищає ту літературу, авторів, твори, які, на його думку, краще використовувати у роботі з дітьми, реалізуючи певний освітній напрям.

Методичний кросинг – ознайомився з інформацією - передай іншому.

Велнес тренінг – захід, спрямований на просування здорового способу життя.

Демотека – місце, творчий куточок, де педагоги можуть залишати свої власні роботи в галузі мистецтва.

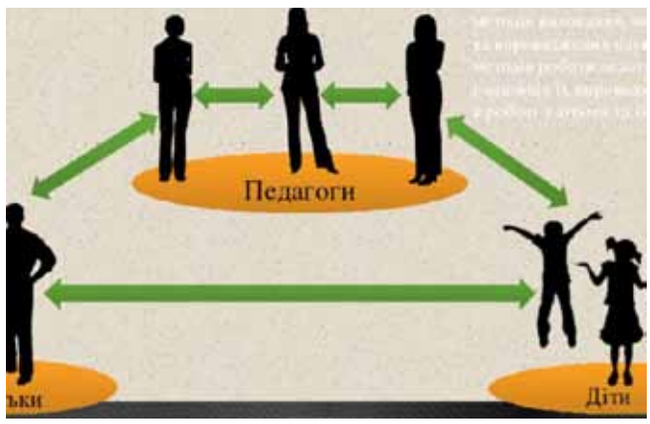
Диспут – зіткнення різних, протилежних точок зору на одну тему або проблему.

Інформаційний коктейль – обмін короткими повідомленнями з певної теми, проблеми.

Коворкінг – спільна праця різних фахівців закладу дошкільної освіти.

Флешбек – пригадування яскравих, цікавих подій,обговорення їх.

Методичний майстер-майнд – група близьких по духу людей, які регулярно збираються разом, щоб підтримати один одного, допомагати з особистими або професійними проблемами.

Враховуючи сказане, можна окреслити очікувані результати від упровадження інноваційних форм методичної роботи:

– створення єдиного освітнього простору (нормативного, правового, кадрового, навчально-методичного);

– відпрацювання форм мережевої взаємодії між окремими педагогами;

– обмін досвідом через мережу Інтернет;

– створення банку відеозанять з дітьми, відеопорадників для батьків тощо;

– розвиток медіакультури та медіаграмотності учасників освітнього процесу;

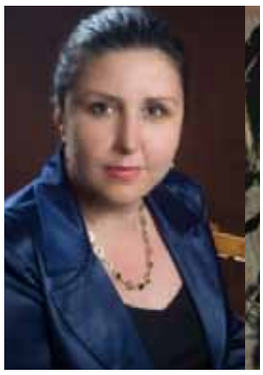
– створення умов для розвитку творчого потенціалу педагогів.

Використані джерела

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція). – К., 2021.

2. Методичні рекомендації до Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) 2021.

3. А.Богуш. Методична робота в закладах дошкільної освіти : навч. посіб. / Богуш Алла. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. 200 с.

Валерія РУДНЄВА,
директорка закладу дошкільної освіти №6 «Білочка»
Шепетівської міської ради

Управлінський аспект упровадження Базового компонента дошкільної освіти

Упровадження оновленого БКДО: чи готові до цього дошкільні заклади? Реалізація БКДО: як організувати просвітницьку роботу для вихователів? Втілення в життя БКДО: чи наявний досвід, творчі, інноваційні підходи до розвитку компетентностей дитини?

Експерти стверджують, що заклади дошкільної освіти можуть відповідати вимогам нового БКДО. Але щоб це стало реальністю, має відбутися серйозна робота над оновленням програм закладів дошкільної освіти, а також навчання та підвищення кваліфікації вихователів. Потрібна зміна системи підготовки кадрів, інакше новий Базовий компонент повною мірою не запрацює. Першочергову роль у забезпеченні позитивних змін у системі освітньої діяльності надано вдосконаленню професійної компетентності педагогічних кадрів та підвищенню їх наукового та загальнокультурного рівня.

У форматі роботи професійної спільноти вихователів старших груп Шепетівської міської ТГ з вересня 2021 року розпочалася робота з удосконалення загальних та фахових компетентностей педагогічних працівників щодо впровадження змістового наповнення оновленого Базового компоненту в освітній процес закладів освіти. Що ж ми очікуємо від проведеної роботи? Розширення кола компетентностей та підвищення фахових здібностей вихователів, а саме:

– досконало ознайомитися зі стратегією, структурою, цілями, змістом і завданнями оновленого Компоненту;

– сприяти впровадженню інноваційних педагогічних технологій в освітній процес закладу освіти;

– вчити адаптувати прогресивні європейські практики та український досвід в освітній процес закладу освіти для підвищення якості дошкільної освіти;

– формувати здатність педагогічних працівників організовувати різні види діяльності дітей у закладі дошкільної освіти на засадах діяльнісного, компетентнісного, особистісно орієнтованого, інтегрованого, соціокультурного підходів на базових принципах (демократичність; рівний доступ до якісної дошкільної освіти кожній дитини, освіти без дискримінації за будь-якими ознаками; забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору; міжвідомча взаємодія; державно-громадське та державно-приватне партнерство в організації та управлінні дошкільною освітою; соціально-педагогічне партнерство громади та всіх учасників освітнього процесу).

Як же мають бути зорієнтовані вихователі? Першочергово потрібно сформувати у вихователів здатність до:

– збереження цінностей дитинства, примноження здобутків дошкільної освіти, розуміння шляхів її поступу в історичній ретроспективі;

– вільного використання цифрових технологій для реалізації освітніх завдань та вдосконалення професійної діяльності;

– генерування нових ідей (креативність);

– прийняття обґрунтованих рішень;

– співпраця та взаємодія у команді;

– організація партнерської взаємодії з батьками вихованців;

– міжособистісна взаємодія;

– рефлексія та саморозвиток.

Почали ми з основної проблемної теми «Розвиток дошкільної освіти – педагогічне сьогодення» (стратегія розвитку дошкільної освіти відповідно до вимог сучасних нормативно-правових документів).

Поставили за мету продовжувати формувати професійну компетентність педагогів дошкільного закладу, ознайомити їх з особливостями нової редакції Базового компонента дошкільної освіти, розвивати вміння аналізувати та планувати власну діяльність відповідно до вимог БКДО, сприяти розвитку педагогічної творчості, майстерності, креативності, вміння працювати в команді.

Працювали за таким планом:

1. Законодавча та нормативно-правова база дошкільної освіти.

2. Новий Стандарт дошкільної освіти. Відповіді на головні запитання.

2.1. Освітні напрями БКДО. Інваріантний і варіативний складники.

2.2. Умови реалізації стандарту дошкільної освіти.

3. Оновлені програми – важлива складова реформування освіти.

4. Дослідження якості освітнього процесу в ЗДО за методикою ECERS-3.

Одним із провідних напрямів діяльності ЗДО є формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку. Важливо консолідувати зусилля педагогів і батьків на зміцнення національної ідентичності дітей як основи, що виховує справжній патріотизм. З метою розкриття цього питання було організовано «Методичний міст» з таких питань:

1. Формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку.

2. Мовлення дитини - важлива складова освітнього процесу ЗДО (допомога у розширенні словника, заохочення дітей до мовлення, використання книжок у роботі з дітьми, заохочення дітей до користування книжкою).

3. Створення умов для повноцінної участі дитини в усіх видах ігор.

4. Реалізація освітнього процесу в ЗДО з використанням дистанційної форми здобуття освіти.

Наступним етапом була робота з вихователями середніх груп, які планували свою роботу з вересня зі старшими дошкільниками. Детальніше зупинились на сутності характеристики освітнього напряму «Особистість дитини»: рухова та здоров'язбережувальна компетентності. Педагогам запропонували для обговорення і практичної роботи тему «Досвід дитини як ключовий шлях формування її компетентностей». Освітній напрям «Особистість дитини» з метою підвищення методичного та практичного рівнів професійної компетентності щодо впровадження оновленого Базового компонента дошкільної освіти. Розглянули та представили досвід роботи з низки питань, а саме:

1. Розвиток особистості дитини в умовах сьогодення.

2. Підтримка та захист здоров'я дошкільників: акцент для педагога.

2.1 Методи та прийоми підтримки особистісного здоров'я дошкільників.

2.2. Психічна стійкість педагога – одна із умов розвитку особистості дитини.

2.3. Розвиток навичок особистої безпеки дошкільника.

3. Формування особистісної компетентності та особистісної зрілості дитини.

4. У здоровому тілі — здоровий рух: оптимізуємо фізичний розвиток дошкільників. Як мотивувати дошкільників до занять фізичною культурою.

5. Підтримка батьками процесу формування особистості дитини.

Надалі почали планувати розгляд питань більш детальніше і зупинилися на актуальній темі: «Роль художньої літератури у всебічному розвитку дитини та підвищенні її життєвої компетентності». Поставили за мету поглибити знання педагогів про місце і роль художньої літератури, інформувати про нові теоретичні розробки, сучасні підходи до організації художньо-мовленнєвої діяльності; підтримувати та заохочувати педагогічний колектив до творчого перенесення набутих знань у практичну діяльність. Дискусія, обговорення та обмін інноваціями, практичними матеріалами проходили за таким планом:

1. Проблема дитячого читання та особливості дітей-читачів.

2. Художня література як засіб становлення особистості старшого дошкільника.

3. Розвивальний вплив літературного мистецтва. Виховання інтересу до змісту художнього твору в дітей.

4. Прийоми роботи з літературним текстом. Модель осмислення змісту літературного твору.

5. Види занять з художньої літератури та форми їх проведення. Організація роботи у куточку книги.

6. Формування моральної готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в школі засобами художньої літератури.

Під час проведення засідання професійної спільноти використовувалися як традиційні форми роботи, так і нетрадиційні, зокрема інтерактивні:

– робота в командах, у парах:
– дискусія;
– відкритий мікрофон;
– мозковий штурм;
– рухові активності;
– інтелектуальні розминки, вправи.

Маємо результати спільної роботи:

– яскраві оригінальні ідеї;
– сучасно й естетично оформлені розвивальні ігри;
– дидактичний матеріал;
– аналіз педагогом своєї діяльності;
– вдосконалення педагогічної майстерності;
– підвищення фахового рівня;
– загальна обізнаність з представлених питань;
– сформовані форми практичної роботи.

Отже, оновлення методичної роботи з педагогами та впровадження пріоритетних модернізованих форм роботи у практику підвищує її ефективність, розширює діапазон знань педагогів і спонукає до пошуків новітніх форм, методів та механізмів упровадження вимог БК, сприяє народженню нових педагогічних ідей, форм освітнього процесу, підвищенню рівня його результативності.

Використані джерела

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція). – К., 2021

2. Методичні рекомендації до Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) 2021

3. О.Кононко Формування особистісної компетентності старших дошкільників: основні завдання педагога. //Вихователь-методист.2019. №8

4. І.Бех Як формувати особистісну зрілість дошкільника. //Вихователь-методист, 2020. №10

5. Т.Пироженко Особистість дитини. Впроваджуємо оновлений Базовий компонент дошкільної освіти»// Дошкільне виховання. 2021. №8,

6. Т.Пироженко, О.Байер Як формувати особистісну компетентність дошкільника. //Вихователь-методист.2021.№5

7. О.Кононко Розвиток особистості в умовах сьогодення: інтерв'ю з експертом //Вихователь-методист.2023.№4

8. О.Косенчук «Дитина в соціумі. Впроваджуємо базовий компонент дошкільної освіти, журнал «Дошкільне виховання» №4,2021,

9. Л.Козак, С.Федорова «Формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку в сучасному соціокультурному середовищі, журнал «Перспективи та інновації науки» (серія «Педагогіка», серія «Психологія», серія «Медицина») №2 (7)2022 ст. 356)

10. О.Рябкіна «Форми роботи з книгою у дошкільному закладі», портал «Всеосвіта»

11. Матеріали офіційного курсу підвищення кваліфікації на інтернет порталі «Всеосвіта».

12. Т.Тоцька Формування ціннісного ставлення до праці за творами В. Сухомлинського/ К.: 2012р. – 124 с.

Олена ГОНЧАРУК,
вихователька-методистка,

Оксана МИРОНЧУК,
вихователька ЗДО №7 «Дюймовочка» м.Шепетівки

Безпека під час відпочинку

Формування відповідального ставлення до власної безпеки має відбуватися на всіх етапах життя людини, а розпочинати його варто з раннього дитинства. Дорослі (педагоги, батьки) основну свою місію здебільшого вбачають у тому, щоб захищати та оберігати дитину, але дуже важливо підготувати її саму до реального життя, насиченого різними подіями, зустрічами, ситуаціями, подекуди небезпечними. Тобто навчити дитину безпечно поводитись самостійно у довкіллі (предметному, природному, соціальному). Це завдання нині набуло глобального значення. Діти потребують особливої турботи та уваги. Через невеликий життєвий досвід і особливості дитячої небезпеки в різних ситуаціях, їм загрожує більше небезпек — фізичних та психоемоційних, ніж дорослим. Дедалі більше розширюється сфера стосунків дітей із навколишнім світом. Основне завдання педагогів у нинішніх умовах – не тільки захистити дітей, але навчити їх бути обережними, розсудливими, здатними адекватно реагувати та діяти під час небезпечних ситуацій.

У своїй роботі з вихованцями педагоги нашого закладу використовують методи, прийоми, інструменти, які дозволяють мінімізувати ризики та вберегти здоров'я дитини.

Дошкільний вік – найважливіший період для формування особистості та закладання міцних основ досвіду життєдіяльності, здорового способу життя, адже не може самостійно визначити всю міру небезпеки.

Безпека дітей влітку є надзвичайно важливою темою всіх, хто має справу з маленькими дітьми під час цієї пори року. Літні місяці можуть бути сповнені радістю, пригодами та незабутніми враженнями, але вони також приховують в собі певні ризики та виклики.

Упродовж літніх місяців педагоги «Дюймовочки» працювали з дошкільниками в очній формі. Вихователі намагалася не лише забезпечити комфортні умови у групі, а й розширити їх знання з правил безпечного поводження у довкіллі. Робота з навчання основ безпеки життєдіяльності проводиться систематично, але ставимо перед педагогами ще одну важливу вимогу: дітям недостатньо теоретичних знань, вони повинні застосуватися на практиці. Діти в такому віці не можуть відтворювати отриману інформацію по пам'яті, їм необхідно побачити, доторкнутися, потримати в руках, понюхати.

З огляду на це, чимало уваги вихователь Мазур Г.М. приділила ігровим та пошуковим методам: "Спільна подорож", "Сліди безпеки: пошук скарбів літньої безпеки", "Спритність і безпека: літній квест", "Спекотний літній квест безпеки". А вихователі Луць Ю.П. та Хацаюк Г.П. провели "Пікнік літньої безпеки" та "Відкрий секрети літньої безпеки", де діти ознайомились з безпекою на воді, відпочинку на сонці, правилами взаємодії з незнайомими предметами, тваринами та безпекою на дорозі. Окрім цього, педагоги середніх і старших груп постійно використовували щоденні «хвилинки безпеки», котрі включалися в різні заняття й інші режимні процеси, для закріплення знань й умінь з особистої безпеки у дошкільників. Казки, розповіді, пісні, вірші, прислів'я допомагають навчити дітей різноманітним відомостям про безпеку, тому вихователі дітей раннього та молодшого дошкільного віку використовують їх у роботі. А терапевтичні та перероблені казки використовують вихователі Замурняк Т.В., і Мирончук О.В. так, щоб діти могли самі закінчити їх і знайти вихід із ситуації, що склалася.

Надзвичайно корисним та ефективним засобом є фізкультурно - оздоровча робота: організація та проведення «Днів здоров'я», спортивних свят і розваг під керівництвом інструктора з фізкультури Колеснікової Н.Я. та музичного керівника Верхогляд О.П.

Батьки теж не стоять осторонь виховання і розвитку дітей, тому в методичному кабінеті оформлено кейс для педагогів з питань забезпечення безпечного дозвілля дітей під час літнього періоду. На основі цього кейсу педагоги

мали змогу провести такі консультації: "Сонце, вода та безпека: важливі правила для батьків ", "Літні пригоди без ризику: як забезпечити безпеку вашим дітям", "Забави під сонцем ", "Безпечне літо для дітей: поради для батьків", "Літні ризики та як їх уникнути", "Літні пригоди без обмежень: як забезпечити безпеку вашим дітям", «Не знаєш броду, не лізь у воду», «Безпечна прогулянка»; також постійно велась рубрика «Безпека малюка» у facebooke – сторінці закладу, де надавалась важлива інформація і практичні поради, які допомагали забезпечити безпеку дітей в будь-який час.

Завдяки проєкту ЮНІСЕФ «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні» мали змогу провести круглий стіл «ЮНІСЕФ рекомендує: порадник для батьків», під час якого познайомили педагогів з «Порадником для батьків» та «Порадником для вихователів», який реалізує ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти» за підтримки Міністерства освіти і науки України, Українського інституту розвитку освіти та ЮНІСЕФ, де зібрано рекомендації та поради, як уберегти дитину від небезпек удома, поза домом і в умовах війни.

Весела подорож із псом Патроном

Звісно, діти полюбляють розважатись з веселими друзями-помічниками, які не тільки можуть погратись у веселі ігри, а й розповісти багато корисного. Цьогоріч таким помічниками і вірними друзями дошкільнят стали пес Патрон та вовчик Діккі, у яких час від часу перевтілювались вихователі Мирончук О.В. та Мусійчук О.М. Ось декілька порад щодо безпеки влітку та й у теплі осінні дні, які можна представити з допомогою веселих помічників – пса Патрона та вовчика Діккі:

1. Захист від сонця: пес Патрон може носити сонцезахисні окуляри та капелюх, а ви також маєте надягати їх, щоб захистити очі та обличчя від сильного сонця.

2. Використовуйте крем для сонця: нагадайте, що Патрон і всі інші повинні наносити сонцезахисний крем, щоб захиститися від сонячних опіків.

3. Грайтесь безпечно: нехай Патрон, Діккі та друзі завжди грають у безпечних місцях і носять захисне екіпірування для активних ігор.

4. Уникайте перегрівання: важливо пити достатньо води та уникати перебування на спекотному сонці занадто довго. Нехай Діккі та Патрон пам'ятають про важливість гідратації.

5. Бережіть природу: Патрон, Діккі і їхні друзі можуть навчити дітей та дорослих берегти природу влітку, не залишати сміття та використовувати місцеві ресурси з обережністю

6. Подорожуйте безпечно, якщо плануєте подорожувати сім’єю з Патроном, Діккі та іншими друзями, завжди дотримуйтеся правил дорожнього руху, використовуйте ремені безпеки.

Ці поради можна представити у вигляді веселих пригод та інтерактивних ігор з Патроном та Діккі, що зробить навчання про безпеку веселим і цікавим для дітей різного віку.

Найвища цінність суспільства – дитина, її життя і здоров’я. Життя в сучасних реаліях дуже складне, і знання з безпеки життєдіяльності є неабияк важливим його компонентом як для дорослих, так і для дітей. Перебування на свіжому повітрі – час для веселощів та пригод, але слід не забувати, що безпека дітей завжди на першому місці. Нам, дорослим, потрібно завжди стежити за ними, надавати необхідні засоби захисту, навчати їх правилам безпеки і ніколи не забувати, що вони покладаються на нас. Пам'ятайте, що профілактика - це найкращий спосіб уникнути небезпеки, а знання, набуті у грі, у сто разів цінніші за накази і повчання.

Людмила КОСТАНЕЦЬКА,
вихователька-методистка закладу дошкільної освіти №12 «Ялинка» м. Шепетівки

Рухова активність як засіб повноцінного розвитку дитини

Неможливо уявити здорову дитину малорухливою. Кожен рух здійснюється у просторі і часі, тому дитина, яка активно рухається, отримує можливість набути за одиницю часу більший обсяг інформації, що, як наслідок, сприяє прискореному формуванню її психіки. Фахівцями доведена також взаємозалежність рухової активності і розвитку мовлення. Рухова активність збільшує словниковий запас дитячого мовлення, сприяє осмисленому розумінню слів, формуванню понять.

Важливою педагогічною умовою, яка обумовлює активність дітей і оптимізує руховий режим в закладі дошкільної освіти та вдома, є розвиток їх інтересу до систематичних занять фізичними вправами.

Для того, щоб проводити фізкультурно-оздоровлювальну роботу, ми створили відповідні умови. Зокрема, обладнали спортивну залу, куточки здоров'я та спортивний майданчик, створили доріжку здоров'я. Наповнили їх різноманітним обладнанням, яке допомагає підвищувати цікавість дітей до заняття та заохочує їх зміцнювати своє здоров'я. Усе обладнання відповідає віковим можливостям дошкільників і санітарним вимогам.

Таким чином, задля підвищення інтересу дітей до фізичної культури, стимулювання різноманітної рухової активності педагоги закладу розробили та успішно використовують нестандартне фізкультурне обладнання, яке заохочує малят випробувати свої сили, зміцнює впевненість у собі, викликає позитивні емоції. Вихователі виготовили нетрадиційне обладнання (килимки з гудзиками, кришками, войлочними та паралоновими слідами, масажні доріжки з каштанів, олівців, мочалок тощо), індивідуальні та групові килимки.

Творчий підхід педагогів до підбору атрибутів до фізкультурних занять значно підвищує моторну щільність заняття і задовольняє природну потребу дітей в рухах.

Розвиток у дітей інтересу до виконання рухів свідчить, що використання різноманітних форм роботи, методів і прийомів, засобів, застосування оптимальних способів їх виконання, мотивування рухової діяльності дошкільників підвищують їхню зацікавленість фізкультурними заняттями, ранковою гімнастикою, рухливими іграми та іграми і вправами спортивного характеру. У ході виконання рухів активізується бажання робити їх швидко, якісно, вправно. При вдосконаленні основних рухів у іграх значний ефект дає метод змагання. Застосування цього методу викликає у малят великий позитивний відгук: радість, задоволення, сміх, крик. Емоційний підйом, на думку Л. Грімака, "включає м'язи і будить мозок". Забезпечення рухової діяльності дітей протягом дня, визначення обсягу рухового режиму свідчать про те, що вся виконана робота щодо розвитку інтересу в дітей до систематичних занять фізичними вправами забезпечує достатню рухову активність дошкільників, що є запорукою нормального зростання дитини.

Серед інноваційних оздоровчих технологій для дітей дошкільного віку в закладі практикується: фітболгімнастика, «Казкова фізкультура» М.Єфименка, піскотерапія, «доріжка здоров'я», психогімнастика, технологія «Ігровий парашут» тощо. Досить ефективним є впровадження у процеси життєдіяльності дитини оздоровчих технологій терапевтичного спрямування, до яких відносяться: арттерапія, піскова терапія, казкотерапія, ігрова терапія, сміхотерапія; музична терапія; кольоротерапія, які широко використовують у своїй роботі всі педагоги закладу.

Ще одна з найбільш ефективних та найулюбленіших здоров'язбережувальних та здоров'яформувальних технологій, яка використовується в нашому ЗДО, – це степаеробіка. Вона проводиться на спеціальних платформах. Такі вправи розвивають рухливість у суглобах, формують склепіння, тренують рівновагу, серцево-судинну, дихальну системи. Особливе місце на заняттях зі степ-аеробіки посідає музика. Вона є одночасно мотивуючим чинником, спрямовує хід тренування і визначає швидкість рухів. Тому добираючи музичний супровід, педагог зважає на наявність у композиції чіткого ударного ритму. Для кожного етапу заняття підбирається музика відповідного темпу і тривалості.

Заняття степ-аеробікою позитивно впливають на фізичну підготовленість, на працездатність, силову підготовленість - силу м'язів черевного пресу, плечового поясу, м'язів спини; гнучкість і розвиток координаційних здібностей. Кожна дитина на заняттях знаходить фізичне і моральне задоволення, отримує заряд енергії та бадьорості, а також «море» позитивних емоцій, з ентузіазмом опановуючи нові програми зі степ-аеробіки.

Стурктура заняття зі степ-аеробіки:

• вступна частина – діти оббігають або обходять степплатформи «змійкою»;

• загальнорозвивальні вправи – виконуються у різних вихідних положеннях (стоячи, сидячи, лежачи). Такі вправи розвивають відчуття рівноваги, координацію рухів і сприяють розвитку орієнтування у просторі;

• основна частина:

– різноманітні вправи на розвиток сили, спритності, витривалості, зокрема з різними атрибутами;

– рухливі ігри й естафети;

• заключна частина – вправи з низьким рівнем інтенсивності на вентиляцію легенів.

Таким чином, організовуючи заняття зі степ-аеробіки, насамперед слід пам'ятати про техніку безпеки. Дуже важливо правильно забезпечити фізичне навантаження для дітей певного віку, дозуючи його з урахуванням стану здоров'я дітей та рівня їхньої фізичної підготовленості. Складні вправи потрібно чергувати з менш складними.

Щоб заняття з використанням степ-платформи були безпечними, діти мають оволодіти технікою степ-аеробіки. Навчати дітей рухів рук необхідно тільки тоді, коли вони досконало опанують рухи ніг.

Основними правилами техніки виконання степ-аеробіки є такі:

• виконувати кроки в центр степ-платформи;

• при підйомі на степ-платформу ставити всю підошву ступні, а спускаючись, ставити ногу з носка на п'яту, перш ніж зробити наступний крок;

• спустившись зі степ-платформи, залишатися стояти неподалік від неї – не відступати більше, ніж на довжину ступні від степ-платформи;

• не підніматися й не спускатися зі степ-платформи, стоячи до неї спиною;

• робити крок з легкістю, не вдаряти по степ-платформі ногами.

Техніка степ-аеробіки сприяє формуванню у дітей правильної постави. Тому дуже важливо час від часу нагадувати їм про необхідність збереження правильного положення тіла під час виконання всіх рухів.

Важливим прийомом на заняттях зі степ-аеробіки є словесні команди. Вони повинні бути короткими й чіткими. Словесні команди застосовують при перешикуваннях, зміні вихідного положення, а також у випадках, коли більшість дітей припускається однієї й тієї самої помилки.

Приклад системи занять зі степ-аеробіки на І квартал:

Вересень

1. Тема: Степ-аеробіка. Степ-платформи. Види та фази степ-аеробіки. Вироблення правильної постави. Визначення правил поведінки зі степ-платформами.

Мета: Розвивати почуття ритму і рухових здібностей, вміння чітко виконувати рухи в заданому темпі. Виховувати витривалість, кмітливість, увагу, рівновагу. Розповісти дітям, що таке степ-аеробіка, дати поняття про її види та фази. Визначити правила поведінки зі степ-платформами. Виробляти у дітей правильну поставу. Ознайомити їх з рухами розминки. Наголошувати на правильному диханні.

2. Тема: Основні види ритмічної ходьби: простий та приставний степ-кроки.

Мета: Розвивати почуття ритму, вміння ходити під ритмічну музику. Виховувати самостійність, витривалість, увагу, координацію рухів. Дати поняття про основні види ритмічної ходьби. Навчати правильного виконання простого та приставного степ-кроку. Удосконалювати навички основної стійки. Ознайомити дітей з поперемінним виконанням простого та приставного степ-кроку. Наголошувати на правильному диханні.

Жовтень

1. Тема: Основні види ритмічної ходьби: приставний та поперемінний крок на степ-платформу.

Мета: Розвивати почуття ритму, вміння заходити на степ-платформу під рахунок та ритмічну музику. Виховувати рівновагу, увагу, взаємодопомогу. Навчати дітей правильного виконання поперемінного та приставного кроку на степ. Удосконалювати навички ходьби простим та приставним кроком. Закріпити навичку основної стійки. Наголошувати на правильному диханні.

2. Тема: Поєднання усіх видів ритмічної ходьби.

Мета: Розвивати музично-ритмічне чуття. Виховувати увагу, рівновагу, цілеспрямованість, витривалість. Навчати дітей правильно виконувати основні види степ-ходьби під ритмічну музику. Удосконалювати вміння чергувати різні види ходьби. Закріпити навички основної стійки.

Листопад

1. Тема: Ритмічна вправа «Місточок». Техніка її виконання.

Мета: Розвивати музично-ритмічне чуття, гнучкість. Виховувати кмітливість, самостійність, витривалість. Дати поняття про ритмічну вправу «Місточок». Навчати дітей виконувати вправу правильно, чітко, синхронно, ритмічно. Удосконалювати навички ритмічної ходьби. Поєднати «Місточок» із приставним кроком. Наголошувати на правильності основної стійки та дихання дітей.

2. Тема: Ритмічна вправа «Буратіно». Техніка її виконання.

Мета: Розвивати пластичність, музично-ритмічне чуття. Виховувати самостійність, уважність, витривалість. Дати поняття про ритмічну вправу «Буратіно». Навчати дітей правильного виконання вправи. Удосконалювати навички ритмічної вправи «Барабан». Поєднати новий рух із уже відомими. Наголошувати на правильності основної стійки, дихання дітей, виконання вправ правильно, чітко, синхронно, ритмічно.

Отож, під час занять з фізичного виховання у дитини формується психологічна витривалість, працездатність, їм властиві почуття особистого контролю ситуацій, здатність адаптуватись до неочікуваних змін у житті. Вагомим є те, що фізичні навантаження позитивно впливають на психологічну витривалість та фізичне здоров`я. Це дає змогу дитині протистояти стресовим ситуаціям або давати їм раду. Також рухова активність сприяє загальному розвитку дітей. Вона допомагає розвивати різні аспекти, такі як моторика, ритмічність, творчість та виразність. Доведено, що діти, які займаються спортом, навчаються ставити цілі та працювати над їх досягненням, що розвиває дисципліну та відповідальність.

Використані джерела

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція), 2021

2. Методичні рекомендації до оновленого Базового Компонента дошкільної освіти, 2021

3. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля», 2022

Олена ГОНЧАРУК,
вихователька-методистка Шепетівського ЗДО №7 «Дюймовочка»

Черпаємо силу з народних джерел

Використання традицій української народної педагогіки є нині актуальним. Особливо формування на цій основі навичок здорового способу життя дошкільників. Тому в нашому закладі ми впроваджуємо народні засоби впливу з метою виховання у дітей національної самосвідомості, людяності, культивування здорового способу життя.

Досвід кожного народу – справжній скарб для виховання нових поколінь. Виплекані століттями, випробувані сотнями тисяч наших попередників правила: вчили берегти своє життя, піклуватись про здоров'я, бути емоційно сильними. Тому не дивно, що одним із компонентів здоров'язбережувальної технології дошкільної освіти є народні джерела оздоровлення.

Здоров'я нації – загальнодержавний показник, який віддзеркалює рівень соціально-економічного стану суспільства. Умови сьогодення свідчать про актуальність проблеми збереження здоров'я дітей в Україні, оскільки майже 38% дітей дошкільного віку мали відхилення у здоров'ї, а через воєнні дії цей показник підвищився до критичного рівня. Тому першочергово вбачаю за необхідне використання комплексного підходу освітніх технологій і народних надбань, пов'язаних із розв'язанням проблем здоров'я дітей.

Відомо, що здоровий спосіб життя – це спосіб життєдіяльності дитини, який спрямований на збереження та зміцнення здоров'я малюка та профілактику хвороб дитячого віку. Він включає такі принципи, як дотримання режиму дня і правил гігієни, раціональне харчування, фізичну культуру, відсутність шкідливих звичок, доброзичливе ставлення до оточуючих, активний відпочинок, сприятливі умови життя.

Основним завданням для педагогів є зорієнтувати дітей на здоровий спосіб життя через призму національної культури, на стійке бажання бути здоровими; поглибити знання про народні традиції здорового способу життя.

Традиції та звичаї українського народу охоплюють усі компоненти здорового способу життя: харчування, рухову активність, гігієну, загартовування, дотримання режиму праці та відпочинку.

До традиційних засобів виховання наших маленьких українців можемо віднести невичерпні можливості народного фольклору. Саме твори усної народної творчості супроводжують людину від народження і впродовж усього життя. Метою використання цих творів є не тільки розважальна функція, яка, до речі, виконує важливу роль у плані щодо впливу на оптимістичний настрій дитини, сприяння створенню емоційного комфорту, а також ефективно стимулює нервову систему, розвиває вестибулярний апарат, загартовує організм, формує навички здорового способу життя.

Не менш важливе місце у відродженні традицій формування здорового способу життя посідають свята, що включають не лише народні рухливі ігри, забави та розваги, а й цілий комплекс обрядовості, який спирається на духовне коріння кожного. На допомогу педагогам у нашому закладі функціонує народознавчий музей «Українська світлиця», де представлені різні експозиції: «Вишиванки нашого регіону», «Стародавній посуд», «Знаряддя праці», «Родинні обереги» тощо.

Однією з найважливіших функцій такого виду виховної роботи є збереження, відтворення і подальша трансформація національних традицій у формуванні здорового способу життя та культури у щоденному побуті дітей дошкільного віку. Малюки мають розуміти, що український народ приділяв значну увагу зміцненню і збереженню здоров'я, сприяв запобіганню хвороб шляхом використання природних можливостей організму та

навколишнього середовища. Народні традиції закріплювалися і передавалися наступним поколінням у різноманітних звичаях, обрядах, святах, органічно вплетених у повсякденно-побутову життєдіяльність сім'ї, родини, громади й цілісну структуру народного календаря.

Важливими засобами виховання здорового способу життя були рухливі ігри, забави, розваги, танці, що є систематичними елементами народних валеологічних традицій. Так, у закладі створено фольклорний гурток «Вишиванка» (керівник Верхогляд О.П.). Основне його завдання – залучати дітей до української національної обрядовості, підготовки та проведення свят, ігор, використання народних прикмет, народної творчості, яка оспівує красу, виховує бажання бачити прекрасне. Під час гурткової роботи діти залюбки вивчають запальний український гопачок, водять гаївки, співають народні пісні, обігрують народні обряди і, як результат – участь у всеукраїнських та міжнародних конкурсах «Мистецтво для Батьківщини», міжнародного двотурового конкурсу мистецтв «Зоряна мить» та інші, де посідали призові місця.

Раціональне харчування є невідємною складовою здоров'язбережувальної компетенції. Основними засадами харчування українців завжди були збалансованість, різноманітність, висока біологічна цінність, простота приготування. Тому ознайомлюємо дошкільників з тим, як харчувалися запорізькі козаки під час розваг: «Посвята в козачата», «Козацькі розваги», «Отаманська юшка». Посмакувавши автентичні страви, діти дізнаються, що простота і різноманітність козацької їжі забезпечувала їм високу працездатність і міцне здоров'я. Наприклад, на столі у козаків зазвичай були соломаха (густо зварене на воді житнє борошно), тетеря (не дуже густо зварене на квасі житнє борошно та пшоно), щерба (рідко зварене на риб'ячій юшці борошно). Круту тетерю їли з риб'ячою юшкою, жиром, молоком чи водою. Ласували козаки і м'ясом, зокрема дичиною, свининою та рибою. Не відмовлялись від варенників, сирників, гречаних галушок із часником.

Знайомились із традиціями та різноманіттям святкового столу під час проведення «Андріївських вечорниць», «Свята варенників», «Свята Борщу», «Різдвяних зустрічей», театральних дійств «Великоднє диво», «Обжинки». Для того, щоб сучасний вихователь мав змогу працювати, потрібно щоденно займатися власною самоосвітою, підвищенням фахової компетентності й особистісного креативного потенціалу.

Педагог має не лише орієнтуватися в сучасних досягненнях дошкільної освіти, впроваджувати провідні ідеї та освітні технології у практику роботи, а й займатися інноваційною діяльністю у сфері формування здоров'я дітей. Добре розумію, що кожна освітня технологія має містити в собі оздоровчий компонент, тобто її основна спрямованість полягає в збереженні фізичного, психічного (інтелектуального і емоційного), духовного (морального) і соціального здоров'я. Народні джерела оздоровлення є важливим аспектом під час вибору оздоровчої технології.

Серед інноваційних оздоровчих технологій, які використовуються педагогами нашого закладу в роботі з дітьми, слід виокремити:

– пальчикову (вправи, ігри,) – на основі народних потішок,

– дихальну та звукову гімнастику – з використанням народних малих віршованих форм (пісні, заклички, мирилки) тощо.

Чільне місце в українських традиційних підходах до формування здорового способу життя дітей належить фізичному загартуванню, а це – обливання водою, купання в річках, озерах, ходьбу босоніж, сухе та вологе обтирання ніг, використання цілющих можливостей сонця, повітря, лікарських рослин тощо. Так, наприклад, у багатьох регіонах України побутувало ритуальне дійство під назвою “топтати ряст”. Основною метою була профілактика застудних захворювань, внутрішня активізація можливостей функціонування організму, сприяння виробленню позитивних емоцій тощо. У нашому закладі прижилися оздоровчі технології, що використовуються з профілактично- лікувальною метою. Серед них можемо виділити такі: фітотерапія (чаї, фітомішечки); ароматерапія (ароматизація приміщення); вітамінотерапія (вітамінізація страв), різні види масажу (з використанням щіток, шишок, горішків, самомасаж), урізноманітнення роботи шляхом застосування нетрадиційного обладнання тощо.

Поради вихователям щодо застосування здоров’язбережувальних технологій у роботі з дітьми:

– чітко плануйте свою діяльність;

– добре опануйте обрану технологію;

– створюйте відповідне середовище;

– узгоджуйте свої дії з батьками дітей, забезпечуйте єдність підходів закладу освіти і батьків до запроваджуваної технології;

– залучайте вихованців тільки за їхнім бажанням;

– будьте в доброму гуморі;

– слідкуйте за власним здоров’ям;

– пам’ятайте, що здорову дитину може виховати лише здоровий педагог;

– регулюйте індивідуальні навантаження, враховуйте принцип прогресуючого навантаження;

– використовуйте в своїй діяльності екологічно доцільні предмети;

– дотримуйтеся гігієнічних вимог;

– самовдосконалюйтеся.

Вироблені впродовж багатьох століть народні звичаї, традиції, обряди, перевірені віками, позитивно впливають на формування і зміцнення здоров'я дитини. Впровадження у роботу закладу розмаїття оздоровчих технологій, побудованих на народній педагогіці, допомагає забезпечити багаторівневість освітньої системи в рамках здоров’язбережувального простору. Водночас ознайомлення з інноваційними підходами в галузі оздоровлення дітей націлює педагогів на пошук найбільш раціональних шляхів збереження і зміцнення їхнього здоров’я, оптимізує творчість педагогів, сприяє їхньому самовдосконаленню.

Використані джерела

1. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 N 2628-III

2. Указ президента України «Про Національну доктрину розвитку освіти 17 квітня 2002 року №347/ 2002

3. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан – Вид. 2-ге, зі зм. і доп. – Тернопіль: Мандрівець, 2022. – 216с.

4. Маліновська Н.В. Лінгводидактична спадщина Софії Русової в сучасному дошкільному закладі: Монографія. – Одеса: ПНЦ АПН України – СВД М.П. Черкасов, 2006. – 134с.

5. Сухомлинська О.В. Концептуальні засади формування духовності особистості на основі християнських духовних цінностей // Шлях освіти. - 2004., - №4.

6. Здоров'язбережувальні технології у закладі дошкільної освіти / авт.-упоряд. І. І. Нікітіна – Харків: Вид. група «Основа», 2022.- 174□2□ с.

7. Бойко О.В. Становлення та розвиток поняття «Здоровий спосіб життя» // Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах: Зб, наук, праць. Книга І. – К., 2000с.

8. Піроженко Т.О. Методичний посібник до парціальної програми з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей віком від 4 до 6–7 років «Вчимося жити разом» / Т.О. Піроженко, О.Ю. Хартман, К.В. Палієнко, М.В. Павленко. – К. : Алатон, 2016. – 112 с.

9. Лохвицька Л. В. Програма з основ здоров’я та безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку “Про себе треба знати, про себе треба дбати” / Л. В. Лохвицька. — Тернопіль : Мандрівець, 2014. — 120 с.

Євгенія ПИРІГ,
вихователька з фізкультури ЗДО №5 «Олімпійський» м.Кам'янця-Подільського

Теніс – гра м'язів та інтелекту

у дошкільному віці починає формуватися особистість, закладаються основи світогляду та звички, розвиваються пізнавальні здібності та емоційно-вольова сфера, складаються різноманітні відносини з навколишнім світом. Така висока сенситивність цього вікового періоду визначає великі потенційні можливості різнобічного розвитку дитини. А питання збереження та зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку регламентуються низкою законодавчих актів та зміною підходів до фізичного виховання.

У Базовому компоненті дошкільної освіти (редакція 2021 р.) серед цінностей дошкільної освіти визначено зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я дитини. Однією із ключових є рухова і здоров'язбережувальна компетентність дитини, показники якої окреслені в освітньому напрямі «Особистість дитини» інваріантного складника ДСДО. Тому й випливає нагальна потреба заохочення дошкільників до активного фізичного розвитку, щоб допомогти сформувати основні можливості організму, вдосконалити рухові вміння і навички, спонукати до здорового способу життя. Цьому сприяють сучасні підходи до організації фізичного виховання, що базуються на використанні здоров'язбережувальних та здоров'ятворчих технологій, інноваційних методів і прийомів.

Діти рухливі, активні, допитливі. Щоб підтримувати їх бажання та інтереси, вишукую цікаві, дієві та ефективні напрямки організації фізкультурно-оздоровчої роботи. Одним з таких є теніс – вид спорту, в якому грають двоє гравців один проти одного, або дві команди по два гравці в кожній, команда проти команди, на майданчику, поділеному навпіл поперечною сіткою. Мета гри – перекинути ракеткою м'яч через сітку на бік опонента так, щоби м'яч упав у межах майданчика суперника і той не зміг його відбити назад. Гравці використовують додаткове спорядження – ракетку. Вона призначена для відбивання, зміни напрямку й потужності польоту тенісного м'яча.

Заняття тенісом поєднує в собі фізичні навантаження та розвиток логічного мислення. Саме така інтеграція підштовхнула мене до організації в закладі занять тенісом з дітьми старшого дошкільного віку. Оскільки навчання гри в теніс потребує міцного здоров'я дітей, фізичних сил для перебування у постійному русі, то доцільним ми вирішили проводити її у формі гурткової роботи з дітьми старшого дошкільного віку основної групи здоров'я. Це дає нам можливість долучати дітей до популярного і цікавого виду спорту, а дітям реалізовувати свої потреби, проявляти індивідуальні здібності й нахили.

З одного боку, це цікавий і корисний засіб, що розвиває у дошкільнят гнучкість, спритність, рухливість, силу, витривалість, відчуття власного тіла. А з іншого – це інтелектуальна гра.

Заняття тенісом для дошкільнят – корисний руховий інтенсив, який разом з поліпшенням навичок гри сприяє розвитку особистості, вчить керувати емоціями. Теніс є джерелом тренування всіх груп м'язів та формування характеру, сили волі й витривалості; дає можливість самостійно приймати рішення і вибудовувати тактику гри.

Перевагами занять тенісом є:

1. Індивідуальність. Теніс – це гра відповідальних людей, в якій перекласти невдачі на команду не вийде. Граючи у теніс, дошкільнята розуміють і приймають всю відповідальність за результат гри на себе, вчаться бути самостійними, приймати швидкі рішення, контролювати процес гри та свої емоції, швидко і точно реагувати на стрімкі зміни ігрової ситуації.

2. Фізичний розвиток. Навіть при невеликих навантаженнях, теніс сприяє фізичному розвитку дошкільнят. Практика показує, що систематичні заняття тенісом упродовж місяця сприяють покращенню самопочуття ді-

тей. Дошкільнята стають гнучкішими, у них покращується реакція. Під час гри працює все тіло і всі групи м'язів, задіяні ноги, руки, спина, шия, тренується прес. Відтак у дітей з'являється природно сформована м'язова маса, розвивається витривалість. Під час гри доводиться зосереджувати зір на м'ячі. Це тренує м'язи очей. Проте не варто занадто перевантажувати дитину, адже це може призвести до перевтоми та втрати інтересу.

3. Емоційний розвиток. Теніс має безліч елементів різних спортивних змагань. Там є елемент гри, елементи силових та аеробних тренувань. Дошкільнята вчаться програвати і вигравати, у них з'являється дух суперництва, бажання поліпшити показники, вдосконалити майстерність. Як показує практика, гра корисна дуже активним, допитливим дітям. Під час гри знаходиться вихід для бурхливої, киплячої енергії дитини. При цьому вона прямує у правильне, розвивальне русло.

Зрозуміло, що є і мінуси:

1. Ризик зазнати травми. Щоб звести це до мінімуму, починаємо грати на трав'яному покритті.

2. Теніс – спорт не для всіх. У дитини елементарно може не вистачати витривалості або концентрації. Крім того, для занять тенісом необхідно мати хороше здоров'я. Якщо лікар не рекомендує – мова про заняття тенісом йти не може.

Гурток «Теніс і Ко» у нашому закладі працює за такими основними напрямами: теоретична, фізична, технічна і тактична підготовка дітей.

Упродовж першого кварталу навчального року робота з дітьми ведеться в трьох напрямах:

1. Теоретична підготовка:

- ознайомлення з історією тенісу;
- ознайомлення з іменами відомих тенісистів;
- розповідь про значення занять тенісом для організму дитини.

2. Фізична підготовка:

- вправи для рук і плечового поясу: одночасні рухи у плечових і ліктьових суглобах (згинання і розгинання, повороти);
- вправи для тулуба: нахили вперед, назад, у сторони з різними положеннями і рухами рук, вперед з торканням підлоги пальцями рук;
- вправи для ніг: присідання на двох ногах, випади з додатковими пружинистими рухами, піднімання на носках;
- вправи для рук, тулуба і ніг: нахили і повороти тулуба, колові рухи ногами, вправи на розслаблення;
- біг із оббіганням розставлених по дистанції предметів, біг і ходьба боком і спиною вперед, біг із закиданням гомілки назад;
- стрибки з місця вгору і в довжину;
- присідання на носках;
- підскоки з положення глибокого присіду;
- імітаційні вправи: імітація удару без ракетки і з ракеткою.

3. Технічна підготовка:

- ігрова стійка тенісиста, пересування, тримання м'яча на середині ракетки, тримання м'яча на середині ракетки в русі;
- удари м'яча об підлогу однією рукою і ловіння його на ракетку, ловіння м'яча після удару ракеткою;
- біг на місці з одночасним підкиданням тенісного м'яча вгору та ловінням двома руками, відбивання м'яча по черзі правою і лівою руками від підлоги, випади з імітацією удару;
- підкидання м'яча правою рукою та ловіння двома руками, підкидання м'яча лівою рукою та ловіння правою, передача м'яча один одному обома руками, кидання м'яча вниз однією рукою і ловіння його після відскоку від підлоги, перекидання м'яча в парах, сидячи на підлозі, ловіння м'яча в парах, кидання м'яча об стінку та ловіння його після відскоку.

Для цього використовуються такі ігри та вправи: «Не дай м'ячу впасти», «Впіймай м'яч», «М'яч об стінку», «Впіймай м'яч», «М'яч сусіду», «Гаряча картопля», «Прокоти прямо», «М'яч об стіл», «За м'ячем», «Котіння м'яча в парах», «Пройди з м'ячем», «Закоти м'яч у ворота», , «Впіймай м'яч з підлоги».

У другому кварталі основна увага приділяється трьом напрямам: фізичній, технічній і тактичній підготовці.

1. Фізична підготовка:

- вправи для рук і плечового поясу: одночасні і почергові рухи в плечових і ліктьових суглобах (згинання і розгинання, повороти, махові та кругові рухи);
- вправи для тулуба: нахили вперед, назад і в сторони (з різними положеннями і рухами рук), колові рухи тулубом, нахили вперед-назад з торканням підлоги пальцями рук;
- вправи для ніг: присідання на двох ногах, випади з додатковими пружинистими рухами, підняття на носках, махові рухи, стоячи – різні рухи прямою й зігнутою ногою;
- вправи для рук тулуба і ніг: нахили і повороти тулуба, колові рухи ногами, вправи на розслаблення, різні рухи на координацію, вправи для розвитку гнучкості;

- біг із оббіганням розставлених по дистанції предметів, біг і ходьба боком і спиною вперед, біг із закиданням гомілки назад, біг із прискоренням, човниковий біг;

- стрибки з місця вгору і в довжину, «жабкою» боком уперед.

- присідання на носках;

- підскоки з положення глибокого присіду;

- метання тенісного м'яча в ціль;

- імітаційні вправи: імітація удару без ракетки і з ракеткою, імітація подач.

2. Технічна підготовка:

- відбивання м'яча по черзі правою та лівою рукою, ловіння м'яча після удару ракеткою в парах, жонглювання м'ячем;

- імітація удару м'яча об стінку, відбивання м'яча об підлогу двома сторонами ракетки, відбивання м'яча на ракетці (при умові м'яч через раз падає на підлогу);

- передача м'яча з ракетки на ракетку, ходьба по мотузці, тримаючи м'яч на ракетці, відбивання м'яча ракеткою після подачі дорослого та утримання його на ракетці, утримання м'яча на ракетці з різними переміщеннями: обертання навколо своєї осі, рухом по різних траєкторіях (зигзагом, змійкою);

- імітація удару з рахунком «раз» - замах, «два» - удар» (з фіксацією точки удару);

- перенесення двох м'ячів на ракетці, подача м'яча рукою один одному, кидання м'яча об стіну рукою та відбивання його ракеткою в стіну після відскоку від підлоги, підбивання м'яча почергово кожною ракеткою (м'яч падає на підлогу через удар), подача м'яча ракеткою один одному.

3. Тактична підготовка:

- ігри та вправи: «За м'ячем», «Впіймай м'яч», «Міняйся місцями», «Скоти м'яч на ракетку», «Впіймай м'яч з підлоги на ракетку», «Пройди з м'ячем», «Не впусти м'яч», «Передай ракетку з м'ячем», «З ракетки на ракетку», «Не впусти м'яч», «Балансування м'ячем», «Передай м'яч на ракетку»;

- гра з тренером.

Упродовж третього кварталу домінує тактична підготовка поряд із вирішенням завдань удосконалення фізичної і технічної підготовки дітей.

1.Фізична підготовка:

- вправи для рук і плечового поясу: різноманітні рухи кистями рук;

- вправи для тулуба: повороти, обертання і нахили тулуба в різних напрямах, нахили вперед-назад з торканням підлоги пальцями рук;

- вправи для ніг: випади з додатковими пружинистими рухами, різноманітні стрибки на двох і на одній нозі на місці та в русі, просування стрибками на одній нозі;

- вправи для рук тулуба і ніг: колові рухи ногами, вправи на розслаблення, вправи з одночасними рухами рук, тулуба і ніг, вправи для розвитку гнучкості;

- біг із максимальною частотою рухів ногами, ходіння на зігнутих ногах «гусячий крок», підскоки «жабкою» вперед-вверх з положення глибокого присіду;

- стрибки: «жабкою» боком уперед, вгору на носках з прямими ногами, зі скакалкою;

- присідання на носках і повній ступні;

- метання тенісного м'яча в ціль, на дальність;

- імітаційні вправи: імітація подач, імітація ударів в заданому темпі і напряму.

2. Технічна підготовка:

- імітація пересувань вліво-вправо-вперед-назад з виконанням ударних дій – одиночні пересування і удари;

- виконання подач з різними ударами, відбивання м'яча, кинутого об стіл, контрудар;

- гра з тренером.

3. Тактична підготовка:

- виконання прийомів «накат справа і зліва»;

- подача м'яча по прямій, діагоналі;

- контрудар, поєднання ударів справа і зліва, виконання удару з різким поворотом тіла, пересування вперед-назад і вліво-вправо при поєднанні різних ударів;

- гра із застосуванням різних завдань: застосування певного виду подач, подача в певну зону (всі подачі виконуються одним учасником);

- ігри та вправи: гра без сітки, гра із сіткою, гра з тренером, гра без тренера;

- гра один проти одного;

- гра на рахунок.

Основними методичними прийомами навчання дошкільнят є показ, пояснення, запитання, вказівка, оцінка дій, заохочення, приклад іншої дитини. Основну увагу звертаю на емоційний настрій дітей. Тривалий показ рухів та пояснення знижують бажання дітей діяти самостійно, тому постійно підтримую їхній позитивний емоційний стан, що стимулює до стараннішого виконання завдань.

З метою профілактики травматизму під час занять звертаю увагу на дотримання наступних правил:

- діти повинні мати зручний одяг та взуття;

- правильність пересувань – не можна знаходитись близько один до одного;

- ракетку тримати тільки сухими долонями;

- додержуватись ігрової дисципліни.

Отже, займаючись тенісом, діти старшого дошкільного віку отримують різнобічну підготовку. Адже кожне досягнення – це невеличка перемога, яка піднімає настрій, приносить задоволення і відчуття самоствердження, що є базисними характеристиками готовності до життя в соціумі.

Інна БІЛАН,
вихователька дошкільного підрозділу Ізяславської початкової школи №7

Формування логіко-математичної компетентності дошкільників з іграми В'ячеслава Воскобовича

Розвивальні ігри В'ячеслава Воскобовича – особлива, самобутня, творча та дуже ефективна методика, на основі якої дитина розвивається всебічно, в різних напрямках. За цією методикою вихователь зможе швидко, цікаво, без нав'язування та зайвих зусиль формувати у дітей логіко-математичну компетентність.

Технологія спирається на практику реального ігрового процесу: дитина отримує знання, тренує навички і пізнає навколишній світ під час веселої й цікавої гри. Автор назвав цю методику «Казкові лабіринти гри» - своєрідний цикл ігор-казок із життя Фіолетового лісу, яку створив для своїх дітей. Вони цікаві і трирічному малюкові, і учневі молодших класів, тому що складність завдань можна постійно змінювати. Ігри засновані на трьох основних принципах – інтереси, пізнанні, творчості. Це не просто ігри – це казки, інтриги, пригоди, смішні персонажі, які спонукають малюка думати і творити. Казковий та захопливий сюжет ігор допомагає спонукати дитину до гри. Одна з найголовніших переваг такого опосередкованого ігрового навчання — можливість відразу бачити результат своїх зусиль. Це відмінна мотивація для того, щоб продовжувати гру на більш складних рівнях, розвивати свої вміння та досягати нових результатів.

Дошкільнята, які розвиваються за методикою В.Воскобовича, добре підготовлені до школи. Вони здатні бачити і застосовувати свої знання.

Особливість цієї методики полягає в тому, що дитина починає:

– логічно та нестандартно мислити;
– розвиває дрібну моторику;
– пам'ять;
– інтелект;
– уяву;
– увагу;
– математичне мислення;
– розвиває творче або образне сприйняття;
– вчиться концентруватися, прагне виконати поставлене завдання і отримувати результат.

Розвивальні ігри Воскобовича можна поділити на три блоки:

1 – універсальний (вирішують безліч завдань);
2 – предметний (вчать читати або рахувати);
3 – конструктивний (вчать конструювати).

У своїй роботі з дітьми використовую ігри з «Квадратом Воскобовича» - Хусточка, Вічне Орігамі, Кленовий листок - все це синоніми Квадрата Воскобовича. «Квадрат» – це 32 трикутники, прикріплених до гнучкої основи з обох сторін на деякій відстані один від одного. Завдяки такій конструкції квадрат легко трансформується. Інша назва - «Квадрат-трансформер» – не випадкова, адже будується як площинні, так і тривимірні фігури. «Квадрат» в казці оживає і перетворюється в образи: будинок, миша, їжак, черевичка, літак, пташка, кошеня.

Непідробне захоплення викликає у моїх вихованців головоломка «Чудо-хрестики» - рамка з кількома вкладишами, які різняться за кольором, розміром та формою. Фігурки розрізані на частини та на початковому етапі малюк повинен підібрати потрібний фрагмент, щоб утворилася ціла фігура. Ускладнюючи завдання, пропоную дитині складати різні конструкції.

Пропоную детальніше розглянути використання в освітньому процесі однієї із перших ігор автора – «Квадрата». «Квадрат Воскобовича» або «Ігровий квадрат» буває 2-х кольоровим (для дітей 2-5 років) і 4-х кольоровим (для 3-7річних дітей). Цей квадрат-головоломка дозволяє не тільки пограти, розвинути просторову уяву і тонку моторику, але і є матеріалом, що знайомить дітей з основами геометрії, рахунковим матеріалом, є основою для моделювання, творчості, яке не має обмежень за віком.

Для застосування цієї технології створила в груповій кімнаті інтелектуальний ігровий простір «Фіолетовий ліс» (де дитина працює з героями, персонажами казок).

Роботу дітей з квадратом умовно можна розділити на три етапи. На першому етапі знайомимо дітей з квадратом (його кольором, будовою, можливими перетвореннями з однієї геометричної фігури в іншу, зі зміною розміру фігури). На другому – вчимо робити з квадрата прості фігури: будиночок, цукерку, човник. Третій етап – найцікавіший. Розповідаючи казку про чарівні перетворення квадрата, дитина стає помічником-чарівником, яка перетворює квадрат у будинок, потім в цукерку, човник і т.д. А потім може самостійно вигадувати свої фігурки-персонажі.

А що далі? Далі діти можуть подорожувати з чарівним квадратом розвивальним середовищем «Фіолетовий ліс».

Пропоную фрагмент заняття з математики для дітей старшого дошкільного віку з використанням ігор В.Воскобовича.

Мета: розвивати уміння орієнтуватися в просторі, розрізняти і називати геометричні фігури, складати з них предметні форми; розвивати процеси уваги, мислення, уяви, творчі здібності і самостійність.

Матеріал: двоколірний «Квадрат Воскобовича», «Еталони форми», схеми фігурок зайця (голова – коло, вуха – два маленьких овали, тулуб – два квадрата, голова – прямокутник і трикутник, ноги - два овали, хвіст – прямокутник, ігрове поле – прямокутник зеленого кольору 20х10 см).

ХІД РОБОТИ

Вихователь: Жили-були дідусь і бабуся в будиночку зеленого кольору з червоним дахом. (Діти складають будиночок з двокольорового «квадрата Воскобовича»). Процес конструювання супроводжується питаннями: «Яким боком треба покласти квадрат, щоб будиночок вийшов зеленого кольору?», «Які куточки квадрата загнути?».

Вихователь: Каже дід бабці: «Спекла б ти, бабо, колобок». Бабуся набрала борошна, замішала тісто і спекла колобок. Колобок вийшов великий, круглий і рум'яний. (Діти кладуть коло на ігрове поле зліва (гра «Еталони форми»).

Вихователь: Поклала баба колобок на вікно остуджувати. А колобок зіскочив з віконця і покотився по доріжці. Назустріч йому заєць. (Діти за схемою складають зайця з геометричних фігур гри «Еталони форми» на ігровому полі праворуч, називають геометричні фігури).

Вихователь: Каже заєць колобку: «Я тебе з'їм». А колобок у відповідь: «Я на сметані мішаний, на віконці стужений. Я від дідуся пішов, я від бабусі пішов. А від тебе піду». І покотився далі, тільки його й бачили. Назустріч йому вовк. (Силует зайця трансформується дітьми у вовка, називаючи геометричні фігури).

Вихователь: Каже вовк колобку: «Я тебе з'їм». А колобок знову заспівав: «Я на сметані замішаний, на віконці стуженний. Я від дідуся пішов, я від бабусі пішов. Я від зайця пішов, а від тебе і поготів піду». І покотився далі, тільки його й бачили. Назустріч колобку ведмідь. (Діти складають ведмедя за задумом (один з варіантів: голова – овал – контур, вуха – два овали, тулуб – великий прямокутник).

Вихователь: Каже ведмідь: «Я тебе з'їм, колобок». А колобок йому у відповідь заспівав: «Я на сметані мішаний, на віконці стужений. Я від дідуся пішов, я від бабусі пішов, я від зайця пішов, я від вовка пішов і від тебе поготів піду». І покотився колобок далі, тільки ведмідь його і бачив. Назустріч йому лисиця. (Діти складають лисичку з двокольорового квадрата. Лисичка виходить червоного кольору).

Вихователь: Колобок проспівав свою пісеньку лисичці. Лисичка каже: «Щось погано я чую твою пісеньку. Сядь до мене на носик і проспівай ще разок». Колобок стрибнув на ніс, тільки приготувався пісеньку співати, а вона – хап і колобка з'їла.

Ось і казочці кінець, а хто слухав – молодець.

У такій невигадливій ігровій формі, подорожуючи казковими світами розвивальних ігор В'ячеслава Воскобовича, дитина засвоює рахунок, математичні поняття, орієнтування на площині та у просторі і, навіть, основи геометричних понять. Та головне – не вчити дитину під час ігор, а, граючи в казку, пізнавати з нею щось нове і незвичайне.

Суттєвою особливістю ігор Воскобовича є те, що дитина і дорослий беруть участь у грі на рівних правах: тут немає молодших і старших, дітей і наставників, є лише партнери. Дитина тоді грає набагато охочіше, коли вона знає, що її не сваритимуть за помилку.

Я переконалась, що методика доступна будь-якому вихователю. Побачила, що:

– діти швидко аналізують інформацію;
– легко рахують;
– вміють розрізняти геометричні фігури і кольори;
– цікаво фантазують;
– доводять справу до логічного кінця.

Спостерігаючи за дітьми у процесі гри, дійшла висновку, що ігри В'ячеслава Вадимовича несуть для них емоційне задоволення, знімають фізичне напруження, регулюють психоемоційний стан. Викликають у дошкільників радість, піднесений настрій, захоплення від отриманих результатів, власних маленьких перемог. Мотивують до пізнання нового, невідомого, до включення в активну діяльність.

Багатофункціональність ігор В.Воскобовича сприяє розвитку різних якостей і рис у дитини. Застосування цієї технології можливе і для формування мовленнєвих вмінь і навичок, при ознайомленні з абеткою та засвоєнні техніки читання.

Тетяна БІЗЮК,
вихователька ЗДО №8 «Золотий ключик» Нетішинської міської ради

Інноваційні лайфхаки за освітнім напрямком «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

У нашому житті міцно утвердилися такі поняття, як «сучасні педагогічні технології», «інноваційні технології». Кожен вихователь апробував у роботі той чи інший метод, педагогічну технологію і зробив вибір на користь найбільш результативних. Ми постійно шукаємо нові ефективні методи навчання і такі методичні прийоми, які б активізували думку дітей, стимулювали б їх до самостійного набуття знань.

Як зацікавити малюка математикою? Справа непроста. Багато залежить від того, як поставити навіть очевидне питання, і від того, як залучити всіх дітей до обговорення ситуації, що склалася. Творча активність дитини, успіх заняття цілком залежать від методичних прийомів, які обираємо ми, вихователі. Як сформувати інтерес у дитини? Через самостійність та активність, через пошукову діяльність, створення проблемної ситуації, різноманітність методів навчання, через новизну матеріалу, емоційне забарвлення заняття.

Познайомившись з багатьма методиками та інноваційними технологіями, я зрозуміла: кожен вихователь – творець технології, навіть якщо має справу із запозиченнями. Створення технології неможливе без творчості. Усе в наших руках, тож їх не можна опускати.

Як ефективна технологія розвитку розумової та практичної пізнавально-дослідницької діяльності дошкільника, формування математичних уявлень – ігрова технологія «Палички Кюїзенера».

Ігри В'ячеслава Воскобовича мають широкий віковий діапазон. В галузі математичного розвитку вони сприяють вирішенню низки завдань, як-от:

– розвиток у дитини пізнавального інтересу, бажання та потреби дізнатися про нове;

– розвиток спостережливості, дослідницького підходу до явищ та об'єктів навколишньої дійсності;

– розвиток уяви, креативності мислення (вміння гнучко, оригінально мислити, бачити звичайний об'єкт під новим кутом зору).

Граючи з блоками Дьєнеша, ми з дітьми виконуємо різноманітні предметні дії (групуємо за ознакою, викладаємо ряди за заданим алгоритмом, порівнюємо предмети за ознаками).

Камінці Марблс. Незважаючи на зовнішню простоту та доступність, в галузі математичного та пізнавального розвитку «Марблс»:

– розвивають сенсорику; вміння порівнювати, класифікувати, групувати; навички порядкового та кількісного рахунку;

– сприяють закріпленню понять величини, форми, кольору, кількості; розвитку орієнтування у просторі, на аркуші паперу.

Кола Ейлера – це геометрична схема, з допомогою якої можна наочно відобразити відносини між поняттями чи безліччю об'єктів.

Використовуючи кола Ейлера, дитина опановує наступні елементи логічних дій:

• аналіз об'єктів з метою виділення ознак (істотних, несуттєвих);

• вибір підстав та критеріїв для порівняння, класифікації об'єктів;

• підбиття під поняття, виведення наслідків;

• встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

За допомогою кіл Ейлера вчимося будувати моделі, що відображають узагальнені, суттєві риси множин об'єктів, опановуємо дію наочного моделювання.

Головна особливість розвивальних ігор Нікітіних – те, що їм вдалося об'єднати одне з основних принципів навчання – від простого до складного – з дуже важливою умовою творчої діяльності – робити все самостійно.

Ментальна арифметика дає об'ємне, фактично просторове поняття числа та складу числа. Це прекрасна база для подальшого навчання математики.

Використання ментальної арифметики дозволяє:

– прищепити навички швидкого та правильного рахунку;

– удосконалювати слух та сприйняття;

– швидко та рефлекторно виконувати потрібні дії, таким чином, покращуючи увагу та концентрацію.

Познайомте дітей з фракталами, це допоможе їм не боятися відходити від стандартів, діяти без шаблонів, шукати і знаходити дивовижне в навколишньому, красу в математиці, відстоювати власні погляди, творити і фантазувати.

Математичний планшет – це дидактична гра у вигляді квадратного поля зі стовпцями, на які натягуються різнокольорові резиночки. Ще її називають "Геометрик" або "Чарівна дошка". Цей посібник є універсальним. Заняття з ним тренують різні види мислення: не лише логічне та просторове, але й образне та творче. Математичний планшет – це поле для досліджень дитини. За його допомогою дитина реалізує власні ідеї. Можливості планшета можна розділити на три групи:

• Розвиток пізнавальних процесів: пам'яті, уваги, сприйняття, уяви. Форма роботи: зорові та слухові диктанти; завдання на домальовку.

• Розвиток інтелектуально-творчих здібностей. Моделювання математичних властивостей та відносин; моделювання прислів'їв та приказок, загадок, віршів, казок; складання візерунків.

• Розвиток комунікативних аспектів. Виконання колективних робіт (з урахуванням об'єднання планшетів). Розвиток навичок співпраці.

У педагогічній практиці широко використовуються різноманітні види конструювання - з деталей конструктора, великогабаритних модулів, з паперу, природних та непридатних матеріалів. З усього різноманіття конструкторів ЛЕГО є яскравим, барвистим, поліфункціональним матеріалом, що надає величезні можливості для пошукової та експериментально-дослідницької діяльності дитини. Конструктор LEGO використовується для викладання елементарної математики, вирішення завдань, рахунку, а також для створення візерунків. LEGO вчить дітей кольоровому сприйняттю та кольоровим відмінностям. Діти можуть весело проводити час, розкладаючи цеглини у відповідні кольорові групи та визначаючи кольори у кожній групі. Вони можуть сортуватися і за групами різних розмірів.

Також рекомендую застосовувати систему ейдетики та мнемонічні техніки як частину занять, а також в індивідуальній роботі з дітьми, під час організації дозвілля.

Існує безліч засобів, способів, зокрема ігор у розвиток логічного, наочно-образного мислення в дошкільнят. Серед нескладних головоломок гра Танграм дуже подобається дошкільнятам. Танграм навчає дітей уміння грати за правилами, вигадувати геометричні комбінації.

Багато цікавого матеріалу можна знайти в навчально-розвивальній технології «Логіки світу» Ірини Стеценко, за методикою Георгія Кандібура, коректурних таблицях Наталії Гавриш.

Оживляє заняття та використання різних форм ІКТ, найпростішим є презентація, коли комп'ютер виконує роль дидактичного посібника. Використання цієї форми дає низку переваг:

– можливість забезпечити дитині індивідуальний режим роботи;

– можливість надати різну інформацію кожній дитині в різному вигляді;

– великі можливості оформлення інформації: використання широкої гами кольорів при оформленні слайдів, різного роду шрифтів і, звичайно, ефекти анімації;

– оптимізація роботи вихователя під час підготовки заняття (потребує використання великої кількості дидактичного матеріалу – ілюстрацій, схем);

– при проведенні контролю знань (одночасно дозволяє використовувати різні види контролю та перевірки знань – завдання на співвіднесення, знайти помилку на картинці тощо).

Джон Дьюї писав: «Якщо ми навчатимемо наших дітей, як навчали вчора, ми вкрадемо у них «завтра». Тому потрібно йти в ногу з часом, постійно самовдосконалюватись, освоювати нові методики та технології, підвищувати свою кваліфікацію за цим напрямком.

Використані джерела

1. Арапова-Піскарьова М. Формування елементарних математичних уявлень в дитячому садку. Програма та методичні рекомендації.- М: Мозаїка-Синтез, 2008 - 112с.

2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. - К.2021. (нова редакція)

3. Від науки до практики: технологія «Логіки сві¬ту» // Дитячий садок. — 2013. — № 21—23, червень.

4. Інноваційна практика в роботі вихователя ДНЗ: метод. посіб./ Н. Дятленко, А. Гончаренко, А. Шевчук [та ін.]. — К. : Шкільний світ, 2010.

5. Нікітін Б. П. Сходинки творчості, або розвиваючі ігри / Б. П. Нікітін. — К. : Рад. шк., 1991.

6. Стеценко І. ФРАКТАЛИ: математика, мистецтво, винахідництво. - «Дошкільне виховання», 2016, № 1, с. 8

Людмили СТАНДАРЧУК,
вихователька ЗДО «Ромашка» Антонінської селищної ради

Реалізація Державного стандарту через використання конструктора LEGO

Кожна дитина любить і хоче грати, але не кожна може навчитися це робити самостійно, та ще й не з кожною іграшкою. Я використовую у своїй роботі конструктор LEGO. Це не лише яскрава іграшка, а цілий методичний комплекс, що відкриває педагогам та батькам широкі можливості для його використання в освітньому процесі.

Використання LEGO - конструктора є чудовим засобом для всебічного розвитку дошкільників, що забезпечує інтеграцію різних видів діяльності.

Коли дитина намагається зібрати кубики конструктора в єдине ціле, вона тренує і розвиває моторику рук. Одночасно задіюються зорові рецептори, і координуються рухи. Так відбувається розвиток мозкової діяльності, яка поступово розділяється на конструктивне і образне мислення.

У процесі розвитку конструктивних здібностей дитині доводиться розв'язувати цілу низку практичних проблем — як будувати, чому так, а не інакше, в якій послідовності виконувати завдання тощо. Відтак у дитини формуються початкові уявлення про простір, про мінливість просторових відносин, про переміщення, що спричиняють зміни в розташуванні об'єктів тощо.

У нашому дошкільному закладі для конструювання в усіх вікових групах використовується дрібний (настільний) і великий будівельний матеріал, а також конструктори, що мають різні за складністю засоби з'єднання деталей: від елементарних іграшок — вкладишів і нанизувачів, що використовуються в групах молодшого віку, до складних для старшого дошкільного віку. Крім того, для конструктивної діяльності дітей необхідні різні додаткові матеріали й іграшки.

Враховуючи, що при конструюванні з будівельних матеріалів значна частина деталей іде на виготовлення перекриттів, а іноді обмежена їх кількість не дозволяє споруджувати перекриття у відповідності з дитячими задумами, пропоную дітям різні за конфігурацією пластини (квадратні, круглі, трикутні, овальні, багатокутові та ін.). Розмір підбирається довільно. Враховую, щоб пластини для дрібного конструктора уміщались у звичайний ящик від будівельного матеріалу, а пластини для великого - не перевищували за довжиною найдовшу деталь в наборі.

У групі молодшого дошкільного віку LEGO-конструктор розміщую на полицях. Його розкладаю за кольором і формою (прямо на поличках), щоб діти могли швидко відібрати необхідні деталі, а потім прибрати їх на місце. Кількість деталей і місце для роботи розраховую для одночасного конструювання 4-5 дітей. Великий будівельний матеріал зберігається в коробках. Місце для конструювання обладную окремо від постійного руху дітей і дорослих.

У групі середнього дошкільного віку LEGO-конструктор зберігається в коробках, а великий будівельний матеріал – у шафах.

У старшій групі спеціального місця для конструювання не виділяю, використовую ті ж столи, за якими діти займаються, чи інші, вільні.

Дрібний будівельний матеріал зберігаю в коробках, в яких він був придбаний. Великий будівельний матеріал зазвичай прибираю в закриті шафи і стелажі. Пластини як настільного, так і великого будівельного матеріалу знаходяться там же.

В роботі з дітьми старшого дошкільного віку за певними темами («Будівлі», «Мости», «Транспорт») використовую малюнки, ілюстрації, фотографії, схеми в якості зразків. Це – креслення «Добудуй будівлю», «Знайди помилку в кресленні»; зображення складних будівель, що показують дитині етапи їх спорудження; креслення, що дають лише схему предмета та ін.

LEGO-педагогіка – це одна з найвідоміших і поширених нині педагогічних систем, що широко використовує тривимірні моделі реального світу і предметно-ігрове середовище навчання та розвитку дитини.

LEGO-технологія – приклад інтеграції усіх освітніх областей як в організованій освітній діяльності, так і в самостійній діяльності дітей. Наведу приклад перетину освітніх і виховних напрямів у процесі дитячого конструювання:

- розвиток математичних здібностей - дитина відбирає, рахує необхідні за розміром, кольором, конфігурацією деталі;

- розвиток мовних і комунікаційних навичок - дитина поповнює словник новими словами, у процесі конструювання спілкується з дорослими, ставить конкретні питання про різні предмети, уточнює їх властивості;

- корекційна робота благотворно впливає на розвиток дитини (розвивається дрібна моторика, пам'ять, увага, логічне і просторове мислення, творчі здібності і т. д.);

- виховна робота – спільна гра з іншими дітьми і з дорослими допомагає малюкові стати більш організованим, дисциплінованим, цілеспрямованим, емоційно стабільним і працездатним, таким чином, краще підготуватися до навчання у школі.

При використанні конструктора LEGO обов'язково враховую вікові особливості дітей і педагогічні прийоми.

Вступна бесіда, за допомогою якої я привертаю увагу до теми заняття. Наприклад, на початку заняття в старшій групі розповідаю захоплюючу казку про добру пташку, з якою ніхто не хотів дружити через великий дзьоб. Пташка довго засмучувалася, але потім дізналася, що існує на світі дивовижна країна під назвою LEGO, в якій усі тварини і птахи живуть дуже дружно. У цій дивовижній країні усі

предмети і навіть жителі зроблені з маленьких деталей. Щоб потрапити туди, треба пройти через чарівний міст, який перетворює будь-кого, хто ступив на нього, у жменю дрібних кубиків і цеглин. Якщо діти правильно зберуть фігурку пташки за схемою, то допоможуть їй ожити і здолати усі випробування на шляху в країну дружби і щастя, в якій вона зможе подружитися з тваринами.

Проблемна ситуація, яка зацікавить, активізує мислення і залучить дітей до активної конструктивної діяльності. Наприклад, під звуки музики на повітряній кулі спускається LEGO - космонавт, він вітає дітей і розповідає свою дивовижну історію. Діти дізнаються, що він прилетів з далекої LEGO -планети. Під час посадки на Землю космічний корабель потерпів крах, і тепер він не може повернутися додому, тому просить дітей допомогти йому змоделювати нову ракету, яка доставить його на рідну планету.

Сюжетно-рольова гра. Як правило, LEGO - конструювання переходить в ігрову діяльність: діти використовують побудовані ними моделі залізничних станцій, кораблів, машин у рольових іграх, а також іграх-театралізаціях, коли діти спочатку будують декорації, створюють казкових персонажів з конструктора, а тоді обігрують сюжет.

Дидактична гра. Пропоную приклад вправ, спрямованих на засвоєння сенсорних і просторових понять: «Знайди деталь, як у мене», «Побудуй із закритими очима», «Знайди таку ж будову, як на картці», «Розклади за кольором», «Збери фігурку по пам'яті» (з 4-6 деталей).

Завдання за зразком, супроводжую показом і поясненнями. Приклад: «Діти, подивіться, у мене на столі стоїть жабка, сконструйована з деталей набору LEGO. Давайте уважно розглянемо і розберемо, як вона зроблена. Очі зроблені із кубиків, рот - це червона цеглинка, лапки із зеленої цегли».

Конструювання з використанням технологічних карт і інструкцій. Пропоную роботу за схемами в ігровій формі. Наприклад: «Діти, сьогодні вам належить стати кораблебудівниками. Конструктори кораблебудівного заводу прислали креслення, вам треба за цими схемами побудувати моделі кораблів. Щоб потрапити в конструкторське бюро, необхідно здолати невелике випробування: знайти в мішечку на дотик деталь і сказати, як вона називається».

Творче конструювання за задумом або по намальованій моделі. Таке заняття практикується в роботі зі старшими дошкільнятами, які вже освоїли основні прийоми. Їм пропоную роботу за картинками, фотографіями із зображенням об'єкта на улюблену тему.

Поєдную LEGO-технології з усіма видами діяльності дітей: ігровою, навчальною, трудовою. Упродовж усього дня організовую різні види ігор з урахуванням віку дітей, їхніх ігрових інтересів, місця гри в режимі дня, місця проведення, змісту попередніх і наступних форм роботи, сезонних умов, ступеня фізичного та інтелектуального навантаження на дітей.

Особливу увагу приділяю таким формам організації життєдіяльності дошкільника, як його самостійна діяльність та індивідуальна робота. При цьому намагаюся забезпечити кожній дитині можливість працювати у власному темпі, дати достатньо часу для набуття необхідних знань і навичок перш, ніж приступити до наступного етапу навчання, більш складного, самостійно і творчо реалізовувати власні задуми; вміти працювати в парі та в колективі.

Конструктор LEGO цінний тим, що його можна використовувати для вивчення різних розділів програми. Тому він використовується на заняттях, які забезпечують захопливий процес навчання. На таких заняттях формую у дітей уявлення про навколишній світ, сенсорні основи сприйняття, технічні та зображувальні навички у конструкторській діяльності, навички елементарного орієнтування у просторі.

В освітньому напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» Базового компоненту дошкільної освіти зазначається: «Предметно-практична, технологічна компетентність — здатність дитини реалізовувати творчі задуми з перетворення об'єктів довкілля з використанням різних матеріалів, що спираються на обізнаність із засобами та предметно-практичними діями, з допомогою дорослого чи самостійно у процесі виконання конструктивних, технічно-творчих завдань, завдань з моделювання».

LEGO – це не просто забавна іграшка, це прекрасний інструмент, який сприяє збагаченню внутрішнього світу дитини, розкриттю його особових особливостей, прояву творчого потенціалу і реалізації можливостей.

Використання LEGO-технології в освітньому процесі з дітьми дошкільного віку є збагачувальним і перетворювальним фактором, який є одним зі шляхів оновлення змісту освіти, що допомагає дітям втілювати в життя свої задумки, будувати і фантазувати, захоплено працювати і бачити кінцевий результат своєї роботи. Конструктор LEGO є також невід'ємною складовою для ігор в укритті.

Мій досвід свідчить, що робота з конструктором LEGO стимулює у дошкільників розвиток творчих здібностей, забезпечує стійку мотивацію до отриманих знань, до пізнання нового. У дітей формуються уявлення про сенсорні еталони, технічні навички конструктивної діяльності, навички орієнтації у просторі та на площині. Такі вміння і навички закладають фундамент навчальної діяльності майбутніх школярів.

Оксана ГУМЕНЮК,
вихователька закладу дошкільної освіти №18 м.Кам'янця-Подільського

Інтеграція пошуково-дослідницької діяльності в освітній простір закладу дошкільної освіти

Впровадження принципу інтеграції в дошкільну освіту передбачає формування єдиної картини світу в дитини дошкільного віку за рахунок синтезу, об'єднання різних елементів освітнього процесу в єдине ціле, таких як: різні види дитячої діяльності (спільної та самостійної; безпосередньої освітньої діяльності та діяльності дітей у режимних моментах), різних освітніх напрямів і забезпечення єдиної лінії розвитку кожного дошкільника.

Базовий компонент дошкільної освіти України орієнтує педагога на:

– визнання самоцінності дошкільного дитинства, його особливої ролі в розвитку особистості;

– збереження дитячої субкультури;

– пріоритет повноцінного проживання дитиною сьогодення у порівнянні з підготовкою до майбутнього етапу життя;

– компетентнісному підході до розвитку особистості, збалансованості набутих знань, умінь, навичок, сформованих бажань, інтересів, намірів та особистісних якостей і вольової поведінки дитини.

У дошкільному віці помітно підвищуються можливості пізнавальної діяльності, зростає активність дітей, яка може бути реалізована через пошуково-дослідницьку діяльність.

Пошуково-дослідницька діяльність – це один із факторів пізнавального розвитку дітей дошкільного віку, який допомагає педагогу об'єднати різні види діяльності, розвиває спостережливість і допитливість розуму, прагнення до пізнання світу, пізнавальні здібності, вміння винаходити, використовувати нестандартні рішення у різних ситуаціях. Саме тому, організовуючи освітню діяльність з дошкільнятами, передусім намагаюсь сформувати у дітей цілісну картину світу, основи світогляду, поєднуючи різні види діяльності: ігрову, рухову, природничу, предметну, образотворчу, музичну, театральну, літературну, мовленнєву, сенсорно-пізнавальну і математичну, що сприяє практичному засвоєнню дитиною системи елементарних знань про себе та довкілля, моральних цінностей, уміння застосовувати набуті знання.

Організація пошуково-дослідницької діяльності дошкільнят створює широкі можливості для виховання в малюків інтересу до природи. Особливе значення для пошуково-дослідницької діяльності має осмислення набутих знань. Зважаючи на це, ознайомлення дошкільнят з елементарними знаннями про природу починаю з молодшого дошкільного віку, заздалегідь визначивши ближні і дальні цілі, до яких спрямовую своїх вихованців. Акцент роблю на систему і мету освітніх завдань, що сприяє накопиченню розрізнених знань та розвитку дітей. Розробила перспективне і календарне планування занять на навчальний рік для усіх вікових груп.

Плануючи завдання для дошкільнят ***молодшого дошкільного віку***, спрямовую їх на створення умов, необхідних для сенсорного розвитку під час ознайомлення з явищами та об'єктами навколишнього світу. Поєдную показ предмета з активною дією дитини щодо його обстеження: сприйняття на дотик, слух, смак, запах (дидактична гра «Чарівний мішечок»); активно використовую ігровий досвід («Чому пісок не розсипається?»).

Основний зміст досліджень, яку проводять діти, сприяє формуванню уявлень про матеріали, природні явища, світ рослин, світ речей; словник дітей поповнюється словами, що означають сенсорні ознаки, властивості, явища та об'єкти природи (колір, форма, величина; «згинається – ламається»; «високо – низько»; «близько – далеко»; «м'який – твердий»; «теплий – холодний» тощо).

Спільна пошуково-дослідницька діяльність для дітей молодшого дошкільного віку проводиться у формі організованих занять тривалістю 10-15 хвилин двічі на місяць. Індивідуально організовую досліди з дітьми, які виявляють особливий інтерес до дослідницької діяльності.

Діяльність з дітьми ***середнього дошкільного віку*** спрямовую на розширення їхніх уявлень про явища та об'єкти навколишнього світу. Головними завданнями вбачаю: активне використання досвіду ігрової і практичної діяльності дітей («Чому калюжі вночі замерзають, удень – розтають?», «Чому м'ячик котиться?»); класифікацію об'єктів за функціональними ознаками («Для чого потрібне взуття? Посуд? Для чого це використовується?»), за видовими ознаками (посуд чайний, одяг сезонний). У процесі досліджень формую у них уявлення про матеріали; природні явища; світ тварин і рослин; умови, які потрібні для їх зростання і розвитку; світ речей; геометричні еталони; людину (мої помічники – очі, ніс, вуха, рот і т. д). Словник дітей поповнюється завдяки словам, що позначають властивості об'єктів і явищ.

Діяльність з дітьми ***старшого дошкільного віку*** спрямую на уточнення всього спектра властивостей та ознак об'єктів і предметів навколишнього світу, взаємозв'язків та взаємозалежностей об'єктів і явищ.

Основні завдання під час організації дослідницької діяльності дітей: активне використання результатів дослідження у практичній (побутовій, ігровій) діяльності («Як швидше побудувати міцний будинок для ляльок?»); класифікація на основі порівняння за: довжиною (панчохи

– шкарпетки), формою (шарф – хустка – косинка), кольором/орнаментом (чашки: одно- і різноколірні), матеріалом (плаття шовкове – шерстяне), фактурою (гра «Хто назве більше якостей і властивостей?»). Формую у дітей уявлення про матеріали; природні явища і час; агрегатні стани води; світ рослин; світ речей, транспорт; геометричні еталони.

Відтак збагачується словник дітей словами, що позначають властивості об'єктів і явищ. Окрім того, дітей ознайомлюю із походженням слів, омонімами, багатозначністю слова («ключ»), синонімами («гарний, чарівний, чудовий»), антонімами («легкий – важкий»), а також фразеологізмами.

В ЗДО інтеграція пошуково-дослідницької діяльності відбувається безпосередньо через організовану роботу з дітьми (планові експерименти); спільну діяльність із дітьми (спостереження, праця, художня творчість); самостійну діяльність дітей (праця в лабораторії) та спільну роботу з батьками (участь у різних дослідницьких проєктах).

Значну увагу приділяю розв'язанню проблемних завдань: «Як ви вважаєте, чому...», «Як довести, що...», «Що вийде, якщо…» тощо. Це дає дітям можливість краще зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки у довкіллі.

Під час організованної діяльності з дошкільнятами старшого дошкільного віку «Соняшник – квітка сонця» розширювала та закріплювала знання дітей про властивості води, олії, процес її виробництва з насіння соняшника, дошкільнята дізналися про соняшник, як квітку, котру широко використовують у косметології. Діти охоче виконували досліди, самостійно створювали парфуми, дотримуючись алгоритмів, застосовуючи нескладні формули, створювали та записували власний рецепт виготовлення парфумів, підбирали індивідуальний дизайн упаковки.

Метод проєктів є методом, який задовольняє дитячі потреби та інтереси, їх вікові та індивідуальні особливості, стимулює дитячу самостійність, формує екологічну компетентність. Організовуючи освітні проєкти з дітьми, сприяю розвитку особистості, що дає змогу вести дитину сходинками росту.

Під час реалізації проєктів створюю ситуації успіху для кожної дитини завдяки особистісно орієнтованому та діяльнісному підходу до організації пошуково-дослідницької діяльності. Для самоствердження дітей дуже важливо підтримати ініціативу й активність кожного вихованця та наповнити його життя яскравими враженнями і відкриттями. Так, у процесі реалізації проєкту «Птахи – наші друзі» за допомогою цікавих дослідів, спостережень старші дошкільнята ознайомилися з особливостями будови пір'я птаха, розглядали яєчну скурлупу, збагатили свої знання про перелітних, зимуючих, декоративних птахів, а також про птахів, які не літають, створили колаж про життя птахів. Під час презентації результатів проєкту кожна дитина представила виготовлену разом з батьками годівничку.

Під час проєктної діяльності з дітьми середнього дошкільного віку «Весна-красуня» дошкільнята, створюючи книгу про весну, закріпили знання про пору року, про життя тварин, птахів навесні, розвиток природи, закріплювали знання про необхідність умов для росту та розвитку рослин, навчились помічати особливості погоди, весняні зміни в природі; уточнили та збагатили знання про рослинний і тваринний світ, а під час пошуково-дослідницької діяльності дізналися про значення води для росту та розвитку рослин.

Результативність пошуково-дослідницької діяльності засвідчила і реалізація проєкту «Космічна подорож з Афлатуном». Дошкільнята залюбки виконували цікаві завдання, за допомогою дослідів дізнавалися про властивості предметів і явищ, збагатили знання про кругообіг води в природі, особливо дошкільнят зацікавило утворення дощу та виверження вулкану; діти створювали візерунки на молоці (малювання в техніці ебру), адже це так захопливо малювати незвичним способом.

Однією із найпопулярніших прогулянок для дошкільнят став ***теренкур*** – спеціально організована оздоровча ходьба територією закладу дошкільної освіти.

Зміст теренкур-прогулянок обираю в залежності від тематики, пори року і погодних умов. У їх зміст включаю пізнавальні бесіди, спостереження за комахами, птахами, рослинами, збір природного матеріалу, знайомі дітям спортивні, рухливі й дидактичні гри, комплекс оздоровчих фізичних вправ, хвилинки релаксу.

Структура піших теренкур-прогулянок: збір і рух до наступної зупинки теренкур; зупинка, пошуково-дослідницька діяльність дітей і дорослих; комплекс оздоровчих ігор і фізичних вправ; самостійна діяльність дітей; збір дошкільнят і повернення в групу.

Теренкур включає зону ігор на асфальті, екологічні стежки, стежку здоров'я та спеціально облаштовані центри для пошуково-дослідницької діяльності, які є найулюбленішими для дітей. Обладнання не потребує значних витрат. Матеріалом, що використовується для роботи з дітьми, є все те, що під руками: пластикові скляночки, коробки, одноразові тарілочки, пісок, глина, сіль, цукор, барвники, предмети з різних матеріалів, лупи тощо. Робота в «лабораторії просто неба» передбачає перетворення дітей на «вчених», які проводять досліди, експерименти, спостереження. Подорож зацікавлює дітей, вони з нетерпінням чекають на неї. В більшості дослідів діти отримують результат одразу.

Роботу з пошуково-дослідницької діяльності організовую і на «Екологічній стежині», яка є невід'ємним елементом екологічного розвивального предметного середовища, сприяє, пізнавальному, еколого-естетичному вихованню, розвитку моральних якостей і грамотної, виваженої поведінки в довкіллі та екологічній освіті учасників освітньо-виховного процесу. Малята подорожують екологічними зупинками: «Горобинова гармонія», «Зелена аптека», «Березова», «Бузкова», «Овочева круговерть», «Милувальна», «Садова благодать», «Ялинкова прохолода» та «Цікавих зустрічей». На екологічній стежині знайомлю дітей з природнім довкіллям, формую основні екологічні поняття та чинники, надаю елементи теоретичних знань у галузі екології, мотивую прагнення охорони та збереження природного довкілля, сприяю активізації пізнавальної діяльності дітей, зміцнюю прагнення зберігати та примножувати природні багатства. Тематика цільових прогулянок різноманітна: «Карнавал осіннього листя», «Учимося дослухатися до скарг природи», «Про що нам співає весна?», «В гості до перших весняних квітів».

Після проведення прогулянки на будь-яку тему за маршрутами «екологічної стежини» даю дітям завдання намалювати побачене. Малюнки розміщую на спеціальному стенді на галявині відпочинку або у приміщенні дошкільного закладу. Результати спостережень фіксую в календарі природи та погоди, який має екологічну спрямованість і знаходиться у груповій кімнаті. Роботу на «екологічній стежині» організовую систематично, тільки за цієї умови вона має наукову і практичну цінність.

Відомо, що виховну або освітню задачу не можна успішно вирішити без плідної співпраці з сім'єю. Батьки, ставши учасниками освітніх проєктів, проводили з дітьми досліди, працювали з мікроскопом, експериментували. Організована з родиною робота допомогла націлити їх на необхідність підтримки в дитині допитливості, дозволила залучити батьків до освітнього процесу, згуртувала сім'ю (багато завдань виконуються спільно). Діти розповідали про свої відкриття батькам, ставили такі ж і складніші досліди вдома, вчилися висувати гіпотези і самостійно розв'язувати їх. Батьки допомагали не тільки в оформленні дитячих міні-проєктів, але і в обладнанні куточка експериментування, поповненні матеріалами, сприяли задоволенню пізнавальних інтересів експериментуванням у домашніх умовах.

Моніторинг результативності роботи щодо формування сенсорно-пізнавальної, дослідницької компетенції вказав на позитивну динаміку розвитку знань, сформованості умінь і навичок у дошкільнят. Так, діти помітно розширили свої екологічні уявлення, своє вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки в природі; діяти за заданим алгоритмом, дотримуючись визначених правил та вимог; здійснювати аналіз і синтез досліджуваних процесів; до міркувань, побудови самостійних гіпотез та виведення висновків на основі здобутих результатів під час проведення елементарних дослідів та експериментів; у них зріс інтерес до об'єктів і явищ природно-предметного світу, з'явилося бажання дотримуватися норм і правил поведінки в довкіллі. І, взагалі, діти стали добрішими, навчились співпереживати, радіти, хвилюватися, оволоділи навичками догляду за рослинами і тваринами.

Інтегруючи пошуково-дослідницьку діяльность в освітній процес, вдалося сформувати у вихованців науково-об'єктивні уявлення про природу та навколишнє середовище як єдину систему; розвинути навички пошуково-дослідницької діяльності: самостійно досліджувати явище або об'єкт, змінюючи умови та використовуючи різні засоби дослідження, зокрема ретельне сенсорне обстеження предмета з активним коментуванням; ефективно використовувати дослідницькі прийоми для з'ясування зв'язків, недоступних для органів чуття дитини, для проникнення в сутність явищ і властивостей предметів; розвинути вміння класифікувати об'єкти живої природи на основі аналізу зовнішніх ознак, способів їх взаємодій із навколишнім середовищем, стимулювати допитливість, наполегливість і потяг до пошуків самостійних шляхів пізнання природи та оточуючого світу; активізувати знання і практичний досвід дітей у різних видах діяльності у навколишньому середовищі; виховати любов до природи, уміння дбати про рослини й тварин.

Світлана СИТНИК,
вихователька ЗДО №9 «Барвистий віночок» м.Кам'янця-Подільського

Організація пізнавальної діяльності дошкільників на свіжому повітрі. Метеорологічна станція «Еко-знайка»

Розвиток пізнавального інтересу прямо залежить від обсягу, якості та характеру інформації, знань, які отримує дитина, а також від способу їх подачі дорослими (вихователями, батьками).

Умови, які сприяють розвитку пізнавальної діяльності дошкільнят, викладено у Базовому компоненті дошкільної освіти та чинних програмах і методичних рекомендаціях до них, але, як свідчить практика, педагоги нечасто виконують їх усі. Назвемо ці умови:

— побудова освітнього процесу за особистісно орієнтованою моделлю взаємодії педагога з дітьми. (Одна з об'єктивних причин, що заважає виконанню цієї умови, — надмірна кількість дітей у групі, але без особистісно орієнтованої взаємодії не може бути й мови про сучасне виховання дітей);

— надання дітям свободи вибору діяльності та способів дій, гарантування права на помилку під час самостійного пошуку розв'язку;

— надання дошкільнятам можливості задіювати здобуті знання та судження у процесі освоєння нового матеріалу;

— повага до ідей і думок вихованців, уникнення негативної оцінки їхньої інтелектуальної діяльності, забезпечення терплячої емоційної підтримки та уваги;

— мотивація благополуччя через створення ситуації успіху, підвищення оцінки дитини у власних очах та очах однолітків і дорослих, прищеплення «смаку» до успіху;

— залучення дітей до колективного, групового та індивідуального пошуку, нестандартних підходів до розв'язання завдань, оригінальних прийомів та способів дій через ігрову інтелектуально-творчу діяльність;

— ефективність організації пізнавальної діяльності можна підсилити застосуванням різних методів і прийомів.

Сучасний заклад дошкільної освіти зорієнтований на активне набуття дітьми навичок екологічної культури та підвищення екологічної грамотності, а педагоги постійно знаходяться в активному пошуку нових форм взаємодії з дітьми, які будуть ефективними у навчанні основ екології та природокористування, формуватимуть у дітей позицію мудрого спостерігача та відповідального охоронця, котрий турбується про красу та процвітання природи.

Сприймання об'єктів та явищ природи у дітей старшого дошкільного віку вже стійкіше і цілеспрямованіше. Старший дошкільник дедалі частіше виявляє здатність помічати зміни в природному середовищі без запитань дорослого. Щоб складати власні прогнози погоди, ми облаштували на території закладу дошкільної освіти метеостанцію «Еко-знайка».

Метеомайданчик дає можливість втілювати діяльнісний підхід в освітній процес, відійти від стереотипів під час спостережень на прогулянці. Діти сприймають заняття на метеомайданчику як цікаву гру, що допомагає зануритись у світ досліджень та відкриттів, знайомить їх з метеоприладами та способами застосування їх на практиці, спонукає до спілкування, забезпечуючи природню потребу в ігровій, пізнавальній та дослідницькій діяльності, розвиває уміння виявляти проблему, спостерігати, міркувати, аналізувати, ставити запитання, узагальнювати, робити припущення та висновки, ділитися отриманою інформацією. Вивчення народних прикмет, результати власних спостережень під час їх перевірки дозволяють розвивати дітей як інтелектуально, так і творчо. Адже знання, здобуті самостійно пошуковим шляхом, найлегше осягаються дітьми і фіксуються довгостроковою пам'яттю.

Робота на метеомайданчику стала невід'ємною складовою прогулянки і дарує дітям радість та задоволення. А метеоприлади, окрім свого безпосереднього призначення, слугують ще й окрасою території садка, пробуджують інтерес до дослідницької діяльності в усіх, хто їх бачить.

Одне з основних завдань колективу нашого закладу дошкільної освіти — створити середовище, яке сприяє пізнавальному розвитку дітей та спонукає досліджувати. Воно має бути безпечним для них, інформативним, зручним. Розвивальне середовище, зокрема, має:

- забезпечувати емоційний комфорт та свободу дітей;
- сприяти гармонізації взаємодії дитини з довкіллям;
- позитивно впливати на світосприймання, самопочуття, здоров'я.

Дошкільнята за своєю природою — допитливі дослідники та спостерігачі, вихователі покликані задовольнити їхні потреби спостерігати та досліджувати.

На території нашого закладу облаштовано дитячу метеорологічну станцію, щоб формувати в дітей елементарні уявлення про погоду.

Основні завдання в роботі з дітьми:

– ознайомити з приладами, які допомагають визначити погоду;

– сформувати уявлення про професію «метеоролог»;

– активізувати інтерес до явищ природи;

– розвивати вміння спостерігати, помічати зміни в довкіллі;

– формувати поняття про вплив погоди на природу;

– значення погоди для життя людей.

Організація освітнього процесу здійснюється по-різному з огляду на вік. З дітьми молодшого дошкільного віку проводимо спеціальні заняття, під час яких відбувається ознайомлення з особливостями роботи на дитячій метеорологічній станції. Вони вивчають назви приладів-помічників та запам'ятовують, яке явище погоди за допомогою чого можна дослідити. Із дітьми середнього та старшого дошкільного віку організовуємо роботу під час щоденних прогулянок, зокрема

цільових. Діти за допомогою приладів самостійно визначають стан погоди, досліджують явища природи — вітер, дощ, сніг тощо. Результати спостережень вони разом з вихователем фіксують у щоденниках. Коли дошкільники починають впевнено використовувати метеорологічні прилади, процес спостереження за явищами природи захоплює їх, спонукає до активної самостійної дослідної діяльності.

Необхідно визначити місце для станції на території закладу дошкільної освіти. Потім розробити план-схему метеорологічної станції, на якій зазначити всі необхідні прилади та обладнання.

На майданчику необхідно встановити:

- вітряк;
- повітряний рукав;
- метеорологічний бокс;
- сонячний годинник;
- вимірювачі опадів;
- рамку «Ловець хмаринок»;
- живі барометри;
- снігомір;
- дощомір.

Робота на метеостанції розширює світогляд дітей, сприяє розвитку уваги та спостережливості. Вони навчаються аналізувати побачене та робити висновки. У них пробуджується інтерес до спільної діяльності, комунікації. Діти охоче вивчають довкілля, збагачують досвід спілкування з природою та однолітками. Так формується у них наукова картина світу.

Організовуючи освітню діяльність на території метеорологічної станції, розширюється кругозір і уявлення дітей, розвиваються і уточнюються уявлення про предмети і явища дійсності, встановлюються певні логічні зв'язки і залежності між ними, збагачується словниковий запас, розвивається спостережливість і стійкий пізнавальний інтерес:

Пригоди Смішарика Піна

Мета:

– формувати елементарні уявлення про погоду та її значення в житті людини через різні види діяльності;

– розвивати інтерес до явищ природи, вміння спостерігати та помічати зміни в довкіллі;

– поглиблювати знання дітей про прилади-помічники, які допомагають визначити погоду;

– закріплювати вміння дітей орієнтуватися на аркуші за клітинами.

Обладнання:

– картинка із зображенням блоків метеорологічної станції;

– картинка із зображенням символів явищ погоди;

– таблиця для розміщення карток-символів;

– картки-символи — шість шт;

– зображення смішарика Піна;

– аркуш для малювання формату А4.

Попередня робота:

– спостереження за погодою;

– визначення стану погоди за допомогою метеорологічних приладів;

– догляд за рослинами-барометрами на метеорологічній станції.

ХІД ГРИ

Вихователь. Смішарик Пін збирається подорожувати, але не знає, який одяг ліпше взяти в дорогу. Нумо допоможемо йому дізнатися про явища природи та прилади-помічники на метеорологічній станції, навчитися визначати стан погоди, запам’ятати символи, якими його позначають.

Діти визначають, якими приладами вивчають певні явища природи, які символи відповідають кожному приладу, обгрунтовують свій вибір.

Вихователь. Який прилад знаходиться у третій чарунці першого ряду? (Вимірювач опадів). Допоможіть Смішарику Піну знайти потрібну картку та покласти її на відповідне місце.

Діти розміщують картки із зображеннями символів на таблиці, пояснюють свої дії.

Вихователь пропонує дітям намалювати свої враження від спостережень за погодою.

Проєкт «Еко-знайка» зробив цікавішиими традиційні спостереження за погодою. У дітей значно підвищився рівень розвитку дослідницьких умінь. Це свідчить про те, що проєкт цікавий дітям і корисний.

Оксана КИРИЛЮК,
Ольга ПИТЕЛЬ,
вихователькі ЗДО №6 «Веселка» Нетішинської міської ради

Формування екологічної культури дітей засобами еколого-психологічних тренінгів

Засвоюючи елементи екологічної культури, особистість стає екологічно вихованою. Це нова якість, яка виявляється в системі особистісних утворень, у свідомості, діяльності, в емоціях і почуттях. Настав час, коли основну мету екологічної освіти слід вбачати у сприянні формуванню доцільної культури поведінки в довкіллі і громадської відповідальності за його збереження, а також уміння ухвалювати правильні рішення і розв'язувати екологічні проблеми.

Сенситивним періодом для формування основ екологічної культури є дошкільний вік – сприятливий для екологічного виховання, адже саме у цей період закладаються основи культури спілкування і поведінки дітей у природі. Якісне формування екологічної культури особистості з дитинства необхідно для того, щоб бути свідомим і ощадливим громадянином, господарем своєї землі, досконало знати біосферні механізми, напрями і способи природоохоронної роботи.

Зміст освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі» Базового компонента дошкільної освіти як Державного стандарту дошкільної освіти України має на меті формування природничо-екологічної компетенції дітей, складовими якої є знання й уявлення про природу, позитивне емоційно-ціннісне ставлення до її компонентів, обізнаність із правилами природокористування та їх дотримання. Завдяки цьому можливе становлення екологічної свідомості та екологічної культури в дошкільнят.

Важливе значення для формування екологічної культури має старший дошкільний вік, коли дитина проходить найбільш визначальний шлях свого індивідуального розвитку, а її організм є найсприятливішим ґрунтом для становлення і розвитку багатогранних відносин з природним і суспільним оточенням. Дитина у 5-7 років здатна активно і всебічно пізнавати довкілля, тому формувати у неї екологічну культуру потрібно комплексно і систематично.

Тож однією із нових та ефективних інтерактивних технологій колективно-групового навчання, призначених для формування екологічної культури у дітей старшого дошкільного віку, є еколого-психологічні тренінги. Вони дозволяють розв'язувати в єдності важливі завдання, формувати у дітей «екологічне чуття», закладати основи екологічно доцільної поведінки. Особлива роль екологічного тренінгу в прилученні дітей до світу природи, розкритті її єдності, взаємозв'язків та взаємозалежностей, що існують в екологічних системах, формування у дітей почуття відповідальності за кожну живу істоту.

Освітньо-виховна робота в нашому закладі спрямована на розробку і впровадження технології та дидактичного пакета для формування екологічної культури дітей старшого дошкільного віку засобами еколого-психологічних тренінгів, яка є практично значимою і актуальною.

Мета еколого-психологічних тренінгів: в доступній та цікавій формі розкрити сутність сучасних проблем екології, сприяти нагромадженню екологічних знань, сформувати екологічні вміння; розвивати творчу та ділову активність, готовність до екологічної діяльності; виховувати почуття відповідальності за природу як національне багатство, основу життя на Землі. Формувати елементи екологічної культури, громадянської відповідальності за екологічний стан навколишнього середовища у дітей.

Еколого-психологічні тренінги сприяють вирішенню наступних завдань:

1) розширення чуттєвого досвіду дошкільнят, розвиток перцептивних здібностей при контакті з природними об'єктами;

2) розвиток почуття емоційної чуйності, почуття причетності до живої природи, почуття співпереживання;

3) формування екологічних установок особистості, активної життєвої позиції стосовно природи, подолання прагматичного ставлення до природи;

4) навчання вмінням та навичкам взаємодії з природою;

5) розширення індивідуального екологічного простору.

На еколого-психологічних тренінгах для дітей старшого дошкільного віку ми намагаємося втілювати важливі освітні принципи:

– принцип партнерського спілкування;

– принцип врахування пізнавальних інтересів дітей;

– принцип пізнавальної активності учасників;

– принцип дослідницької позиції дітей;

– принцип об'єктивності екологічної поведінки та діяльності;

– принцип глобально-регіонально-краєзнавчого змісту навчання.

Хочемо виокремити наступні структурні елементи еколого-психологічних тренінгів:

1. Постановка загальних та особистісних освітніх цілей.

2. Пояснення, розповідь, інформування щодо суті питання.

3. Виконання учасниками тренінгу практичних занять та вправ.

4. Обговорення запланованого питання та результатів виконаних вправ.

5. Підбиття підсумків заняття.

Ця форма організації освітньо-виховної роботи з дітьми передбачає планомірне проведення різноманітних вправ, які призначені стимулювати дитину до засвоєння практичних умінь та навичок щодо вирішення завдань, запропоно-

ваних вихователем, а також залучають її до пошуку шляхів виходу із складних екологічних ситуацій, подолання певних життєво важливих проблем тощо. Тривалість еколого-психологічного тренінгу - від 20 до 30 хвилин, що визначається складністю вправ та видами діяльності дітей у них.

В ході еколого-психологічного тренінгу ми використовуємо наявний досвід і знання дітей, створюємо позитивну емоційну атмосферу в групі, прагнемо ефективно використати різні методи навчання (домінують активні та інтерактивні) для набуття сформованих довкіллязберігаючих навичок та екологічних компетенцій, які стануть фундаментом їхньої екологічної культури.

В ході еколого-психологічного тренінгу діти старшого дошкільного віку, переважно у формі рольових ігор-експромтів, виконують різноманітні практичні завдання, розв'язують проблемні ситуації та готують коротенькі інформаційні повідомлення, на матеріалі яких організовуються дискусії. Щоб не перевантажувати дітей та домогтися ефективнішого засвоєння навчального матеріалу, ми передбачаємо чергування теоретичних (інформування), практичних (виконання вправ) та ігрових етапів.

Важливою та обов'язковою складовою тренінгових занять є практичні завдання та вправи, які передбачають спеціально або частково структуровану, заздалегідь сплановану або імпровізовану пізнавальну діяльність дітей, спрямовану на досягнення запланованих нами групових або особистісних цілей. З дітьми старшого дошкільного віку практикуємо:

1) вправи на знайомство;

2) рефлексивні вправи у вигляді відповідей на запитання «Як ти ставишся до…», «Що ти відчуваєш, коли…»;

3) рухливі вправи;

4) вправи для створення групових рішень тощо.

На нашу думку, для формування екологічної культури дітей старшого дошкільного віку під час еколого-психологічних тренінгів найкраще використовувати наступні види вправ:

– Вправи на прийняття рішень. Тут ми залучаємо дітей до аналізу та розв'язання (в ході індивідуальної або групової пізнавальної діяльності, дискусії) конкретних життєвих ситуацій з подальшими екологічними наслідками. При цьому намагаємося допомогти дітям усвідомити заплановану нами мету вправи та сформувати прагнення її досягти. При виконанні таких вправ діти висловлюють власні переконання та цільові настанови, активно шукають способи вирішення поставленої проблеми, обирають свою стратегію поведінки, яка може суттєво відрізнятися від звичної та загальноприйнятої.

Педагогічна цінність таких вправ полягає в тому, що вони націлені на усвідомлення дітьми старшого дошкільного віку особистої причетності до екологічних проблем, формують і вдосконалюють їхні вміння ухвалювати відповідальні екологічно вивірені рішення.

– Вправи на саморефлексію спонукають дитину аналізувати та переосмислювати особисті переконання та суб'єктивне ставлення до об'єктів природи і своїх дій, моделювати бажане (очікуване) майбутнє, допомагають їй краще зрозуміти мотиви своєї поведінки та дій. Для цього намагаємося пробудити у дітей глибокі та дієві позитивні або негативні емоції. До таких вправ належать «Майбутнє, якого я прагну», «Природа в моєму житті» тощо.

– Вправи для формування практичного досвіду. Дітей залучаємо до проведення самостійних досліджень таким чином, щоб вони вчилися втілювати свої екологічні переконання в екологічно грамотних вчинках, щоб у повсякденному житті вони практикували екологічно збалансовану діяльність, щоб їхня поведінка враховувала екологічні закономірності та норми.

Акцентуємо увагу на тому, що виконання більшості вправ не потребує дорогого і складного матеріального забезпечення, разом з тим ефективність еколого-психологічних тренінгів суттєво зростає, якщо належним чином оформити місце проведення (зоопарк, екологічний клуб, групу тощо).

Оскільки еколого-психологічний тренінг має складну структуру, його впровадження в процес екологічного виховання дошкільників намагаємося розділити на декілька етапів: підготовчий, спілкування з природою та узагальнюючий.

Перший (підготовчий) етап полягає у вивченні флори і фауни обраної для занять екосистеми чи певної її ділянки. На цьому етапі краще виконувати вправи, спрямовані на розширення досвіду емоційно-чуттєвого сприйняття дитиною її взаємодії з природними об'єктами. Пріоритетними прийомами роботи є розглядання ілюстрацій, атласів, порівняльні спостереження за окремими об'єктами екосистеми. Важливими джерелами природничої інформації виступають також розповіді, пояснення вихователя, художня література.

Другий етап (спілкування з природою) передбачає перехід від раціонального знання до емоційного сприймання живої природи, яке ґрунтується на отриманому попередньо знанні, тому є значно глибшим у порівнянні з перинними спостереженнями.

Вибір місця для проведення еколого-психологічних тренінгів здійснюється в залежності від змісту вправ. Це можуть бути групова кімната, майданчик дитячого садка, спортивна чи музична зали. Тож намагаємося організовувати вправляння дітей у знаходженні в реальному природному середовищі відомих їм об'єктів, порівняння їх між собою. Так, для дітей старшого дошкільного віку нами було організовано та проведено еколого-психологічний тренінг на одній із зупинок екологічної стежини «Мурашник». Під час такого заходу ми намагалися не тільки формувати у дошкільнят знання про природу, а й виховувала співчуття та бережливе ставлення до об'єктів природи. Діти, перевтілившись в мурашок, мали змогу глибше зануритись у загадковий світ природи та відчути емоційну насолоду від спілкування з нею. Тут ми практикували вправи для формування екологічної емпатії, коли діти вчаться ідентифікувати себе з об'єктами природи. Для того, щоб навчити дитину милуватися природою, розпізнавати її багатоголосість, розвинути почуття емоційної чуйності,

співпереживання, сформулювати екологічні установки особистості також нами був розроблений екологічний тренінг «Сторінками Червоної книги України».

На цьому етапі розпочинається і встановлення взаємозв'язків між елементами екосистеми (наприклад, якщо для екотренінгу обрано екосистему парку чи саду, то діти можуть відшукати відомі їм рослини, визначити, які з них ростуть поряд, а які віддалені; дізнатися, які комахи до них прилітають, тощо). Тут заслуговує на увагу – еколого-психологічний тренінг «Світ навколо нас – і я його частинка», де діти під час тренінгових занять вправлялися у встановленні різноманітних взаємозв'язків та залежностей, що існують в екологічних та валеологічних системах. При цьому ми допомагали їм виявити різноманітні зв'язки між об'єктами природи. Такі завдання ми надаємо в ігровій формі: знайти «друзів» і «ворогів» того чи іншого об'єкта, назвати його «сусідів», «помічників» та ін. Важлива умова ефективного навчання дітей на другому етапі роботи за методом еколого-психологічного тренінгу – емоційна підготовка дошкільнят до зустрічі з природою, зацікавлення їх процесом спілкування з нею. Її реалізації допомагає нам використання казки та прийому персоніфікації при ознайомленні як з тваринами та рослинами, так і з неживою природою.

На третьому (узагальнюючому) етапі пропонуємо дітям узагальнюючі вправи, які допомагають скоригувати стратегію взаємодії учасників з природним оточенням, розширити суб'єктивний екологічний простір, сформувати екологічний світогляд дітей На цьому етапі використовуємо ігрові вправи чи дидактичні ігри, мета яких - самостійне встановлення екологічних ланцюжків. Окрему частину змісту еколого-психологічного тренінгу складають ігрові завдання, в яких діти вправляються в оцінці екологічного стану певного екологічного комплексу чи середовища існування людини (дидактичні ігри «Яка річка чистіша?», «Країна чистого повітря», ігрові вправи «Що зайве у лісі?», «Дорога до дитячого садка» та ін.). Еколого-психологічний тренінг передбачає і закріплення у дітей навичок екологічно правильної поведінки, способів охорони природи (вправи «Оціни вчинок», «Що буде коли...?» тощо).

Оскільки у дітей старшого дошкільного віку пізнавальний інтерес пов'язаний з їхнім позитивним емоційним станом, то намагаємося обирати такі форми, методи і прийоми педагогічної взаємодії, як ігри, загадки, вікторини, головоломки, казки, екологічні ситуації, досліди тощо, які стимулюють їхню активну участь у пізнанні. Вправи екотренінгу використовуємо як у індивідуальній роботі з дітьми, так і як колективну форму екологічного виховання. Під час колективних занять іноді можемо влаштовувати змагання між окремими дітьми чи командами.

Заняття-екотренінги змушують замислитися над своїм ставленням до живої природи, навколишнього світу, який сьогодні, як ніколи, потребує турботи й уваги людини. Вони націлені також на вироблення навичок співпраці та толерантності під час групової взаємодії, стимулювання емоційного розкріпачення дітей, формування у них комунікативних та рефлексивних якостей.

Отже, ми дотримуємося думки, що головним принципом формування екологічної культури дітей старшого дошкільного віку на еколого-психологічних тренінгах має бути опора на їхні інтереси, розвиток наявних пізнавальних мотивів для набуття нових знань, почуттів та умінь.

Цінним є те, що в ході еколого-психологічного тренінгу діти отримують можливість практикуватись, моделювати ситуацію, експериментувати, перевіряти й узгоджувати з ведучим свої висновки, шліфувати навички спілкування та взаємодії з довкіллям, аналізувати власні досягнення і поведінку. Це дозволяє їм у подальшому уникнути помилок в реальному житті, допомагає швидше приймати оптимальні екологічно вивірені рішення.

Вважаємо, що основою еколого — психологічного виховання дошкільнят мають стати формування емоційної сфери, розвиток естетичного почуття, любові до довкілля, піклування про власне здоров'я. Дитина має бачити себе позитивним героєм і другом природи. А формування естетичних почуттів до неї є основним показником еколого-психологічної свідомості, культури.

Використані джерела

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція (Наказ МОН №33 від 21.01.2021 року).

2. Загородня Л. Дитина в природному довкіллі: впроваджуємо оновлений БКДО. Дошкільне виховання. 2021. № 6. С. 3-9.

3. Методичні рекомендації за Базовим компонентом дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нової редакції 2021 року (Наказ МОН № 1/9 від 16.03. 2021 року).

4. Присяжнюк Л. Еколого-природнича освіта дошкільнят у поліфонії інноваційних підходів. Палітра педагога. 2017. № 6.

Ірина КУЗЬМЕНКО,
вихователька ЗДО № 2 м.Нетішина

Конспекти інтегрованих занять для дітей старшого дошкільного віку

Зустріч із весною

Мета: розвивати інтерес до дослідницької діяльності, чутливість до потреб рослин, мовну творчість. Виховувати дбайливе ставлення до кімнатних рослин. Викликати у дітей потребу і готовність проявляти елементи творчості.

Закріпити знання дітей про кімнатні рослини. Викликати у дітей бажання емоційно сприймати кімнатні рослини.

Формувати бажання виконувати рухові дії без помилок. Покращувати дрібну моторику кисті та пальців рук.

Вчити висловлювати власну думку, будуючи складнопідрядні речення зі сполучником тому. Збагатити словник дітей назвами кімнатних рослин. Вчити відгадувати загадки.

Матеріали: герань, алое, каланхое, бальзамін, предметні картинки з зображенням схеми росту рослин, вірш П. Воронька «Герань», маски з зображенням квітів.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Діти розглядають в куточку природи горщик з геранню.
На герань я поглядаю, обережно поливаю.
Пий, моя донечка рідненька, і рости швиденько.

Психогімнастика «Насіння – квіточка»

Вихователь. На хвилинку уявимо, що ви - малесеньке насіннячко герані. Вас посадили у землю, полили з лієчки. Тепле сонячне проміння упало на землю, і крізь вікно зігріло насіннячко. З нього проросли маленькі паростки. Вони ще зовсім слабкі, беззахисні. Ось насіннячко випустило корінець. Корінець - це ваші пальчики на ногах, поворушіть ними. Це ви п'єте водичку. Пагінець прорізав землю, вибрався на свіже повітря. Ваші листочки підросли, стеблинки стали міцними, тягнуться до сонечка. Вас поливають тепленькою водичкою. Ось на стеблинці з'явився маленький пуп'янок. Він росте, набрякає і нарешті стає помітним листочок.

Дидактична гра «Як росте квітка?»

Дітям пропоную викласти картинки в послідовності росту рослин: 1.Насіннячко - пагінець-поява стебла,листочків.2.Поява пуп'янків – поява квітки, запилення - квіточка.3. Зав'яла квітка – утворення насіння.

Вихователь. Підійдіть до наших кімнатних рослин, спробуйте відгадати мої загадки та показати квітку, про яку відгадали загадку:

1. Ця рослинка темно-зеленого кольору. У неї стебла і листків немає.

Замість листочків на ній тоненькі гілочки. (Кактус).

2. Ця квітка має округле, світло - зелене листя, тоненьке стебельце.

Зараз цвіте рожевими квіточками. Їх багато. Квіточки ростуть кущиками. (Герань).

3. У цієї рослини стебло товсте, високе, листя у неї м'ясисте з маленькими кульками на кінці, темне - зелене. З нього готують ліки. (Алое).

Вихователь. Молодці. Всі загадки відгадали. Тепер спробуємо перетворитися на квіти. Будуть наші річки грати, очки й носик допомагати.

Динамічна пауза «Квіти»

В різних куточках кімнати стоять квіти на різній висоті. Діти знаходять їх очима, виконують рухи відповідно до тексту.

Герані квіточки - переплітають пальці
Розпускають пелюстки - плавно розжати пальці
Вітерець ледь дихає - легко, плавно подути
Пелюстки колише - поворушити пальцями
До квіточки носик наближаємо - нахиляємося вперед
Фіалки, бальзаміну квіточки вечір зустрічають
Всі квіти засинають – заплющені очі.
Стук у двері.
Вихователь. Хто це до нас завітав?
Весна. Добрий день. (Діти вітаються). Сьогодні свято Стрітення, і я поспішаю на зустріч із Зимою. Надворі холодно, я так замерзла. Дивлюся, у вас на вікні цвіте гарна квітка. Що це за красуня?
Діти. На вікно поглянь, на вікні – герань. Хуга на дворі мете.
А герань собі цвіте. Герані в хаті тепло зимою.
Сніжинки крилаті летять за стіною.
Летять за шибками:- «Он квіти в теплі».
Й замерзлі квітками - сніжинки на склі. (П.Воронько)

Весна з дітьми розглядає рослини в куточку природи. Які рослини ростуть у вашому куточку природи? Як правильно поливати рослини? Що ви робите, аби рослини були чистими? Знайдіть рослини, які не можна обприскувати. (Відповіді дітей).

Вихователь. Що трапилося з тобою? Чому ти сумна?
Весна. Мабуть застудилася.
Вихователь. Не хвилюйся, Весно, наші квіти не лише зелені друзі, а й володіють цілющими властивостями і можуть надавати першу медичну допомогу. Зараз ми виготовимо з них ліки.

Дослідницька діяльність

Діти діляться на 2 команди, готують ліки для Весни.

Перша команда готує сік каланхое (сік каланхое і вода), друга - сік алое (сік алое і мед). Сік виджимають через часникодавку.

Діти. Поки ти лікуєшся, Весно, ми прочитаємо тобі вірші.

Алое колючий росте на вікні. Він горлечко лікує тобі і мені.

Каланхое – лікар в кожнім домі, Для носика це - краплі чудові. Апчхи.

Весна. Дякую за ліки та за турботу. А ви чуєте прохання рослин?

Дидактична гра «Продовж речення»

Квіти хочуть пити, тому треба їх поливати.

Квітам важко дихати, тому потрібно їх полити, почистити сухою щіткою, розпушити землю.

Квіти люблять гарні вазони, тому їх потрібно прикрашати.

Квіти люблять компліменти, тому потрібно з ними лагідно розмовляти.

Квіти люблять вірші, тому потрібно їм розповідати.

Квіти люблять казки, тому потрібно складати про них казки.

Весна. А чому цей кущик герані накритий банкою?

Вихователь. Діти, а як дізнатися, чи «дихає» рослина. ? Проводимо дослід. Кущик герані, який росте у нас на вікні, ми накрили банкою, краї якої присипали грунтом. Так утворюється простір, куди не проникає повітря із зовні. При цьому всі умови догляду за рослинами зберігаємо.

На стінці банки утворюються крапельки роси (із внутрішньої сторони). Це свідчить про те, що рослина дихає. За таких умов нічого в рості рослин не змінилося – рослина «дихає» не лише поверхнею листків, але й корінням.

Весна. Мені дуже цікаво у вас. Ви не лише працелюбні, а й допитливі. Пропоную вам, малята, в гру цікаву зі мною пограти. Один, два, три – квіткою будеш ти (одягає квіткові маски на голову дітям).

Танець «Веселі квіточки»

Хоч повірте, хоч не вірте. Та здається так мені.

Що у вас в садочку квіти-не прості, а чарівні.

Дошкільнята крокують по колу один за одним чітким кроком.

І коли усі малята залишають дитсадок (пересуваються на носочках),

Квіти весело завзято починають свій танок.

Діти енергійно підстрибують, тримаючи руки на поясі.

Ось фіалочки у вальсі закружляли ніжно так,

Плавно кружляють, змахуючи руками

А старий колючий кактус, витинати став гопак.

Довільно виконують танцювальні рухи, характерні для гопака.

А герані, наче діти, стали дружно в хоровод.

Діти стають у коло, беруться за руки.

Всі танцюють наче квіти до світанку без турбот. Ведуть хоровод.

Весна. Дякую всім за гостинність, за ліки. Я вже зігрілась і можу виступати в дорогу. (Діти прощаються з весною).

Вихователь. Дякую, друзі, що так гарно зустріли Весну. Чи сподобалась вам зустріч? Про які кімнатні рослини ми вели мову? Що цікавого ви дізналися під час нашої зустрічі?

Знайомство з квітами

Мета: розвивати мислення,мовлення, слухову увагу, пам'ять,загальну моторику. Виховувати любов до квітів. Уточнити та систематизувати знання дітей про кімнатні рослини.

Вчити дітей описувати рослини, відрізняючи істотні ознаки зовнішнього вигляду за допомогою таблиць. Ознайомити дітей з новою рослиною - абутилоном (кімнатний клен),відзначаючи характерні особливості зовнішнього вигляду. Зміцнити інтерес дітей до догляду за кімнатними рослинами і спостереженням за ними.

Словник: витке, прямостояче, звисаюче стебло, кімнатний клен.

Матеріал: картки - схеми опису квітів, герань зональна, герань запашна, абутилон, картоні медалі із зображенням квітів.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вихователь. Ой, діти, до нас хтось завітав у гості. (Заходить Івасик-Телесик).

Івасик-Т. Добрий день, діти! Впізнаєте мене? Я – Івасик-Телесик. Як у вас гарно й затишно. Що це тут таке? (показує на куточок природи).

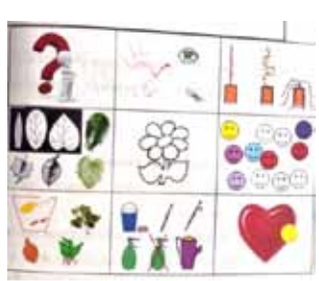
Клумба, напевно. Як звати ваші квіти.

Діти. Це – наш куточок природи, ми тут кімнатні квіти вирощуємо.

Івасик-Т. Розкажіть про них. Я ж нічого не знаю. Я вдома теж такі хочу виростити.

Вихователь. Звичайно, Івасику-Т.

Як називається рослина?
Уважно роздивитися, понюхати, обстежити руками
Форма стебла: прямостояче, витке, звисаюче
Листик: форма, краї, колір
Цвіте чи ні?
Якого кольору квітка?
Як розмножується?

Робота парами. Вихователь роздає дітям таблиці. Діти складають опис рослини за схемами: кожна пара описує свою рослину.

Висловити свої почуття, сказати рослині комплімент.

Івасик -Т. Дякую за цікаву розповідь про кімнатні рослини. Які ще є рослини у вашому куточку природи? Я жодної не знаю. (Діти називають).

Івасик-Т. А як живеться вашим рослинам у групі?

Дидактична гра
«Про що мені розповіли рослини?»

Вихователь. Діти, підійдіть до будь - якої рослини, яка вам подобається і запитайте в неї про це пошепки. Що відповіла ваша рослина? (Відповіді дітей).

Івасик-Т. Ой, діти, а чому ці квіти однаково називаються? (Показує на герань запашну і герань зональну). Вони схожі? (Діти повідомляють про відмінності й подібності цих рослин).

Вихователь. Ти тепер зрозумів, що ці рослини мають однакові назви, але зовнішній вигляд у них різний.

Івасику-Т. Я все зрозумів, але щось трохи втомився.

Вихователь. Ми тобі допоможемо підбадьоритися, і вивчити назви квітів.

Повторюй разом з нами.

Гра «Знайди квітку, яку я назву».

Івасик-Т. Як весело і добре мені стало. Дякую, діти. Я вам тут подаруночок приніс. Як називається ця квітка,я не знаю. (Вносить абутилон).

Вихователь. Ця рослина – кімнатний клен. Розглянемо квітку і побачимо, що її листочки схожі на листочки клена. Опишемо квітку за допомогою схем-таблиць №1,2.

Кімнатний клен добре росте у світлому місці. Куди краще його поставити? Правильно, ближче до вікна, там більше сонця.

Івасик-Т. Вам сподобався мій подарунок? Забув його назву. (Діти повторюють назву рослини).

Вихователь. Івасику-Т., ти любиш грати?

Івасик-Т. Так, дуже. Я знаю таку цікаву гру, як «Відгадай квітку».

Я ставлю питання про рослини, ви впізнаєте її, називаєте. Так, я запам'яаю їх назви. Тоді слухайте уважно.

В якої рослини велике листя? (Фікус). У якої рослин дрібненьке листя? (Аспарагус). У якої рослини листя закручене на кінці? (У папороті). В якої рослини пахнуть не тільки квіти, а й листя? (Герань зональна). В якої рослини багато оксамитових квітів? (Фіалка).

Івасик-Т. Я вже майже знаю назви рослин. Я помітив, що ви дуже любите свої квіти, доглядаєте ними. Мені час додому поспішати. Кімнатний клен залишається у вас.

Підсумок. Діти, ви старанно займалися, правильно розповідали про рослини. Що цікавого ви сьогодні дізналися?

Допоможемо Лісовичку (праця в куточку природи)

Мета: розвивати мислення, увагу. Виховувати бажання доглядати рослини. Формувати трудові навики догляду за кімнатними рослинами. Вчити дітей встановлювати зв'язок між станом рослини, їх потребою у волозі.

Матеріал: бальзамін, фікус, лійка
Словник: обприскувач, розпушувати

ХІД ЗАНЯТТЯ

Стук у двері. До дітей в гості завітав Лісовичок. В руках він тримає зів'ялий бальзамін, плаче.

Вихователь. Чому ти плачеш, шановний Лісовичок?

Лісовичок. Лісова Фея на день народження подарувала цю чудову квітку. Я милувався нею, милувався, а квіточка захворіла. Шкода мені рослинку. Не знаю, що з нею сталося.

Вихователь. Діти, а вам шкода рослину? Пожаліємо її, промовимо лагідні слова.

Діти. Бальзамін, не плач, ми тобі допоможемо. Ти знову станеш найкрасивішою квіткою.

Вихователь. Яка рослина зараз? Обстеження рослини: стану листя, стебла, землі. Що потрібно, аби вона знову стала здоровою ?

Діти. Рослині потрібно швидше допомогти.

Практична робота

Діти приносять лійку.

Лісовичок. Я зараз швидко наберу води з- під крана.

Діти. Вода для поливу потрібна відстояна. Вона завжди стоїть набрана у нас у відрі. Потрібно поливати рослину знизу, щоб носик лійки торкався країв квіткового горщика.

Лісовичок. Дякую! Моя квіточка буде жити. Чому у вас такі прекрасні та різні квіти?

Розмова з дітьми про кімнатні рослини - порівняння за формою, розміром, кольором листя, квітів. Лісовичок дивується, як діти розрізняють і називають кімнатні рослини.

Вихователь пропонує навчити Лісовичка розрізняти рослини, вибрати ті рослини, які йому до вподоби. Лісовичок вибирає фікус. Вихователь виставляє на стіл фікус та бальзамін. Педагог уточнює разом з дітьми, з яких частин складаються рослини. Лісовичок розпитує дітей, для чого квітам потрібен корінь, і чому він його не бачить.

Дошкільнята пояснюють, для чого потрібно розпушувати землю (щоб добре всмоктувалася вода, щоб рослинці було легше рости і дихати).

Лісовичок. Я можу полити інші рослини? Мені так сподобалося поливати.

Вихователь. Добре. Ми разом попрацюємо і навчимо Лісовичка піклуватися про рослинки.(Вихователь розподіляє дітей на групи, кожному дає завдання).

Запитання. Для чого нам кімнатні рослини? Чи однаково поливатимуть квіти навесні і восени? Що люблять рослини влітку? Як миємо аспарагус? Чи можемо поливати квіти холодною водою? Чи дозволяється обприскувати бегонію, фіалку? Чому потрібно розпушувати землю в горщиках?

Впоравшись з роботою, діти спільно з дорослими все прибирають.

Людмила ІЛЬКОВА,
вихователька Вовковинецького ЗДО (ясла-садок) «Сонечко» Вовковинецької селищної ради

У теплих променях "Сонечка"

Формування еколого-природничої компетентності в дітей дошкільного віку є актуальною проблемою сучасності, оскільки саме в цьому віці закладаються основи екологічної свідомості, екологічної культури, що впливають на поведінку та діяльність людини у природі. Сформованість еколого-природничої компетентності дає можливість дитині, спираючись на наявні уявлення про цілісність світу природи, його самоцінність і вплив на життєдіяльність людей, самостійно й конструктивно діяти в різних ситуаціях, що вимагають вибору екологічно-доцільної діяльності, мотивує поведінку, взаємодію дітей з природним середовищем відповідно до його законів і в гармонії з ним.

У нашому закладі дошкільної освіти є своє місце для ігор, прогулянок, занять, спостережень за рослинами і тваринами протягом усього року – це ділянка. Діти разом із вихователем вирощують рослини, доглядають за ними, одержують конкретне уявлення про їх розвиток. Ділянка закладу – це місце за допомогою якого збагачується чуттєвий досвід дітей, відбувається безпосереднє контактування з природою. Тут розширюється світосприйняття, збагачуються їх знання про довкілля, виховується бережливе ставлення до природи й уміння бачити в ній красу. Це відбувається завдяки знайомству із сезонними явищами і змінами у житті рослинного світу, а також неживих об'єктів природи.

Еколого-розвивальне середовище ЗДО спрямоване на формування у дошкільників природничо-екологічної компетентності, що забезпечує пізнавальний, естетико-екологічний розвиток дітей, їхнього оздоровлення, формування морально-етичних якостей, набуття досвіду екологічної доцільної поведінки в природі. Педагог ГалинаТарасенко зазначає: « Милування природою – це не тільки спостереження за її об'єктами та явищами, фіксація змін у природі, а й перетворення її на предмет виняткової, захопленої уваги, духовне єднання з нею. В закладі дошкільної освіти, за творами Василя Сухомлинського, розроблена тематика занять – милування природою. Василь Олександрович писав: «Дитина за своєю природою – допитливий дослідник, відкривач світу, тож нехай перед нею відкривається чудовий світ в живих фарбах, яскравих і тремтливих звуках, в казці, грі, творчості, красі».

Милування яскравими барвами пейзажів, гармонійним поєднанням фарб у навколишньому середовищі пробуджує у дітей відчуття краси, формує їх естетичний розвиток. Важливо проводити заняття на свіжому повітрі, адже там діти краще запам`ятовують та розуміють матеріал. Вихователі на таких заняттях, на лоні природи, можливо, з поєднанням музики, дають дітям змогу висловити свої почуття, не нав'язуючи готові знання і лише потім акцентують увагу на основному. Діти повинні усвідомлювати, що не можна смітити, вбивати комах, ламати гілки дерев, руйнувати гнізда тощо. Важливо виховувати в дітей бережливе ставлення до природи, наприклад: поливати квіти, майструвати взимку годівничку для птахів, прибирати ділянку. Під час милування слід активізувати чуттєві аналізатори вихованців, задаючи питання на кшталт «якого кольору весна?». Сприймання дошкільнят слід посилювати, організовуючи оцінну діяльність вихованців і задаючи питання «на що схожа кульбаба?». Тут важливу роль відіграє яскраве емоційне слово вихователя, його пантомімічні реакції, навіювання. Милування варто впроваджувати, пов'язуючи їх зі своєрідним станом природи, як: листопад, перший сніг, ожеледиця тощо. Не можна перетворювати милування на щоденну чергову діяльність.

Предметами милування можуть стати жителі куточка живої природи, як: рибки в акваріумі, квітуча кімнатна рослина, а також природні об'єкти ділянки дошкільного закладу, об'єкти безпосередніх спостережень під час прогулянки.

Щоб дошкільникам краще прищепити любов до природного середовища, в дошкільному закладі облаштовані природні (куточки природи в групах, екологічні стежини, квітники, городні та садові ділянки) та предметні (обладнані місця для спостережень, проведення дослідів, дидактичних ігор тощо) середовища; сприятливі умови для різних видів діяльності дітей – ігрової, пізнавальної, мовленнєвої, образотворчої, трудової, музичної; організація прогулянок, екскурсій, короткочасних та довготривалих спостережень у довкіллі, елементарної дослідницької діяльності; повсякденне спілкування з батьками та залучення їх до виховного процесу.

Ознайомлення дошкільників з природою реалізується різними засобами. До найпоширеніших відносять спостереження, експериментально-дослідницьку діяльність, працю в природі, ігри екологічного спрямування тощо.

Головними елементами екологічного спостереження в ЗДО є: демонстрування предмета, явища чи об'єкта природи; самостійне сприйняття дітьми, коментарі та їхні висловлювання за змістом сприйнятого; подальше сприйняття згідно із запропонованою схемою чи планом запитань,простий синтез сприйнятого, узагальнення, моделювання в уяві ситуації, за якої предмет спостереження може бути віднесений до певного поняття, категорії, класифікації тощо.

Під час експериментально-дослідної діяльності дітей:

1. Проводиться робота, спрямована на мотивування їх до експериментально-дослідницької діяльності, виникають оптимальні умови для проведення даного виду діяльності;

2. Ознайомлюють дітей з головними правилами техніки безпеки, вимогами до проведення експериментально-дослідницької діяльності;

3. Вивчаються об'єкти неживої природи: «Яким може бути повітря, чи має воно вагу?», «Повітря у воді», «Що є в ґрунті?», «Підводний човен», «Чому не виливається?», «Вітер у кімнаті», «Якою може бути вода?», «Водяний млин», «Перетворення води в пару», «Куди поділася вода?», «Кругообіг води у природі», «Чи можуть тварини жити в землі?», «Пісок та глина»;

4. Організовуються та проводяться досліди з об'єктами неживої природи, а саме: «Корисні копалини», «Виникнення інею», «Як виникає блискавка?», «Веселка в кімнаті», «Як відбувається виверження вулкана?»;

5. Проводиться експериментально-дослідницька діяльність із вивчення об'єктів живої природи (рослинного світу) відповідно до тем: «Чи може рослина дихати?», «З водою й без води», «На світлі й у темряві», «Для чого рослині коріння?» тощо;

Праця в природі – один з основних методів ознайомлення дошкільників з природою, під впливом якого розвиваються всі розумові і фізичні сили людини. Дитина у ході трудової діяльності взаємодіє з конкретними об'єктами природи, а це робить щонайліпші перспективи для формування реалістичних уявлень про об'єкти природи, зв'язки між ними. Під час праці виникають придатні умови для сенсорного розвитку дітей. Вони вивчають нові прийоми обстеження: навчаються відрізняти суху землю від вологої, пухку від твердої, культурні рослини від бур'янів.

Праця у природі є тією діяльністю, в процесі якої відбувається формування еколого-природничої компетентності. Вона протегує вихованню інтересу до сільськогосподарської праці, поваги до людей, які нею займаються. Під час догляду за рослинами, тваринами у дітей формуються трудові навички. Своєрідність праці в природі полягає в тому, що це єдиний вид ефективної праці, зрозумілий дітям дошкільного віку. Кінцева мета – виростити овочі, ягоди, квіти – і результати праці конкретні й зрозумілі. Зміст праці визначається для кожної вікової групи програмою. Праця, зв'язана з доглядом за рослинами,має такий зміст:

1. Підготовка ґрунту до посіву (перекопування, розпушування) – виконується дітьми старшої групи.
2. Планування грядок (старша група).
3. Посів насіння – всі вікові групи. Діти молодшої групи висівають більш крупне насіння.
4. Садіння розсади – середня і старша групи.
5. Садіння живців кімнатних рослин – старша група.
6. Поливання – всі вікові групи.
7. Розпушування – середня і старша групи.
8. Прополювання – старша група. Витирання листків кімнатних рослин – усі вікові групи.
9. Обприскування, зрізування сухих листків – старша група.
10. Підживлення, боротьба із шкідниками виконуються дітьми старшої групи разом з вихователем.
11. Збирання врожаю – всі вікові групи.

Праця, зв'язана з доглядом за тваринами, містить:

1. Самостійне приготування кормів для птахів, кролів – старша група.
2. Самостійне годування – старша група. Інші вікові групи виконують доручення під керівництвом вихователя.
3. Чищення кліток, миття поїлок тощо – старша група. В інших вікових групах діти виконують окремі доручення.

Праця, зв'язана з охороною природи, містить:

1. Прибирання ділянки від сміття, камінців, листя – виконується дітьми всіх вікових груп.
2. Підгодовування птахів – виконується дітьми всіх вікових груп.
3. Підгрібання снігу під дерева, кущі – виконується дітьми всіх вікових груп.

Оскільки провідна діяльність дошкільників – це сюжетно-рольова гра, доцільно використовувати екологічні сюжетні ігри, під час яких дитина відчуває себе частиною природи, реагує на її проблеми, в дитини з'являється бажання допомогти природі, захистити її від небезпеки. Емоційна задоволеність процесом гри – ось що важливо, адже – це найбільшою мірою відповідає потребам і резервам пізнання навколишнього світу та побудови злагоджених стосунків із природою.

Є різниі види екологічних ігор, що проводяться в ЗДО: рольові, що спираються на моделювання соціального змісту екологічної діяльності; імітаційні, що дають право прослідкувати роль кожної складової частини системи і змоделювати результати антропогенного впливу на біоценози (гра «Екосистема водойм»), показати яруси живлення (гра «Екологічна пірамідка», «Ноосфера»); змагальні, що заохочують активність їх учасників у набутті й вираженні екологічних знань, умінь і навичок (КВК, конкурси-аукціони, вікторини, «Поле чудес»); ігри-мандрівки, за допомогою котрих діти можуть побувати в будь-якій точці світу.

Емоційний контакт дитини з природою, результатом якого є формування естетичного ставлення до природи, має продовження в діалогічній взаємодії з творами мистецтва під час хвилинок художнього пізнання в екологічній кімнаті.

Під час хвилинок художнього пізнання значно розростаються переживання естетичних рис природи. Найпоширенішим методом організації спілкування дітей з мистецтвом вважається бесіда. Відбувається процес спілкування між об'єктом і суб'єктом виховання під час колективної діяльності чи індивідуального впливу. Система продуманих запитань допомагає дітям відчути настрій твору, підштовхує до естетичної оцінки художнього образу природи, сприяє розумінню художнього мови мистецького твору.

Мистецькі зустрічі на теми природи не повинні обмежуватися лише екологічною кімнатою, вони можуть супроводжувати спілкування дітей з природним довкіллям у будь-яких проявах: у музеї природи, під час спостережень на ділянці дитячого садка та ін. Інтеграція екологічного й художньо-естетичного розвитку дитини забезпечується методикою використання казки у формуванні основ екологічної культури дошкільників. Під час художньо-творчої діяльності узагальнюється інтелектуальний, етичний, естетичний, трудовий досвід дитини, конкретизуються ті знання і засоби діяльності, що були набуті раніше, виділяються нові риси, новий вимір для орієнтації в довкіллі. Саме відчуття насолоди красою і довершеністю природи надовго зберігається у пам'яті дошкільника і проростає у свідомості дитини екологічними мотивами ставлення до довкілля. Тому різні види творчості, такі, як мовленнєва, образотворча, музична, володіють значним екологічним потенціалом.

Цікавими методом дитячої творчості в умовах еколого-розвивального середовища ЗДО можуть бути театралізовані свята, ігри-подорожі, квести на природничу тематику. Отже, як показує теорія і практика еколого-природничої освіти дошкільників, усі окреслені умови здатні гармонійно співіснувати і взаємодіяти задля реалізації її головної мети – усвідомлення дитиною виняткової цінності природи та себе як її частини, здатності до співжиття із нею на засадах моральності та екологічної культури. Еколого-розвивальне середовище закладу дошкільної освіти відкриває надзвичайно широкі можливості для формування у дошкільників природничо- екологічної компетентності. Вихователь формує доброзичливе ставлення до природного довкілля, організовуючи чуттєве пізнання довкілля в куточку природи, в лабораторії чи на екологічній стежині ділянки дитячого садка, залучаючи до активної пізнавальної діяльності у процесі спостережень, дослідницької, ігрової, трудової та проєктної діяльності у приміщенні чи на території закладу, через художньо-творчу й спеціально обладнаних для цього місцях.

Тамара РОМАНСЬКА,
Лариса ВАСИЛЕНКО,
вихователькі Комунального закладу «Плужненський заклад дошкільної освіти «Теремок» (дитячий садок) загального типу Плужненської сільської ради»

Екологічне виховання – кроки до пізнання навколишнього світу

Кожен з нас – це частинка природи. Разом із нею – ми живемо і почуваємося щасливими. Але часто на очі потрапляють жахливі картини. Особливо коли йдеш вулицею і бачиш те, чого взагалі не мало би бути. Стає боляче дивитися на звалища сміття по краях лісу, сухі дерева, на висохлі ставки, озера, засмічені джерела. Треба навчити людей не смітити, не забруднювати навколишнє середовище. І постає думка: що я можу зробити для цього? Починати потрібно з малят. Адже дошкільний вік – найсприятливіший для екологічного виховання. У процесі ознайомлення з природою і навколишньою дійсністю дитина вчиться спостерігати, бачити, мислити, спілкуватися, любити природу та оберігати її.

Працювати над екологічним вихованням ми почали з підготовки та підібрання необхідних матеріалів, спланували роботу, яка включає в себе комплекс форм, методів і прийомів, за допомогою яких ми намагаємось збагатити знання дітей про природу, вчити дотримуватися норм і правил поведінки, виховувати дбайливе ставлення до природи. До цієї системи увійшла систематична і цілеспрямована робота з дітьми, а також робота з батьками.

Організували в групах куточки природи, в яких знаходилися кімнатні рослини, за якими діти залюбки доглядали: поливали, спушували грунт та вели спостереження.

На території дитячого садка є город, де відведена дослідна ділянка дітям. На ній із малятами висіваємо та висаджуємо овочі, які вони дружно поливають, прорівають, збирають урожай та отримують задоволення від результатів своєї праці.

У нашому закладі є великий фруктовий сад, і діти з батьками беруть активну участь у щорічній акції «Посади

дерево!». Вони висаджують фруктові дерева: абрикоси, черешні, вишні, шовковицю, яблуні, груші, горіхи та кущі смородини, малини. Ми з дітьми доглядаємо за ними, поливаємо, спушуємо землю, спостерігаємо за їхніми змінами та отримуємо задоволення від урожаю, ласуючи їх плоди.

Є у нас розкішні клумби, де разом висаджуємо та висіваємо квіти навесні. Тут діти мають можливість милуватись не тільки квітами, а й різними комашками, метеликами.

Для знайомства малят з новими невідомими їм об'єктами, проводимо цільові екскурсії. Формуємо уміння захоплюватися красою природи, виховуємо почуття любові до рідного краю, екологічно-доцільну поведінку, бережне ставлення, вміння бачити цікаве. Збагачуємо знання дітей про тваринний та рослинний світ, про зміни в природі в різні пори року: в саду, на городі, в парку, на водоймі. Вчимо спостерігати за об'єктами природи та робити умовиводи. Залучаючи батьків до співпраці, виготовляємо спільно з ними та дітьми годівнички для птахів, які вивішуємо на дереві під віконцем групи. Діти насипають корм та спостерігають за поведінкою птахів, їх окрасою, отримуючи знання та задоволення від піклування за пернатими друзями.

Проводимо тематичні заняття з напрямку «Дитина в природному довкіллі». Гарним порадником у роботі стає використання художнього слова, читання оповідань та казок, наприклад: «Зламана гілка», «Лісові уроки ввічливості», «Чому плакала пташка», «Про дерева та вітер», прислів'я, загадки, вірші. Використовуємо дидактичні ігри та вправи: «Барви природи», «Буває, не буває», «Хто більше назве?»,

«Коли це буває?», ігри – запитання «Підкажіть?», «Плутанина», ігри – досліди «Дивовижне перетворення», ігри – задачі, ігри – медитації, імпровізації, екологічні ланцюжки «Що раніше, а що потім?», проблемні ситуації за порами року, мовно-логічні завдання «Що тут трапилося?», «Чому дерева білі?», «Дивна краплина», соціально – моральні задачі, що передбачають аналіз чужих та власних дії поведінки, вчинків, проблемні запитання за порами року «Як готують до зими мурашки?», «Який сніг швидше тане - чистий чи брудний?», розповіді, спостереження-бесіди, а саме: «Що тут трапилося?», «Куди поспішає білочка?», «Павучок».

Разом з дітьми прослуховуємо музичні твори, де вирує природне життя, відображаємо красу природи в дитячих малюнках. Також залучаємо дітей до перегляду цікавих презентацій відповідно до теми.

Одним з найцікавіших моментів, які до вподоби дошкільникам, є дослідницька діяльність (досліди з водою, піском, повітрям та снігом). Адже вона найближче підводить дитину до проблеми, а винагородою за активність та допитливість малюків є їх самостійні «відкриття» у світі природи.

Трудова діяльність займає надзвичайно важливе місце у пізнанні навколишньої природи. Наші діти користуються навичками сприяння чистоті природного довкілля, доглядають свійських тварин, допомагають диким тваринам, роблять висновки про те, як людина впливає на природне довкілля.

Успіх виховної роботи з дітьми великою мірою залежить від того, наскільки вимоги вихователя підтримуються в сім'ї. Адже наші вихованці навчають своїх батьків, що не можна та шкідливо робити (палити цигарки, розкидати поліетиленові пакети, палити вогнища, забруднювати ліси, водойми). Тому запрошуємо батьків на збори, де висвітлюємо екологічні проблеми. Пропонуємо взяти участь в акціях «Посади дерево, кущ!», «Годівничка для птахів з покидькового матеріалу», «Створи поробку разом з дитиною з природного

матеріалу». Наголошуємо на тому, що найціннішим у вихованні дитини є приклад батьків.

Більшість екологічних занять є міжпредметними. Вони розвивають екологічні аспекти навчальних програм у розвитку мовлення, математики, зображувального мистецтва. Так пізнають наші вихованці норми екологічної етики.

Сподіваємось, що подальше активне «спілкування» дітей з природою, в майбутньому, буде тільки посилювати, збагачувати і зміцнювати їхні знання.

Використані джерела

1. Базовий компонент дошкільної освіти України.

2. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І.Білан. – Вид.2-ге, зі зм і доп. – Тернопіль: Мандрівець, 2022. – 216с.

3. Білан О.І. Ознайомлення з довкіллям /О.І. Білан. – Львів:Ліга-Прес, 2016.-104с.

4. Л.Б. Фесюкова, О.О. Григорєва Пори року. Комплексні заняття. – Х.: Веста: ТОВ Видавництво «Ранок», 2008. – 208с.

5. Н.С. Голицина Екологічне виховання дошкільнят. Перпективне планування роботи з дітьми 3- років. – Х.: Видавництво «Ранок», 200. – 56с. – (Бібліотека дитячого садка)

6. Шевцова О.А. Організація пізнавальної діяльності в ДНЗ. – Х.: Вид.група «Основа», 2011. – 300с.

7. Яришева.Н.Ф. Методика ознайомлення з природою. – К.

8. Р.Я. Корендо, А.В. Панченко, О.С.Тімоніна Інтегровані заняття за казками В.Сухомлинського

9. Журнали «Дошкільне виховання» 2021-2023 року випуску

10. Світ барвистий веселковий. Хрестоматійна збірка творів для дітей старшого дошкільного віку / Укл.: Л.А.Грицюк, М.І.Каратаєва.-Камянець-Подільський: ФОП СисинО.В., 2011. – 316с.

Світлана БОМБЛЮК,
вихователька комунального закладу «М'якотівський заклад дошкільної освіти «Сонечко» Плужненської сільської ради»

Запалити вогник допитливості

Зміст освітнього процесу в М'якотівському закладі дошкільної освіти «Сонечко» протягом навчального року визначався Базовим компонентом дошкільної освіти й реалізувався через програму розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля».

Основним завданням педагогічного колективу був розвиток, збереження та зміцнення фізичного і психічного здоров'я дошкільників, забезпечення якісної підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі.

Провідною у дошкільному віці є ігрова діяльність. Гра використовувалась в освітньому процесі дошкільного закладу як самостійна форма роботи з дітьми та як ефективний засіб і метод розвитку, виховання і навчання в інших організованих формах. Пріоритет надавався творчим іграм (ігри-драматизації, інсценівки, сюжетно-рольові ігри) та іграм з правилами (дидактичні, рухливі, хороводні).

Вихователь Світлана Петрівна Бомблюк у своїй діяльності з дітьми середнього дошкільного віку віддавала перевагу дидактичним іграм. Проводились ігри з природнім матеріалом (листя, каміння, плоди); з картинками (в тому числі й з настільно-друкованими), наприклад, знайди будиночок певної тварини або чим вона харчується ; з іграшками (створення сюрпризного моменту – гість Лялька Оксана, або гра «Чарівна торбинка» для закріплення знань дошкільників); словесні (проводились для узагальнення, вчити дітей доводити свою думку, наприклад гра «Буває – не буває»). Такі ігри були спрямовані на реалізацію пізнавальних, соціальних, моральних та естетичних потреб дитини. Також вихователька часто організовувала сюжетно-рольову гру ("доньки-матері", "школа", "магазин" тощо), адже в сюжетно-рольовій грі діти відтворюють безпосередньо людські ролі і взаємини. Діти зображають людей, тварин, роботу лікаря, будівельника тощо. Усвідомлюючи, що гра — не справжнє життя, малюки тим часом по-справжньому переживають свої ролі, відверто виявляють своє ставлення до життя, свої думки та почуття, сприймають гру як важливу справу. Насичена яскравими емоційними переживаннями, сюжетно-рольова гра залишає у свідомості дитини глибокий слід, який позначається на її ставленні до людей, їхньої праці.

Також одними із пріоритетних у будь-якому віці є рухові ігри. Особливо дошкільнята полюбляють грати на свіжому повітрі. При цьому вихователька обов'язково враховує сезонність. Дошкільнята досить активні, вони багато рухаються, однак досвід рухової діяльності в них ще малий та одноманітний. Щоб підвищити активність та збагатити рухи малят, Світлана Петрівна використовувала різноманітні предмети й іграшки (м'ячі, кульки, кубики, скакалки та ін.). Так, за сприятливої погоди організовувала перебіжки, починаючи з найпростіших («Конячки», «Коники», «Дожени м'яч», «Принеси предмет», «Ширше крок» і т.п.); підскоки та стрибки («Стриб¬ни вище», «Торкнися м'яча», «Злови метелика»); лазіння і повзання (проповзти по дошці, лаві), гру «Квочка та курчатка»; ігри-забави («Хованки», «Піжмурки» тощо).

Також Світлана Петрівна часто практикує народні ігри. Вони — невід'ємна складова життя дитини в сучасному закладі дошкільної освіти, важливе джерело засвоєння загально¬людських цінностей. Розвивальний потенціал цих ігор забезпечується не тільки наявністю іграшок, а й особливою творчою аурою, яку має створювати дорослий. У народних іграх відображається життя людей, їхній побут, національні традиції, вони сприяють вихованню честі, сміливості, мужності тощо. Часто такі ігри проводились під час проведення свят та розваг, наприклад, «Свята осені», «А ми просо сіяли, сіяли…», «Перепілка», «Подоляночка». Також діти полюбляють рухливі народні ігри «Квочка», «У ведмедя у бору…», «Журавель» тощо.

У закладі було проведено педагогічну раду «Створення безпечних умов для всебічного розвиту дошкільника. Гра, як природний ресурс дитини для подолання кризових ситуацій», під час якої у своєму виступі Світлана Бомблюк пригадала, що серед всіх видів діяльності саме ігрова формує унікальні якості людини — здатність до свободи вибору, автономність (самостійність, індивідуальність, почуття дорослішання, почуття нових можливостей), сприяє розвитку соціальної єдності (почуття «ми», товариськість, командний дух). Саме гра надає можливість врахувати власні життєві цілі та потреби, забезпечує зв'язок дитини з середовищем — предметним, соціальним, природним. Вона сприяє цілісності особистісного розвитку, оскільки об'єднує мотиваційні (рушійні) спонукання (що Я хочу?!) з інтелектуальними (що Я можу? знаю?, вмію?), а також з вольовими зусиллями (як? Я досягаю бажаного результату). Педагог закріпила знання про створення умов для формування ігрової компетентності дошкільника.

Визначаючи компетентність дошкільнят в ігровій діяльності, згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні, вихователь враховувала такі показники: складність сюжету, його чіткість, наближеність до реального життя, перспективність, логічну завершеність; визначеність ролей, їх узгодженість, типізацію та індивідуалізацію їхніх основних характеристик, адекватність ігрових дій; чітке визначення правил гри, дотримання їх дитиною; збалансоване спілкування з товаришами, оптимістичний настрій.

Використані джерела

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні: http://surl.li/jiwf
2. Державний стандарт дошкільної освіти:особливості впровадження/ Упоряд.:О.Г. Косенчук, І.М. Новик. Харків. Вид-во «Ранок», 2021.
3. Дошкільне виховання.2021-2023.
4. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для ВНЗ / Тамара Поніманська. – К. : Академвидав, 2004.
5. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля», 2022.
6. Філімонова Т. В. Дитяча гра в суспільному дошкільному вихованні України : дис. … канд. пед. наук : 13.00.01 / Філімонова Тетяна Віталіївна. – Київ, 2003.

Марина ПЕРЧУК,
вихователька Комунального закладу "Кунівський заклад дошкільної освіти "Берізка" (дитячий садок) Плужненської сільської ради"

Шлях до пізнання світу

Чому діти люблять гру? Чим вона приваблює їх? Василь Сухомлинський назвав гру величезним, світлим вікном, через яке в духовний світ дитини вливається живильний потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра для дітей – справжнє життя зі своїми радощами і прикрощами, переживаннями і досягненнями. Водночас вона для нього – вільна діяльність, адже грає дитина без примусу, із задоволенням. Вільно, без натиску дорослих, дитина засвоює у ній різноманітні знання, набуває вмінь, готується до життя.

Система організації моєї ігрової діяльності з дітьми являю собою єдність взаємопов'язаних елементів: мети, завдань, принципів освітньо-виховного процесу, який забезпечується оптимальними методами і прийомами.

Ґрунтовно вивчаючи означену проблему, я використовувала теоретичні напрацювання А.Бурової, В.Сухомлинського, Т.Поніманської, І.Дичківської, О.Кононко, а також керувалася державними документами про дошкільну освіту.

Своє завдання бачу в необхідності визнання пріоритету розвитку дошкільника як особистості, поліпшення ігрової діяльності. Завдання ґрунтуються на теорії і філософії науковців-класиків, сучасних педагогів та психологів, що зосередили увагу на ігрові діяльності, на власних спостереженнях за ігровими діями дітей та передовому власному педдосвіді.

Провідним видом діяльності дітей дошкільного віку є гра, у процесі якої розвиваються духовні та фізичні сили дитини, її емоційна та пізнавальні сфери. Гра – це властивий дошкільному віку засіб засвоєння колективного досвіду. В ній формуються всі сторони особистості дитини, відбуваються значні зміни у її психіці, що сприяють переходу до нової стадії розвитку. Цим пояснюються величезні виховні можливості гри, які багато в чому залежать від професійної майстерності педагога.

Поглиблено працюю над тематикою і класифікацією творчих ігор, рухливих та дидактичних ігор, підбираю їх за пізнавальним, креативним, фізичним, мовленнєвим, соціально-емоційним, динамічним розвитком дошкільників, а також за усіма сферами життєдіяльності дітей дошкільного віку.

Творчі ігри – найнасиченіша типова група ігор. Діти самостійно визначають мету, зміст та правила гри, відображаючи здебільшого життя, діяльність людини та взаємини між людьми. Чимало творчих ігор, які люблять діти, – це сюжетно-рольові ігри "в когось" або "щось". Діти зображують людей, тварин, професії лікаря, будівельника, моряка, водія, пожежника. По-справжньому переживають свої ролі, відверто виявляють своє ставлення до життя, свої думки та почуття, сприймають гру, як важливу справу. Насичена яскравими емоційними переживаннями, сюжетно-рольова гра залишає у свідомості дитини глибокий слід, що позначається на її ставленні до людей, їхньої праці,загалом до життя.

Рухлива гра є потребою здорової дитини, викликає в неї радість та втіху, розвиває здатність усвідомлювати свої дії та вчинки, сприяє формуванню внутрішнього ставлення до того, що її оточує. Рухлива гра – своєрідна форма пізнання світу, що задовольняє їхні пізнавальні, соціальні, моральні та естетичні потреби.

Значну увагу приділяю забезпеченню правильного керівництва з боку вихователя. Плануючи погратись з дошкільниками рухливу гру, ставила перед собою конкретну мету: які саме навички та якості необхідно розвинути або закріпити. В одній грі переважає біг, в іншій метання, одна потребує витримки, інша – спритності. Практика показує, що діти люблять рухливі ігри й охоче грають у них, однак не завжди збираються швидко й організовано. Організовувати дітей на гру треба не більше 1-2 хв.

Користуюсь такими методичними прийомами:

– всі заняття проводяться в ігровій формі;

– намагаюсь забезпечити достатньою кількістю ігрового та роздаткового матеріалу на кожну дитину;

– виділяю основну думку, на якій саме зосереджую увагу дітей;

– зміна видів діяльності дітей;

– демонстрація всіх прийомів роботи і детальне пояснення послідовності дій;

– використання індивідуальних завдань, враховуючи рівень розвитку дитини;

– новизна;

– сюрпризність, створення ситуацій успіху.

Більшість батьків, переймаючись тим, як краще підготувати дитину до школи, здебільшого звертають увагу на читання і лічбу. Але саме у сфері гри спостерігаються високі показники при обстеженні дітей на готовність до школи. Тому саме гра - особлива форма дитячої діяльності, яка впливає на формування довільних психічних процесів.

Дитяча гра – провідний вид діяльності, що визначає розвиток дитини в дошкільний період. А коли дитина йде до школи і починає виконувати розпорядження вчителя, вона ще підсвідомо сприймає навчання як гру.

Особливе місце в цьому процесі посідають народні ігри, які містять у собі великі можливості для фізичного, розумового і морального розвитку дитини. Народні ігри навчають дитину витримки, сміливості, спритності і надають дитинству тих прекрасних відтінків, які легко та без примусу лягають в основу національної свідомості. Відроджуючи народні ігри, вихователь може одержати важливий засіб впливу і виховання дітей.

Широко застосовуємо ігрові ситуації, зокрема, персонажі казок, мультфільмів, дитячих оповідань (Незнайко, Буратіно) для постановки запитань і завдань. Проте для дітей будь-яка ігрова форма завдання виступає як гра.

Основним видом ігрової ситуації у молодших дошкільників є використання персонажів казок, мультфільмів, оповідань. Постановка звичайних навчальних запитань і завдань з участю Незнайки, Буратіно збуджує інтерес і підтримує активну діяльність кожної дитини протягом тривалого часу.

Залучення знайомих дітям персонажів елементарно просто. Здебільшого використовується лялька для зображення дійових осіб. Її слова промовляє вихователь. Суть ігрової ситуації з'ясовується у вступній частині, - "Незнайці треба знайти дорогу", "Буратіно треба виручити з біди". Далі йде формулювання завдання. Значна частина завдань використовується з посібника. Варіаціями ігрової ситуації є читання листа від Буратіно, слухання прохання Незнайки, що звучить по телефону чи записане на магнітофонну плівку.

У грі мають брати участь усі діти, до її проведення слід готуватися завчасно.

Гра полегшує адаптацію дітей у нових соціальних умовах, допомагає їм адекватно сприймати себе та інших людей, опанувати конструктивні форми поведінки й основи комунікабельності.

Використані джерела

1. А. В. Доценко, О.О. Забашта, Н.О.Лобанова, А.С. Остапенко. Усі ігри. – Х.: Вид. група «Основа», 2021. – 271 с.

2. О.Б. Маричева. Дидактичний ігровий посібник «Довжарики». 2017. – 29 с.

Інна ГРАБ,
вихователька ЗДО №9 «Барвистий віночок» м.Кам'янця-Подільського

Горизонти «Впевненого старту»

Для реалізації державної політики в галузі дошкільної освіти, з урахуванням вимог сьогодення, Міністерством освіти і науки України розроблено наукову програму «Впевнений старт». Вона окреслює оптимальний комплекс розвивальних, виховних, навчальних функцій і змістових напрямів організації життєдіяльності в межах вікової компетентності дітей старшого дошкільного віку. Програма передбачає свободу професійної діяльності, що надає вихователям широкі можливості у виборі форм, методів, засобів реалізації освітніх завдань та співпраці з батьками.

Організація ігрової діяльності виконує одночасно широкий діапазон функцій: від згуртування дітей до винахідницької діяльності, але найголовнішою є досвід соціальної взаємодії на засадах емоційно-ціннісного ставлення дитини до себе, до інших людей (дітей/дорослих), до світу.

Програма поєднує в собі різноманітну класифікацію ігор, яка відображає ступінь активності та свободи дитини в організації ігрової діяльності.

Провідне місце у дитячій грі відводиться іграшкам. Вони насамперед мають бути безпечними, цікавими, привабливими, яскравими, але простими. І не тільки привертати увагу дитини, а й пробуджувати, активізувати її мислення.

«Впевнений старт» містить структурний компонент, який поділяється на «Ранкове коло», «Спільне коло», «Вечірнє коло». Такі ритуали є важливими та цікавими для дітей.

Ранкове коло: заходячи до групи, кожна дитина за допомогою відповідного малюнка обирає вид привітання з вихователем та дітьми (обійми, потискання рук, словесне вітання та інші).

Привітання в колі відбувається як за допомогою сигнальних карток, так і віршованих рядків. Важливим моментом є обговорення настрою кожної дитини та підняття Сонечка, яке символізує початок нового цікавого дня. На початку кожного тижня обов'язковою є бесіда про події минулих вихідних.

Спільне коло протягом восьми днів вивчення певної теми містить в собі серію інтегрованих занять, мета яких досягається через призму дидактичних, рухливих, музичних та інших видів ігор. Так під час вивчення теми «Коло друзів» дошкільнята із задоволенням граються в комунікативні ігри «З ким дружить осінь?», «Привітаймося дружньо», «Друзі, в коло!», рухливу гру «Рухлива форма», лексико-граматичні ігри «Мій, моя, моє», «Один-багато», ігрову вправу «Подарунок», під час якої педагог називає будь-яку істоту, а діти – можливий подарунок для неї. Цікавою для дітей стала і гра на розвиток дружніх взаємин «Ланцюжок», під час якої одна дитина починає «збирати» ланцюжок, взявши за руку іншу дитину, з якою дружить. Обов'язковою умовою гри є вживання слів ввічливості під час запрошення до ланцюжка.

Вечірнє коло містить не менш цікаві ритуали, а ігри спрямовані на розвиток мовленнєвої компетентності дошкільника: «Продовж речення» (сьогодні був цікавий день, тому що… або сьогодні я дізнався про…, бути здоровим – це…), «Передбачення» (що чекає на вас завтра?), «Коло мандрівок» і т.д. Обов'язковим є ритуал опускання Сонечка, що символізує закінчення цікавого та насиченого подіями та іграми дня.

Програма «Впевнений старт» базується на інваріантній складовій змісту дошкільної освіти. За рівнем упровадження є загальноукраїнською, розрахована для використання у практиці дошкільної освіти. Педагоги нашого закладу завжди підтримують інноваційні технології розвитку підростаючого покоління та впроваджують цю програму в себе. Працюючи за програмою, формують у дітей дружні взаємини, організовують спільні конструктивні розмови, ігри, навчають вмінню не лише слухати, а чути, співпереживати, включатися, реагувати, запитувати, підтримувати пропозиції однолітків та відстоювати свою особисту позицію.

Упродовж дня діти мають можливість не лише брати участь в організованих формах групового навчання, а й самовизначатися в різних видах активності, діючи одноосібно чи в командах.

Проте найулюбленішими для дошкільнят стали дев'ятий та десятий дні вивчення кожної з тем, адже пріоритом у ці дні є соціально-ігрове проєктування за спільним задумом дітей. Саме так програма «Впевнений старт» пропонує реалізувати власне ігрові задуми. Тому в межах роботи над проєктами педагоги враховують вікові особливості дітей дошкільного віку. Діти разом із педагогами створювали «Музей улюбленої іграшки», який маленькі екскурсоводи презентували своїм батькам та дітям інших груп, готували «Свято піци», ходили в похід під час рольової гри «Пікнік», створювали й презентували «Книгу гарних манер».

У закладі інтегрований метод навчання дошкільників є провідним. Він спрямований на розвиток особистості дитини, її пізнавальних і творчих здібностей.

Проєктування надає дітям змогу самостійно шукати способи досягнення мети, добирати партнерів, визначати час і місце реалізації задуму; випробовувати свої можливості, зіставляючи їх із бажаннями; практично застосовувати здобуті знання та набуті навички у взаємодії з дорослими та однолітками; реалізовувати своє природне прагнення діяти творчо, активно виявляти власне ставлення до людей і середовища; дітям з проявами обдарованості реалізовувати себе в умовах співпраці з однолітками, які здатні зрозуміти та оцінити їх; користуватися правом вибору. Правильно організована проєктна діяльність передбачає усвідомлену позицію кожного з учасників від самого початку до завершення.

Використання методу проєктів в освітньому процесі ЗДО передбачає природне залучення сім'ї вихованців до даної діяльності (наприклад, реалізовуючи проєкт «Створення музею», батьки групи старшого дошкільного віку «Рукавичка» активно долучилися до збору іграшок, разом із дітьми сортували їх відповідно до експозицій), а також є знахідкою всього педагогічного та дитячого колективу.

Метод проєктів дає можливість педагогам успішно реалізувати систему виховної роботи ЗДО, що може бути розробленою авторським колективом педагогів.

Планування освітньої роботи за проєктною моделлю (9-го та 10-го дня) не обмежує дій вихователя відповідними нормами побудови освітнього процесу, оскільки практично неможливо наперед передбачити і чітко розпланувати хід того чи іншого заняття, спостереження чи гри. Тому вихователі змінюють розклад занять, надаючи перевагу інтегрованим заняттям. Важливо, що педагоги чітко усвідомлюють і планують кожен крок проєктування спільної з дітьми діяльності, визначивши тему проєкту, його мету (навчальну, розвиваючу, виховну).

Як педагог прагну працювати інноваційно, усвідомлюю, що навчальний вплив не може здійснюватися без реальної активної діяльності самої дитини. Зміна ставлення до вихованців полягає в тому, що педагог сприймає кожну дитину як рівноправного партнера, як особистість, рахується з її бажаннями, визнає за нею право спілкуватись на рівних, висловлює та відстоює свою думку.

Один із варіантів проєктування за задумом дітей:

«Маленькі волонтери» («Збільшуємо добро: доброчинні акції») https://drive.google.com/drive/folders/1FiFuJdAdsSHkeEoE8N3f77srL65J5UlQ?usp=sharing

Цілі і завдання: організовуємо і проводимо доброчинну акцію для воїнів ЗСУ; спонукаємо дітей допомогти військовим, підтримуємо їх солодкими подарунками, листівками, малюнками; плекати у дітей усвідомлення гідності, приналежності до рідної землі, українського народу, навчаємо проявляти турботу, співпереживання; виховуємо внутрішню свободу та повагу до держави, любов до Батьківщини; залучаємо дітей і їх батьків брати участь в доброчинній акції, щоб відчути себе турботливими, гідними патріотами і волонтерами.

Вам знадобиться: заздалегідь намальовані листівки патріотичного змісту, сувеніри та подарунки для воїнів ЗСУ, по можливості, теплі речі для військових, записи улюблених дитячих пісень, пісня «Пливе кача…», фотоматеріали, відеоматеріали про воїнів, вірші, свічка, молитва за Україну.

Ранкове коло: після проведення ритуалу «Я прийшов» нагадати, що сьогодні ми організовуємо доброчинну акцію для воїнів ЗСУ, завдяки якій, ми маленькі волонтери, допомагаємо і підтримуємо наших захисників, дбаємо про них, показуючи своєю турботою, що про військових не забувають, піклуються і співпереживають, ми даруємо їм свою любов і частинку своєї теплоти. Ця справа у нас благодійна, за покликом серця, адже ми теж – патріоти своєї країни, які теж переживають за її майбутнє. І сьогодні на гостинну ми запросили татусів та матусь (мотивація).

Спільне коло (поштовх)

1.Запропонувати дітям пригадати важливість і зміст слів «добро», «піклування», «співпереживання», «доброчинність», «патріот», «патріотизм». Що означають вирази: «Гідний патріот своєї країни», «волонтер»? «Як допомагають волонтери»?, «Як можемо ми допомогти воїнам ЗСУ»? Вислухати відповіді дітей і підсумувати почуте, запропонувати розпочати доброчинну акцію.

2.Створення і обговорення плану проведення благодійної акції:

Активності (перші спроби)

– Прослухати вірші патріотичного змісту про захисників:

Я дивлюся в твої очі –
І не бачу дна у них…
Моя земле, як я хочу
Твоїх поглядів ясних!
Твої очі, наче море,
Наче синь усіх небес…
Коли бачу ці простори,
То не хочу більш чудес!
Я дивлюся в твої очі –
І не бачу щастя в них…
Моя земле, я не хочу
Твоїх поглядів сумних!
У очах твоїх глибоких
Чорним каменем на дні
Залягли усі тривоги,
Всі сумні твої пісні…
Я дивлюся в твої очі –
І не бачу віри в нас…
Моя земле, я не хочу
Щоби погляд твій погас!..

– Послухати розповідь тата, військового, розгляд амуніцій військових;

– Переглянути фото- і відеоматеріали «Бойові дії в зоні бойових дій», вислухати дитячі припущення і міркування про життя військових;

– Презентація для одногрупників виготовлених подарунків та листівок для військових;

– Перегляд малюнків дітьми для підтримки військових, наголосити що дуже важливо підтримати наших захисників, а їх малюнки і сувеніри – це частинка їхньої душі, які несуть тепло і турботу.

– Пригадати, хто у нас – журналісти, які готують розповідь про участь в акції дітей, а хто – фотограф, якій робитиме світлини з акції; розгляд малюнків дітьми для підтримки військових, наголосити що дуже важливо підтримати наших захисників, а їх малюнки і сувеніри – це частинка їхньої душі, які несуть тепло і турботу;

– Обговорити з дітьми користь, яку принесуть їх подарунки військовим, наголосити про співпереживання, доброту і турботу про інших людей, про відчуття гордості за їх участь у благодійній акції, що вони справжні патріоти які підтримують свою країну у важкі часи.

– Діти з батьками, під пісню «Плеве кача…» складають подарунки, сувеніри, листівки і малюнки, щоб передати воїнам (результат).

Запалюємо свічку і промовляємо молитву за Україну:
О Боже ласкавий, з високого неба,
Послухай молитву і благання до Тебе
Спаси Україну від злої навали,
Щоб більше дітей батьки не ховали.
В молитві до Тебе всі руки складаєм,
Стоїм на колінах, всі щиро благаєм:
Не дай рідну землю розділити й забрати,
Не дозволь Україні знов кров проливати..

Вечірнє коло (відчуття)

– Запропонувати дітям обговорити події дня, відповісти на запитання: як ви почувалися в ролі волонтерів? Які почуття викликала у вас участь у благодійній акції? Що найбільше сподобалось? Щоб ви хотіли побажати іншим волонтерам?

Зробити на ватмані малюнок на згадку про участь у благодійній акції та спільне фото з батьками. Запропонувати дітям поміркувати, яку наступну благодійну акцію проведемо в групі разом з батьками.

Поради колегам:

Для формування таких чеснот у дітей, як відповідальність, співчуття, доброта, турботливість, чуйність, взаємодопомога, співпереживання, усвідомлення гідного патріота своєї країни доречно частіше залучати дошкільників у проведенні благодійних акцій, періодично влаштовувати зустрічі і бесіди із запрошеними воїнами, переглядати відео- і документальні фільми.

Залучати батьків для проведення доброчинних акцій разом з дітьми.

Для досягнення емоційного впливу використовувати музичний супровід і літературні твори відповідного змісту.

Отже, «проживаючи» разом із дошкільниками кожен день за освітньою програмою «Впевнений старт», педагоги нашого дошкільного закладу дійшли висновку, що гра для дітей – це їхнє життя, яке не проходить без участі дорослих. Саме від дорослих залежатиме правильність організації предметно-ігрового середовища, в якому перебувають діти під час ігор. Втручання дорослого має сприяти підвищенню ігрової активності дитини, але водночас за дітьми повинна залишатися свобода та можливість реалізовувати власні ідеї.

Лідія ДОЗОРЕЦЬ,
практична психологиня ЗДО №46 м.Хмельницького

Психологічні аспекти взаємодії дошкільників

Заклад дошкільної освіти виступає важливою ланкою, що ефективно розв'язує проблеми соціалізації дошкільнят, які мають бути життєздатними, самостійними, творчими, активними та комунікабельними особистостями.

Взаємодія дошкільнят з однолітками та дорослими має низку суттєвих психологічних особливостей. Саме тому тренінгові заняття з педагогами є ефективною формою активного навчання педагогів у формуванні навичок побудови і підтримки форм взаємодії дошкільників.

Метою систематичного проведення тренінгових занять з педагогами закладу є розширення соціально-психологічної компетентності педагогів, підвищення рівня їх взаємодії з дошкільниками, формування позитивної спрямованості, емпатійності.

Тренінгове заняття на тему «Особливості взаємодії дошкільників з однолітками»

«Люди разом можуть здійснити те, що не в змозі зробити самотужки; єднання умів і рук, концентрація їхніх сил може стати майже всемогутньою».

Д. Уебстер

Мета: поглибити знання учасників про особливості взаємодії дошкільників, проблеми та шляхи їх розв'язання, сприяти розвитку професійної компетентності, формувати в учасників навички ефективної взаємодії.

Завдання:

- розширення можливостей встановлення контакту;
- розвиток комунікативних умінь;
- формування навичок вербальної і невербальної взаємодії;
- відпрацювання навичок регулювання взаємодії між однолітками;
- розвиток культури спілкування дошкільнят.

Учасники: педагоги дошкільного закладу (16 осіб)

Тривалість: 80-100 хв.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вступна частина

Правила роботи в групі

На екрані за допомогою мультимедійного проєктора з'являються записи запропонованих правил, кожне з яких обговорюється і приймається всією групою:

- бути позитивними;
- говорити по черзі;
- бути активними;
- слухати і чути кожного;
- толерантно ставитись одне до одного;
- бути пунктуальними;
- забезпечувати конфіденційність;
- діяти за принципом «тут і зараз»;
- користуватися «правилом руки»

Гра – розминка «Ти і я»

Мета: емоційне налаштування учасників, забезпечення атмосфери комфорту.

Хід: психолог пропонує учасникам стати в коло і кидати м'яч. Той, хто кидає, має закінчити речення «Ти і я – друзі…».

Вправа «Очікування»

Мета: визначення очікувань учасників тренінгового заняття.

Хід: учасники на стікерах записують очікування від заняття, зачитують і приклеюють на дошці.

Основна частина

Вправа «Клубочок»

Мета: розвиток ефективних навичок взаємодії, вміння вступати в діалог. Обладнання: клубочок ниток.

Хід гри: педагоги сідають півколом, психолог — навпроти, намотує нитку на палець, кидає клубочок комусь із педагогів та ставить запитання: «Який твій улюблений колір?» та ін. Педагог відповідає на запитання, намотує нитку на палець та ставить своє запитання іншому.

Гра триває доти, доки ниточка всіх «об'єднає». Гра має діагностичний характер – відслідковується наявність педагогів, які мають труднощі у спілкуванні.

Обговорення: чи виникали труднощі під час відповідей на запитання? Чи комфортно ви почувалися?

Притча «Про рай і пекло»

Одного разу мудрець попросив Господа показати йому рай і пекло. Господь відвів мудреця до приміщення, де нестерпно страждали голодні люди. Посеред кімнати стояв великий казан зі смачною кашею. Люди мали ложки, але

вони були довші за руки, і жоден не міг втрапити ложкою до рота. "Так, це справжнє пекло!» – подумав мудрець.

Потім вони зайшли до іншого приміщення, де всі були ситі й веселі, хоча там стояв такий самий казан, а люди мали такі самі довгі ложки. Що ж робило життя цих людей райським? Придивившись, мудрець побачив: вони годували одне одного! Ці люди вміли взаємодіяти. Перевіримо, чи вмієте взаємодіяти ви.

Вправа «Кухарі»

Мета: розвиток комунікативних навичок, відчуття єдності з групою.

Хід: усі стають у коло - це «каструля» та «миска». Педагоги домовляються, що «готуватимуть»: суп, компот, салат тощо. Кожен вигадує, ким він буде – картоплею, ягідкою, цибулькою та ін. Психолог по черзі вигукує назви інгредієнтів. Хто себе почув — стає в коло, наступний стає в коло та бере за руку свого товариша. Коли всі опиняються в колі, гра розпочинається знову – можна починати готувати нову «страву».

Психолог може допомагати «готувати» – «посолити», «поперчити», «перемішати» інгредієнти.

Вправа «Жива картина»

Мета: розвиток навичок взаємодії, вміння домовлятися.

Хід: педагоги обирають ведучого, який буде відгадуватиме назву картини, потім вони (без ведучого) домовляються про сюжет і «зображують» картину.

Змінити позу можна лише тоді, коли ведучий відгадав назву живої картини.

Психолог втручається лише тоді, коли напруження надмірно зростає.

Обговорення: чи важко було спільно зобразити картину? Які навички взаємодії потрібні для її відтворення?

Вправа «Атоми і молекули»

Мета: забезпечення позитивного емоційного стану, розвиток навичок взаємодії.

Хід: уявіть, ви – самотні атоми. Починається хаотичний броунівський рух, при цьому можливі легкі зіткнення один з одним. Будьте обережні. За моєю командою ви повинні з'єднатися в молекули, з числа атомів яке я назву.

Через деякий час після початку ведучий називає цифру, наприклад, «п'ять». Учасники об'єднуються у групи по п'ять осіб. Потім інша кількість атомів у молекулах і т.д., але не більше 4-5 разів. Наприкінці можна назвати молекулу, в якій атомів рівно стільки, скільки учасників у групі.

Інформаційне повідомлення

Взаємодія означає таку сумісну дію кількох об'єктів або суб'єктів, при якій результат дії одного з них впливає на інші, що змінює їхню динамічну поведінку.

Навички взаємодії – це здатність людини (дитини) взаємодіяти з іншими людьми, адекватно інтерпретувати отриману інформацію, а також правильно її передавати.

Розглянемо рівні взаємодії дошкільників з однолітками.

1-й рівень – «ігри поруч», в яких дитина виявляє інтерес до гри однолітка, хоча зосереджена в основному у своїй ігровій діяльності і дотримується «дисципліни відстані» (характерні для дітей раннього і молодшого дошкільного віку).

2-й рівень – взаємодія, що спонукає дітей до спілкування, встановлення певних стосунків одне з одним (спочатку діти об'єднуються на основі механічної взаємодії – за місцем гри, за привабливістю дії тощо, а потім з'являється взаємодія на основі інтересу до змісту гри).

3-й рівень – взаємодія, що характеризується об'єднанням дітей на основі інтересу і симпатії один до одного.

Вправа «Кольоровий букет»

Мета: вчити взаємодіяти один з одним, отримуючи від цього радість і задоволення.

Хід: кожен педагог називає себе квіткою і знаходить собі в пару іншу квітку для букета, пояснюючи свій вибір. Потім усі «букетики» об'єднуються в один букет і утворюють хоровод квітів.

Вправа «Ярлики»

Мета: дати можливість учасникам відчути переживання, які виникають під час взаємодії, коли їх змушують діяти відповідно до стереотипів.

Обладнання: набори розрізних картинок за кількістю груп та набори «корон» з написами:

- «посміхайся мені»,
- «будь похмурим»,
- «ігноруй мене»,
- «корчи мені гримаси»,
- «говори зі мною, ніби мені 5 років»,
- «підбадьорюй мене»,
- «жалій мене»,
- «кажи, що я нічого не вмію».

Хід: психолог поєднує учасників у підгрупи по 5-7 осіб. Кожному надіває «корону» з написом таким чином, щоб той не бачив, що на ній написано. Після цього кожній групі дається завдання протягом 10 хв скласти картинку з розрізаних шматочків (подібно до «пазлу»), але під час роботи звертатися до учасників підгрупи так, як написано на кожній «короні».

Обговорення: Чи сподобалось вам, як з вами спілкувались під час роботи?

Чим у реальному житті можуть бути «корони»? Як впливає наявність подібних ярликів на взаємодію? Чи легко позбутися ярлика? Як це зробити?

Вправа-розминка «Австралійський дощ»

Мета: забезпечити психологічне розвантаження учасників.

Хід: учасники стають у коло. Ведучий запитує: «Чи знаєте ви, що таке австралійський дощ? Ні? Тоді давайте разом послухаємо, який він. Зараз по колу ланцюжком ви будете передавати мої рухи. Коли вони повернуться до мене, я передам наступні. Будьте уважні».

- В Австралії знявся вітер (ведучий тре долоні).
- Починає накрапати дощ (клацання пальцями).
- Дощ посилюється (почергове плескання долонями по плечах).
- Починається справжня злива (плескання по стегнах).
- А ось і град та справжня буря (тупіт ногами).
- Але що це? Буря стихає (плескання по стегнах).
- Дощ стихає (плескання долонями по плечах).
- Лише рідкі краплі падають на землю (клацання пальцями)
- Тихий шелест вітру (потирання долонь).
- Ура! Сонце! (руки догори).

Підбиваючи підсумки, звертаємо увагу на дзеркальність відображення рухів.

Інформаційне повідомлення

Чимало експериментальних досліджень було присвячено реальним, практичним контактам дітей і їх впливові на становлення відносин. Серед цих досліджень можна виділити два основні теоретичні підходи:

- концепцію діяльнісного опосередкування міжособистісних відносин (А.В. Петровський);
- концепцію генезису спілкування, в якій взаємини дітей розглядалися як продукт діяльності (М.І. Лісіна).

У теорії діяльнісного опосередкування головним предметом розгляду є група, колектив. Виділяють три форми спілкування дошкільників з однолітками: емоційно-практичну, ситуативно-ділову і внеситуативно-ділову.

Емоційно-практична форма спілкування дітей з однолітками характерна у віці від двох до чотирьох років. При такій формі спілкування дитина насамперед чекає від однолітка співучасті у своїх іграх і прагне до самовираження.

Ситуативно-ділова форма спілкування складається приблизно до чотирьох років і залишається найбільш типовою до старшого дошкільного віку. Прояви ситуативно-ділової форми спілкування: потреба у співпраці, визнанні й повазі однолітків, демонстрації своїх переваг, намагання приховати свої невдачі, поява конкурентних, змагальних проявів.

Наприкінці дошкільного віку в багатьох (але не у всіх) дітей складається позаситуативно-ділова форма спілкування. Прояви: збільшення форм взаємодії на рівні реальних стосунків, підтримка однолітків та емпатія, емоційна включеність і засіб самоствердження. Конкурентність та змагальність зберігаються у взаєминах дітей. Між старшими дошкільниками виникає вміння бачити в партнері по спілкуванню не тільки його ситуативні характеристики, а й психологічні аспекти його особистості - бажання, інтереси, настрої. Взаємодія між людьми та дітьми може відбуватися і без слів.

Вправа «Подаруй подарунок другові»

Мета: вдосконалення навичок невербальної взаємодії, розвиток почуття симпатії.

Хід: за допомогою міміки і жестів потрібно намалювати подарунок і подарувати його один одному;

Обговорення: чи вдалося вам за допомогою невербальних способів взаємодії досягти результату?

Вправа «Друкарська машинка»

Мета: розвиток уміння домовлятися та взаємодіяти з іншими.

Хід: учасникам загадується слово або фраза. Букви, що становлять текст, розподіляються між членами групи. Потім фраза повинна бути сказана якомога швидше, причому кожен називає свою букву, а в проміжках між словами всі плескають у долоні.

Обговорення: що вам допомагало у взаємодії?

Релаксаційний комплекс «Луг»

Мета: вдосконалити навички релаксації, уміння керувати своїми почуттями.

Хід: педагоги зручно сідають навколо свічки, уважно дивляться на вогник свічки, заплющують очі і уявляють: спробуйте уявити луг, на якому б ви відчували себе максимально комфортно. Знайдіть те місце на лузі, де б ви відчували себе максимально захищеним. Що це за місце? Це ваше місце. Відчуйте, як енергія землі через ваші ноги наповнює ваше тіло. Відчуйте ногами теплу землю, скажіть собі: я відчуваю, це мій луг. Ви відпочиваєте... Чуєте звуки лугу... Запахи лугу... Бачите кольори... Ви відчуваєте енергію землі... Світить ясне сонце, теплі промені торкаються вашого обличчя, ваших рук..., тепло розходиться по всьому вашому тілі, Кожна клітинка вашого тіла наповнюється енергією і поновлюється. Відпустіть свою уяву, спостерігайте за тим, як усередині вас поєднується енергія землі з енергією неба. Запам'ятайте цей стан – він буде давати вам силу. Запам'ятайте всі свої враження, відчуття, звуки, запахи... Коли будете готові, попрощайтесь з образом.

Підбиття підсумків

Вправа «Аркуш, який гуляє по колу»

Мета: рефлексія, підбиття підсумків

Хід: учасникам пропонується записати на аркуші відповіді на запитання: який досвід я отримав? Що мені сподобалося найбільше? Можливо, було б краще, якби….

Ірина ЛІЧНЯРОВСЬКА,
вихователька вищої категорії Городоцького закладу дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу «Казка» Городоцької міської ради

Стежками рідного краю

Патріотичне виховання завжди було невід'ємною складовою виховного процесу в системі освіти. У сьогоднішніх умовах воно набуло особливої актуальності, нового звучання і підходів.

Слід зазначити, що патріотизм, як і інші якості особистості, починає формуватися в дошкільному дитинстві, у період надзвичайно активного розвитку дитини. Патріотизм означає любов до Батьківщини, відданість їй і своєму народу. Без любові до Батьківщини, готовності примножувати її багатства, оберігати честь і славу, а за потреби – віддати своє життя, як це роблять нинішні захисники – герої, за її свободу і незалежність людина не може бути громадянином.

Формування у дошкільників любові до великої Батьківщини починається з виховання інтересу та любові до малої – місця, де народилась людина.

Саме темі знайомства з історією рідного міста, його культурною спадщиною, темі живого спілкування із найближчими людьми, з природою був розроблений мною проєкт – тижневик для старших дошкільнят «Плекаємо патріотів – маленьких краєзнавців». Усі проєктні завдання розв'язувалися в осінній період воєнного лихоліття, коли не могло бути і мови про екскурсії до пам'ятних місць, будівель, про подорожі вулицями рідного міста. Ми були обмежені в просторі, адже будь-якої миті між пролунати сигнал повітряної тривоги. Але і за таких умов вдалося організувати корисні та цікаві форми роботи, дати дітям нові знання, закріпити набутий досвід, зокрема, використовуючи інтернет-ресурси, ігрові прийоми.

Тісна співпраця з педагогами садка, батьками допомогла зробити проєктний тиждень значущим і незабутнім як для наших вихованців, так і для дорослих.

Планування освітньо-виховного процесу

Понеділок

Тема дня

«Рідне місто ми вивчаємо. Про нього вже багато знаємо»

РАНОК.

Спостереження за Державним прапором на будівлі дитсадка. Закріпити знання про символічне значення його кольорів. Пригадати, на яких ще будівлях нашого міста висить прапор.

Дидактична гра «Упізнай герб і прапор міста» (розвивати уважність, зорову пам'ять, мовлення).

Рух. гра «У лісочку на горбочку» (хороводна).

Індивідуальна робота: закріпити з підгрупою дітей домашню адресу (назва міста, вулиці, номер будинку).

Доручення: наведення ладу в куточку книги (складання книг, відбір тих, що потребують ремонту). Виховувати бережне ставлення до книг, бажання дотримуватися порядку.

Організована навчальна діяльність.

1. Дитина в соціумі. Мовлення. «Стежками рідного міста».

2. Музична діяльність.

Прогулянка 1

Спостереження за будинками, що розташовані поблизу. Чи однакові ці будівлі? Чим відрізняються? Що є в будинку? Як ще по-іншому можна його назвати? (дім, хата, житло) Навіщо потрібен будинок?

Дидактична гра «Загадкові силуети» (розвивати творчу уяву, пам'ять, мислення).

Рух. ігри « Хто швидше» (стрибки), «Відшукай свій будиночок» (ходьба, біг, орієнтування у просторі).

Фізкультура на повітрі.

Піший перехід навколо будівлі дитячого садка. Закріпити ходьбу парами, уміння шикуватися за командою, виховувати організованість.

СХД

1. Розгляд фото з буклета «Городок – моє місто».

2. Читання віршів.

3. Конструювання з паличок «Будинок, в якому я живу».

Прогулянка 2

Спостереження за фасадом дитячого садочка. Героїв яких казок ви бачите? Який персонаж вам найбільше подобається? Чому? На вашу думку, що є спільного між дитячим садком і сюжетом з казок, якими прикрашені стіни?

Дидактична гра «Загадки – казки» (розвивати пам'ять, уважність, мислення).

Рух. гра «Лови – кидай, падати не давай» (кидання – ловіння).

Робота з батьками: ознайомити з темою тижня, запросити до участі у створенні книги «Казковий світ рідного міста» (друкування родинних казок про рідне місто).

Вівторок

Тема дня

«Батьківщина починається з родини, де зростає і міцнішає дитина»

РАНОК.

Спостереження за рідними, які приводять дітей у дитсадок. З ким ви прийшли у садок? Як звати ваших рідних? Чи сумно вам розлучатися? Можливо по дорозі в дитсадок з вами трапилася якась цікава пригода, розкажіть про неї.

Дидактична гра «Хто мене любить» (розвивати індивідуальність дитини, формувати почуття психологічної захищеності).

Рух. гра «Дід Панас» (ходьба, орієнтація в просторі).

Індивідуальна робота: повторити прислів'я про сім'ю (підгрупа дітей).

Доручення: гра «Збери донечку в дитсадок» (умивання, одягання, причісування ляльки). Закріпити практичні навички, виховувати бажання піклуватися про менших.

Організована навчальна діяльність.

1. Фізична діяльність.

2. Елементи математичних уявлень «Казочкою мандрували, вправно її малювали».

Прогулянка 1

Спостереження за мамами, які прогулюються з дітьми поблизу дитячого садка. Пригадати, як і їх кілька років тому рідні возили у візочках. Що змінилося з того часу? Чи змінилося ставлення рідних людей до вас?

Дидактична гра «Поклич ласкаво» (розвивати мовлення, пам'ять).

ПДД. «Немовля – дитина – дорослий. Що змінилося?» (вчити порівнювати, зіставляти, розвивати мислення, уяву, мовлення).

Праця: Підмітання в ігровому будиночку. Виховувати працьовитість.

Рух. ігри «Коровай» (хороводна) «Дістань яблуко» (лазіння).

СХД

1. Сюжетно-рольова гра «День народження матусі»

2 Ліплення «Смаколики для гостей»

Прогулянка 2

Звернути увагу на емоції дітей і дорослих під час зустрічі. Який у всіх настрій? Чи було вам сумно у дитсадку? Чим найбільше сподобалося займатися? Чому з нетерпінням чекаєте повернення додому?

Гра-інтерв'ю «Моя сім'я» (розвивати мовлення, комунікативність).

Праця: «Добрі справи малої дитини». Запропонувати хлопчикам допомогти матусям (бабусям) донести додому неважку сумку (виховувати бажання допомагати, співчутливість).

Рух. гра «Сонечко і дощик» (ходьба, біг).

Робота з батьками. Консультація «Батько і мама».

Обговорити організаційне питання: створення міні – музею – «Родинні скарби» (вишивка, ліпка, витинанка, випалювання).

Середа

Тема дня

«Працьовиті люди в місті проживають. Трудяться на славу, серця добрі мають».

РАНОК.

Участь у благодійному ярмарку «Смаколики для ЗСУ». Діти з батьками купують смаколики, кошти з яких підуть на потреби захисників з рідного міста.

Бесіда: Кого ми називаємо захисниками України? Чим їм завдячуємо? Чи потрібна їм наша допомога? Як твоя сім'я готувалася до ярмарку? Як ти допомагав у добрій справі?

Дидактична гра «Добрі справи - погані справи» (розвивати мислення, мову).

Рух. гра «Відшукай, де заховано» (орієнтування у просторі).

Індивідуальна робота. Вправлятися з дітьми у «малюванні» геометричних фігур на геоборді, закріпити назви.

Доручення. Допомога у прибиранні стола – прилавка після ярмарку. Виховувати охайність, бажання допомагати.

Організована навчальна діяльність.

Заняття «Талановиті матусі діточок завітали до нас у дитсадок».

Прогулянка 1

Спостереження за автомобілями спеціального призначення (швидка, пожежна, поліцейська…). Хто їде на цій машині? Куди можуть поспішати люди цих професій? Чим корисна їхня праця? Ким мрієте ви стати, коли підростете?

ПДД «Упізнай машину» (за якими ознаками упізнаємо автомобілі спецпризначення).

Праця. Залучити хлопчиків до ремонту коліс в іграшковому автомобілі.

Дидактична гра «Назви частини цілого» (розвивати пам'ять, мовлення).

Рух. ігри «Ми веселі дошкільнята» (ходьба, біг), «Горобчики й автомобіль»

СХД.

1. Настільно-друкована гра «Професії».

2. Виготовлення сувенірів-саморобок для родин, які беруть участь у придумуванні казок.

Прогулянка 2

Екскурсія до міні – музею «Родинні скарби» (павільйон групи). Розглянути вироби, створені руками рідних, викликати почуття гордості за свою родину, цікавість до ручних робіт.

Дидактична гра «Який майстер це зробив?» (розвивати мислення, пам'ять, мовлення).

Рух. гра «Що ми робимо не скажемо, ви вгадайте – ми покажемо» (розвивати уяву, мислення, фантазію, мовлення).

Робота з батьками.

Подякувати за участь у благодійному ярмарку, прозвітувати про зібрані кошти. Подяка за допомогу у створенні родинного міні – музею.

Четвер

Тема дня

«Багатий на красу наш край. Ти про його природу дбай»

РАНОК.

Розгляд фотосвітлин з альбому «Рідне місто» в картинах художника С.Гуменюка. Що вам відомо про нього? Чому він багато часу проводив на природі? Що найчастіше малював? Яка з картин вам найбільше подобається?

Дидактична гра «Знай, люби і бережи».

Рух. гра «Галя по садочку ходила» (ходьба).

Індивідуальна робота. Вправлятися з дітьми у вирізуванні осінніх листочків з паперу по контурах.

Доручення. Прибирання робочих місць після роботи з ножицями і папером. Виховувати вміння дотримуватися порядку.

Організована навчальна діяльність.

1. Фізична діяльність

2. Художня література.

«Казковий світ мого міста». Зачитування родинних казок.

Прогулянка 1

Спостереження за птахами. Яких птахів нашого краю ви знаєте? Які пташки відлітають? Які залишаються зимувати? Чому птахи щоосені покидають наше місто? Як ви вважаєте, чому зима – важкий час для них?

Загадування загадок про зимуючих птахів.

Дидактична гра «Відгадай та покажи» (розвивати пам'ять, мислення, мовлення).

ПДД. Діти обстежують ділянку дитсадка і з'ясовують, на якому дереві зібралось найбільше пташок.

Творче завдання: «Годівниця для пташок» (малювання паличками на піску). Насипання пшоняних, пшеничних зернят в годівницю.

Рух. ігри «Птахи в гніздечках» (стрибки), «Хитра лисиця» (підлізання).

СХД

Розвага «В гостях у господині Осені».

Прогулянка 2 Спостереження за горобиною.

Загадати загадку:

Взимку горобцю вона
І корисна, і смачна
Добра, вітамінна
Червона … (горобина)

Чому горобина красива? Якого кольору ягоди? Якої форми? Чим корисні ягоди? Чому саме взимку птахи люблять ласувати горобиною?

ПДД. Порівняння горобини з калиною. Що спільного? Чим відрізняються?

Дидактична гра «З якого дерева листочок?» (розвивати мовлення, пам'ять).

Рух. гра «У ведмедя у бору» (ходьба, біг).

Робота з батьками. Фото- і відеозвіт розваги у групі Viber. Подяка за чудові казки про місто. Помістити їх на сторінці ЗДО «Казка» у Фейсбуці.

П'ятниця

Тема дня

«Городоччан вкраїнський рід бере початок з давніх літ»

РАНОК.

Міні-екскурсія в куточок народознавства. Розглянути предмети та вироби, які є у ньому. Звернути увагу на естетичне оформлення. Що вас найбільше приваблює в національному куточку? Які вироби виготовлені вручну? Що нагадує вам про рідне місто? (фотоальбом – буклет «Моє місто Городок», «Букет осінніх квітів», «Нашому роду нема переводу»).

Дидактична гра «Що може бути рідним?» (розвивати зв'язне мовлення, мислення).

Рух. гра « Чий віночок кращий» (хороводна).

Індивідуальна робота. Закріпити назви предметів національного одягу.

Доручення. «Прасування» вишитих сорочок ляльок – українців (виховувати задоволення від праці).

Організована навчальна діяльність.

1. «Віртуальна подорож краєзнавчим музеєм.

2. Музична діяльність.

3. Малювання «Моє рідне місто».

Прогулянка 1

Спостереження за макетом сільського двору. Чому це місце популярне у дитячому садку? Чим воно приваблює вас? Що тут вказує на те, що двір український? Які квіти цвітуть біля хати?

Милування красою декоративного розпису на стінах хатини, на возі, криниці. Розвивати естетичний смак.

Дидактична гра «Що було колись, а що тепер» (розвивати мислення, уяву, мовлення).

ПДД. « Чи чиста водиця у сільській криниці?» (розвивати допитливість).

Праця. Збирання насіння айстр і чорнобривців.

Фізкультура на повітрі. Комплекс загальнорозвиваючих вправ «Ми маленькі городоччани».

Ігри спортивного характеру – перетягування каната, перенесення води у відерці.

СХД.

1. Читання легенди про Городок

2. Розгляд світлин в альбомі « Нашому роду нема переводу».

Прогулянка 2

Спостереження за хмарами.

Загадка: То біла, то сіра по небу ходила,
дрібними сльозами всю землю полила.

Які хмари? Чи можуть вони закривати сонце? На що схожі хмари? Чи буває дощ від таких хмар, як сьогодні? Якого настрою додає вам погода? Під час війни ми часто зичимо один одному мирного неба. Яким ви собі його уявляєте?

Дидактична гра «Я – чарівник рідного міста» (гра – фантазія).

Індивідуальна робота. Закріпити знання про види хмар (шаруваті, перисті, купчасті).

Рух. гра «Сонечко і дощик» (ходьба, біг).

Робота з батьками.

Вручення родинам сувенірів за придумування і друк казок про рідне місто. Презентація книги «Казковий світ рідного міста» у Viber-групі.

Наталія ЛЕОНЧЕНКО,
практична психологиня ЗДО №33 м.Хмельницького

Посіяти зерна життєвого досвіду

Синонімами слова «воля», яке закарбоване на українському гербі – Тризубі, є «свобода», «самостійність», «незалежність». Вони є найважливішими ментальними рисами кожного українця, які вирізняють нас від багатьох інших народів світу.

29 липня 2019 року МОН України затвердило нову Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України. В ній сказано, що метою національно-патріотичного виховання в системі освіти України є: «становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин».

Одним із завдань національно-патріотичного виховання є: «культивування кращих рис української ментальності, працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи».

Важливим принципом національно-патріотичного виховання є: «принцип самоактивності й саморегуляції, який забезпечує розвиток у вихованця суб'єктних характеристик; формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; виробляє громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях та вчинках».

У Базовому компоненті дошкільної освіти, що є Державним стандартом дошкільної освіти в Україні, говориться:

"Наступність між дошкільною та початковою освітою простежується й через формування наскрізних умінь, що є спільними для дошкільної та початкової освіти: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі".

Іншими словами, ми повинні виховувати особистість, яка здатна приймати рішення, не перекладаючи відповідальність на інших, передбачати результати тих чи інших своїх рішень, дій та вчинків. А для цього повинні навчити дитину встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Як же це пов'язано з ментальністю українців?

«Ментальність – це сукупність генетично і соціально обумовлених ознак, притаманних певній нації. Це насамперед – риси характеру, спосіб мислення, система цінностей і норм поведінки».

«Воля, на думку вчених, – це здатність індивіда свідомо і цілеспрямовано регулювати та контролювати свою поведінку і діяльність, що виражається в умінні мобілізувати психічні та фізичні можливості для подолання труднощів та перешкод, що стоять на шляху до поставленої мети». Волелюбство – визначальна ментальна риса українців. Вона генетично передається від покоління до покоління і наше завдання як педагогів розвивати та сприяти збереженню нашої ідентичності. Яким же чином можемо сприяти формуванню в наших дітей волевиявлення, вміння налагоджувати причинно-наслідкові зв'язки і бути в майбутньому відповідальними громадянами держави?

Найпростіший спосіб сформувати і закріплювати цю рису – давати дитині можливість вибору в різних життєвих ситуаціях, починаючи з моменту, коли вона тільки починає усвідомлювати себе як особистість і в неї зявляється займенник «я», і протягом усього наступного періоду становлення особистості аж до дорослого життя.

До прикладу, вже у 2-3 роки ви можете дати дитині можливість вибрати: у що одягнутися сьогодні, чим займатися, якими іграшками гратися і куди піти з батьками гуляти. Звичайно, у маленьких дітей ще досить обмежений життєвий досвід і тому вони не завжди можуть передбачати наслідки того чи іншого свого вибору. Тому спочатку ми обмежуємо варіанти вибору до 2-3 і пояснюємо дитині, які можливі наслідки в результаті того чи іншого її вибору. (До прикладу: якщо одягнеш штанці і кофтинку, то, можливо, вдень тобі буде жарко, але зручно гратися, а якщо одягнеш сукню, то буде не так жарко, але і не зручно; або: ми сьогодні підемо гуляти в скверик чи на майданчик чи просто пройдемося по вулиці?. Чи: ти хочеш погратися ляльками чи скласти башточку або пазли? У будь-якому випадку, давати можливість дитині приймати рішення і обирати самостійно, який вона схоче варіант у кожній конкретній ситуації.

У багатьох ситуаціях життєвого досвіду недостатньо і в підлітків.

Ось ще один приклад, з дитиною-підлітком:

17-річна дитина планує навчання у ВНЗ, бажаючи навчатися в іншому місті. У неї теж немає досвіду самостійного життя, окремо від батьків. Завдання батьків пояснити і розповісти всі «за» і «проти», якщо дитина навчатиметься в рідному місті чи в іншому місті.Але, знову ж таки, рішення повинна приймати дитина.

І якщо ми даватимемо дитині протягом усього періоду дорослішання вибирати, мати право на її волевиявлення і прийняття рішення, то в дорослому житті така дитина ніколи не звинуватить своїх батьків та вчителів в тих чи інших подіях чи ситуаціях свого життя. З набуттям життєвого досвіду і в процесі дорослішання вона навчиться продумувати й передбачати наслідки та результати свого рішення і не перекладатиме відповідальність на інших, а отже, ми отримаємо свідомого громадянина, здатного відповідально ставитися до свого життя та життя інших людей, приймати рішення і відповідати за наслідки.

Ірина ШАРІЙ,
директорка ЗДО «Малятко» с.Радісне Щиборівської сільської ради

Допомогти адаптуватися в соціумі

Завдання та зміст освітнього напряму «Дитина в соціумі» реалізується з урахуванням системи особистісних цінностей, здібностей, потреб, інтересів, активності дітей дошкільного віку.

На дошкільнят значний вплив у процесі соціалізації мають люди, з якими відбувається щоденна взаємодія: батьки, рідні, друзі, вихователі… А от на скільки хто авторитетний і як відбувається взаємодія між дорослими та дитиною, в якому напрямку і якими засобами дорослі здійснюють свій вплив, – від цього залежить ефективність процесу соціалізації малюка.

Потрібно враховувати також те, що соціалізація дитини не проходить лише за участю батьків і членів родини − це обов'язково має бути багатокомпонентний процес. Батьки − це перші люди, з яких не лише на рівні виховання, а й на генетичному та підсвідомому рівнях розпочинається формування соціально-громадської компетентності особистості.

Наступними є вихователі, а також усі працівники закладів дошкільної освіти. Можливо, хтось заперечить, що не усі. Але ж навіть технічний працівник, який зранку з посмішкою звернеться до дитини «Доброго ранку!» − позитивно вплине на бажання малюка йти до групи й пізнавати нове та себе в навколишньому середовищі. Кожна дрібничка має значення і вплив. Зважаючи на це, атмосфера закладу дошкільної освіти повинна бути побудована на взаєморозумінні, добрих, довірливих, відкритих, партнерських стосунках із батьками дітей або тими, хто виконує цю роль. Саме тоді, коли створені умови для повноцінного розвитку дитини дошкільного віку, її соціалізації, вихователі організовують емоційно-значущу діяльність, що викликає зацікавленість у малюків і стимулює розвиток співпраці.

Тобто істотним внеском у розвиток дитячої психології є обґрунтоване поняття «зона найближчого розвитку», в якій дитина за допомогою дорослого набуває досвіду для здійснення наступного самостійного кроку в будь-якій діяльності. Так, набуття соціального досвіду поступово відбувається в найближчому колі дитини – сім'ї, дошкільному закладі, потім класі початкової школи, який і становить простір для процесу соціалізації [1, с.11].

У дискусіях про найкращий час, коли дитина нарешті готова сприймати соціум, хотілося б відзначити, що соціалізація дитини все ж починається з дня її народження, а родина залишається головним джерелом знань про соціальні ролі та моделі поведінки у суспільстві до формування її зрілості. Кожен етап дорослішання особистості ставить нові завдання для її соціалізації та відкриває нові рівні соціальної компетентності. Не варто очікувати від трирічної дитини, що вона проаналізує самостійно вчинки інших дітей, навчиться, що таке погано, а що добре, відчує себе частиною групи або продемонструє вміння зберегти свою індивідуальність у колективі. Але вона може споглядати за емоціями, стосунками між дітьми та дорослими, наслідувати якусь поведінку та вчитися емпатії, що стане її ресурсом для переходу на наступний етап розвитку її взаємин із людським соціумом [2].

Шляхи та засоби соціалізації особистості дошкільника безпосередньо залежать від вікового етапу розвитку та визначаються типом провідної діяльності. В залежності від віку головним в особистісному розвитку дитини виступає наступне [3]:

• для дітей до року найважливіше − спілкування всередині сім'ї. Саме через призму сімейних стосунків і цінностей сприймається і засвоюється базова інформація про зовнішній світ, формуються шаблони поведінки;

• після року і приблизно до 3 років у дітей з'являється потреба у спілкуванні в колективі. Саме тому важливо створити умови для можливості повноцінних міжособистісних комунікацій − тобто водити дитину в групи раннього розвитку, на дитячі майданчики, в сад. Там діти вчаться спілкуватися, вчать один одного простим норм співжиття, наприклад, того, що потрібно дружити, ділитися, співпереживати;

• від 3 до 6 років головним засобом пізнання світу для дитини стає власна мова: вона вчиться ставити запитання, будувати діалог, аналізувати знання, отримані вербальним шляхом.

Важливо пам'ятати, що на кожному віковому етапі соціалізація дошкільника відбувається, головним чином, через гру. Саме тому постійно розробляються нові й удосконалюються звичні методики розвитку, спрямовані на те, щоб подати інформацію в простій, доступній, ігровій формі − тобто тієї, яка буде цікава [3].

Не слід забувати і про індивідуальність кожної дитини, тип темпераменту, емоційність, час, у якому живемо.

Особливо яскраво можна спостерігати різну реакцію дітей на перше знайомство із закладом дошкільної освіти та вихователем зокрема. Один малюк спокійно йде у групу, не проронивши і сльозинки, а інший – почне плакати, чим може «заразити» й інших діток. Немає сенсу говорити, як така ситуація вплине на настрій усіх дітей, які знаходяться в групі. Для прикладу, одну дитину підстригають у перукарні і вона несамовито плаче від невідомої їй ситуації. А інша, проходячи повз, на пропозицію мами завітати у заклад, категорично відмовляється, почувши плач. Приблизно така ж картина і в закладі дошкільної освіти.

Здатність почуватися комфортно без батьків залежить від того, як вони адаптували дитину до соціуму і саме з цього позитивно укладеного щабля залежить подальша її соціалізація.

У різновіковій групі цей процес відрізняється від того, що відбувається у групах, де дітки одного віку. Тут маємо як плюси, так і мінуси.

Психіка дітей у різному віці по-різному адаптована до сприйняття та пізнання навколишнього світу. На допомогу батькам, які збираються віддавати своє чадо до закладу дошкільної освіти, можна розробити пам'ятку або ж так звану «шпаргалку».

Поради батькам:

− поінформуйте дитину, коли вона буде у гарному настрої, що таке заклад дошкільної освіти, для чого його відвідувати. Розкажіть про власний досвід, будь-який яскравий позитивний спогад, як звали Вашу вихователькy тощо;

− заведіть дитину у заклад дошкільної освіти в той час, коли дітки будуть на прогулянці;

− з радістю повідомте всіх бабусів, дідусів, знайомих, друзів, у присутності дитини, що вона буде відвідувати заклад дошкільної освіти;

− звільніть час, щоб цілком і повністю допомогти дитині адаптуватися;

− навчіть дитину знайомитися з дітками та елементарному спілкуванню;

− розкажіть дитині про режим дня закладу та поясніть, що його потрібно дотримуватися;

− поступово вдома створіть орієнтовний режим дня, як у ЗДО;

− дитина має володіти елементарними навичками самообслуговування;

− обережно, аби не залякати, підготуйте дитину до труднощів, які можуть виникнути в закладі дошкільної освіти. Обговоріть до кого вона може звернутися у різних випадках;

− адаптувати дитину потрібно поступово. Якщо пообіцяли забрати її після обіду, обов'язково дотримайте слова;

− не соромтесь консультуватися із педагогами своєї дитини.

Педагоги ігровими методами намагаються адаптувати дитину до взаємодії із соціальним середовищем. Варта уваги соціально-педагогічна технологія оптимізації адаптаційного процесу дошкільників, в основу якої покладено використання адаптаційно-розвивального потенціалу різних видів ігрової діяльності: сюжетно-рольових, театралізованих, рухливих ігор, ігрових вправ та етюдів. Вони навчають малюків дружити, ділитися, поступатися, спілкуватися і багатьом іншим соціально-важливим аспектам у житті.

Отже, насамперед потрібно налагодити стосунки із батьками, які, своєю чергою, будуть прислухатися до порад педагогів, тоді, під час взаємодії з оточуючими, буде значно легше соціалізувати. У залежності від успішності адаптаційного процесу дитина поступово займає і відчуває свою роль у суспільстві, вчиться вести себе у відповідності з вимогами соціуму, балансуючи між ними і власними потребами.

Використані джерела

1. Діти і соціум: монографія/ А. Богуш та ін., Київ, 2006. 404 с.

2. Надія Пеліванова. Соціалізація дитини дошкільного віку: що це і коли?: веб-сайт. URL: http://surl.li/gzfkw (дата звернення: 21.08.2023 р.)

3. Соціалізація дітей дошкільного віку веб-сайт. URL: https://studfile.net/preview/16474225/page:26/ (дата звернення: 21.08.2023 р.)

Анна МОРОЗЮК,
вихователька ЗДО (центру розвитку дитини) «Золотий ключик» м.Нетішин

«Шукаємо скарб»

(квест-подорож)

Мета: Виховувати почуття колективізму, вміння працювати в команді, інтерес до завдань, до ігор, повагу до своїх товаришів.

Створити позитивний емоційний настрій.

Розвивати швидкість, спритність, вміння долати перешкоди; розвивати рухові навички, силові якості, пам'ять, увагу, емоційність, логічне мислення, почуття ритму та узгодження сумісних дій під час ігор.

Продовжувати формувати у дітей такі якості, як уважність, дружбу, кмітливість, взаємодопомогу.

Розширювати кругозір дітей. Закріпити вміння відгадувати загадки, навички орієнтування в просторі, вміння домовлятися між собою.

Матеріал: карта, конверти із завданнями, одноразові ложки на кожну дитину, тенісні кульки, кольорові кульки-м'ячі, два мішечка, червона стрічка, два куби з мотузками, загадки, руханка, медалі, кубок.

ХІД КВЕСТУ

Вихователь: Діти, я знайшла дивний конверт. Але на конверті не написано звідки лист прийшов. Давайте відкриємо і подивимося, звідки ж лист і від кого.

(Читають лист)

«Добрий день, діти! Я фея-чарівниця, запрошую вас до цікавої подорожі. Я заховала для вас на майданчику скарби. Для того, щоб їх відшукати, потрібно виконати всі мої завдання.

Залишаю вам орієнтир - карту, яка допоможе вам. За кожне виконане завдання ви отримаєте зірочку.

Ви – весела і дружна команда. Саме така команда потрібна для пошуку скарбів».

Вихователь: Діти, ви готові? Розпочинаймо?

Діти: Так!

Вихователь: Дістає конверт під №1.

Завдання 1 «Відшукай карту»

Для того, щоб відшукати карту, потрібно зробити два кроки вперед, два – праворуч, один крок уперед, а тепер знайдіть тут карту.

(Діти знаходять карту, розглядають її. На карті – підказки, де знаходяться конверти із завданнями. Діти ідуть по карті і знаходять на майданчику конверт під №2).

Завдання 2: Р/г «Перенеси тенісну кульку в ложці»

Мета: удосконалювати навички швидкого бігу, вміння тримати рівновагу, спритність, увагу. Виховувати бажання бути кмітливим, дужим.

Хід

Діти діляться на дві команди. Кожній дитині дається ложка і одна тенісна кулька на команду. Потрібно в ложці перенести тенісну кульку і принести її для наступного гравця.

Вихователь: Ви відмінно справилися із завданням. Фея залишила вам усім зірочки.

(Діти знову ідуть по карті і знаходять конверт №3).

Завдання 3: «Весела зупинка»

Оголошується весела зупинка. Зробимо всі разом руханку «Голова, плечі, коліна, пальці». Але пам'ятайте: потрібно робити все дружно.

(За це завдання діти знову отримують зірочки).

Діти знаходять конверт №4.

Завдання 4: Р/г «Кольорові кульки»

Мета: Виховувати почуття колективізму. Розвивати спритність, сміливість, уміння швидко орієнтуватися в просторі.

Хід

Діти діляться на дві команди. Посередині стоїть великий кошик з кульками. За сигналом гравці по черзі беруть по кольоровій кульці і переносять її в мішечок

Вихователь: Ви молодці, всі спритні. Справилися із цим заданням. Фея знову залишила вам зірочки.

(Діти знаходять конверт №5).

Завдання 5: Гра-тимбілдинг «Перенеси командою куб за допомогою мотузки»

Мета: Виховувати почуття колективізму, вміння домовлятися разом, діяти разом. Розвивати спритність, увагу, рішучість, уміння швидко орієнтуватися в просторі.

Хід

Діти діляться на дві команди. Кожній команді дається куб із мотузками. Завдання – кожному учаснику команди взятися за мотузку і одночасно підняти куб і перенести його до червоної лінії. Це робити потрібно одночасно, бо куб може впасти.

Вихователь: Ви молодці, ви дуже дружні. Справилися із цим завданням. Фея знову залишила вам зірочки.

(Діти знаходять конверт №6)

Завдання 6: Д/г «Відгадай загадки»

Діти відгадують загадки про різні види спорту.

Ногами б'ють м'яча, штовхають,
Як цвях у ворота забивають,
Кричать від радості: «Гол!».
Гру з м'ячем звуть… Футбол

М'яч в кільці! Команді гол!
Ми граємо у …Баскетбол

Гра, в яку грають дві людини,
володіють ракетками і воланом... Бадмінтон

Стрічка, м'яч, колода і бруси
Кільця з ними поруч.
Рахувати я не буду
Безліч всіх снарядів.
Красу і пластику
Дарує нам... Гімнастика

Вихователь: Молодці, ви із цим завданням справилися. Знову отримуєте зірочки і підказку, де шукати скарб.

«Шукайте скарб там, де є сліди»

Діти йдуть по слідах і знаходять скарб (медалі та кубок).

З'являється фея.

Фея: Молодці, діти! Ви виконали всі завдання. Показали свою кмітливість, сміливість, старання. Ви – одна дружна команда. Нагороджую вас медалями, а також ви отримуєте свій кубок.

(Під веселу музику дітей нагороджують).

Усіх вас вітаю!

Ось і кінець нашої цікавої подорожі!

Наталія БОРТНІК,
вихователька ЗДО №8 “Золотий ключик” Нетішинської міської ради

«Незвичайні іграшки»

(конспект заняття з народознавства в середній групі)

Мета: познайомити дітей з українською народною іграшкою – свищиком. Дати знання про матеріали, з яких виготовлялися іграшки. Вчити дітей правильно відповідати на запитання, правильно називати імена товаришів; вправляти дітей у вимові звука [ц]; активізувати словник дітей словами: сопілка, лялька, візерунок. Виховувати любов до рідної мови, інтерес до народної іграшки..

Матеріал: ляльки Катруся та Іванко, булава, свищики, сопілки, гілочки верби.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вихователь: Діти, ми з вами сьогодні знову завітали до нашої української кімнати, до світлиці, де нас чекають Катруся та Іванко. Вони приготували для нас щось цікаве. Давайте з ними привітаємося.

Діти: Добрий день, Катрусю. Добрий день, Іванку.

Вихователь: Діти, нам Катруся хоче щось сказати (шепоче). Сідайте і послухайте, який Катруся мені віршик нагадала.

Українка я маленька, українці – батько й ненька.
І сестричка й братик милий на Вкраїні народились

Вихователь: Вам сподобався віршик? Що Катруся про себе сказала, хто вона? (відповіді дітей).

Ми з вами живемо в Україні, то ж будемо вчитись розмовляти нашою рідною українською мовою. Катруся приготувала для вас цікаві іграшки, але щоб отримати їх, спочатку відгадайте загадку:

Голосок тоненький має
Всіх маляток звеселяє.
Ви на ній всі граєте
Хто вона – впізнаєте?
Не палочка, не гілочка
А звуть її (сопілочка).

Вихователь роздає дітям сопілки.

Вихователь: Діти, послухайте, що вам ще розповість Катруся. У мене, каже Катруся, є товариш Іванко (показує Іванка). Пішли якось Катруся з Іванком до річки. Була весна, світило сонечко, зеленіла травичка і співали пташки. Зрізав Іванко гілочку верби і зробив з неї сопілочку. Прикрасив її і почав грати, а Катруся з подружками пішла танцювати. А тепер давайте і ми пограємо на сопілочці і затанцюємо.

Діти грають на сопілках, пританцьовують.

Вихователь: Молодці, гарно граєте, майже так, як Іванко.

Софійко, так з чого Іванко зробив сопілочку? Так, вона вербова. Верба – це дерево України, росте біля води. Сопілочка голосно співає. Діти, а чим прикрашена сопілочка? (відповіді дітей). А тепер давайте кожен з вас буде грати, а ми будемо називати, хто грає. Вихователь дає зразок («Виходь, Оленко, пограй нам, а ми всі разом скажемо: «На сопілці грає Оленка»).

Діти будують прості речення з уведенням імен.

Вихователь: Діти, ляльці Катрусі сподобалось, як ви гарно граєте і правильно називаєте імена своїх друзів. А погляньте, що ще нам приготували Катруся з Іванком. Подивіться, яка цікава іграшка. Це пташка – свищик, або свистулька. Вона виготовляється народними майстрами. Свищики роблять з дерева та глини і теж прикрашають візерунком. Подивіться, ось свищик з глини, він глиняний, а ось з дерева, він – дерев’яний. Погляньте, як розмальований глиняний свищик.

Вихователь: А тепер скажіть, як називається ця іграшка? З чого роблять свищики? Чим прикрашають? Послухайте, як звучить свищик. Свищик, як пташка, красиво, дзвінко співає. Діти, ми з вами вивчили гру „Пташка маленька”. Заплющіть очі і уявіть себе пташками.

Гра «Пташка маленька».

Вихователь: Ми з вами сьогодні знову побували в гостях у Катрусі та Іванка. А з чим Катруся нас познайомила? (з сопілкою та свищиком). Так, з українськими народними іграшками. З чого Іванко вирізав сопілку? З верби. А свищики з чого роблять? (з дерева, глини). Подякуємо Катрусі та Іванку за цікаві іграшки та попрощаємося з ними.

Наталія КІЧКОВСЬКА,
вихователька ЗДО №21 «Золота рибка»
Кам'янець-Подільської міської ради

Особливості організації мовленнєво-ігрової діяльності дитини

Найбільш ефективною для розвитку мовлення дітей дошкільного віку є мовленнєво-ігрова діяльність, яка передбачає використання дітьми набутих раніше знань, мовленнєвих умінь та навичок у нових зв'язках та обставинах. Ця діяльність ґрунтується винятково на інтересі малят до гри, її правил і дій. Вона спрямована передусім на розвиток і вдосконалення мовлення дітей, забезпечує супровід дидактичних, народних, рухливих ігор із текстами та діалогами, ігрові вправи, сюрпризи, забавки, ігрові ситуації спілкування, у яких дитина виступає в ролі активного мовця.

У процесі гри дитина легко запам'ятовує нові слова, описує свої дії, що сприяє опануванню мовлення. У таких іграх яскраво відображається взаємозв'язок національної культури народу і його мови, єдність пізнання, спілкування і діяльності малят.

Для розгортання мовленнєво-ігрової діяльності необхідні сформовані уявлення про побудову ігрового сюжету, різноманітні ігрові дії з предметами, засвоєні мовленнєві вміння і навички. Саме в ігровій діяльності яскраво проявляється образність діалогічного мовлення, у якому поєднуються мовні й немовні засоби виразності.

Використання в ігрових ситуаціях зв'язних висловлювань (монологів) розвиває емоційно-чуттєву сферу дітей і водночас максимально активізує їхнє мовлення. Дошкільники не лише маніпулюють іграшками, а й пояснюють, що саме вони роблять. Без пояснень, які надають новий зміст предметам та діям і завжди комусь адресовані, неможливе ні осмислення ролей, ні освоєння умовного простору гри. Без домовленості та взаємного розуміння гра розпадається. У грі між дітьми встановлюється надзвичайно насичений мовленнєвий зв'язок, що може виходити за межі конкретних ситуацій.

Формування мовленнєво-ігрової діяльності має здійснюватися поетапно. На індивідуальних іграх-заняттях дитина виконує дії з іграшкою, спочатку наслідуючи дорослого, потім – з мовленнєвим супроводом, а згодом – у сюжетно-відображальній грі з обов'язковим використанням мовлення. Від дій поряд (дитина-педагог) здобувач дошкільної освіти поступово переходить до спільних ігрових дій у складі мікрогрупи (дитина-однолітки).

В освітній діяльності широко застосовую різні види ігор, серед яких дві основні групи – ігри з правилами й творчі.

Своєрідність ігор з правилами полягає в наявності конкретних меж, окреслених чітко встановленими правилами. Перед початком гри ознайомлюю з ними дітей. Щоб бути учасником, дитині необхідно виконувати ці правила, тобто підпорядковувати свої бажання встановленим вимогам.

Види ігор з правилами:

– ігри з предметами;

– дидактичні ігри (з іграшками, настільно-друковані, музично-дидактичні, сенсорні, інтелектуальні, комп'ютерні, ігри-подорожі, ігри-передбачення);

– рухливі ігри (ігри різної рухливості, ігри-естафети тощо);

– народні ігри (рухливі, хороводні, обрядові та звичаєві).

Щоб розвивати мовлення дитини під час ігор з предметами (це можуть бути побутові речі, ляльки, машинки, іграшкові тваринки), спонукаю їх не лише розглядати предмети та маніпулювати ними, а й визначати їхнє функціональне призначення, виокремлювати і називати їх складові.

Працюючи з дошкільниками, використовую дидактичні ігри, адже вони допомагають значно розширювати світогляд дітей і збагачувати їхній словниковий запас.

Саме в таких іграх часто найвдаліше узгоджуються ігрова й навчальна діяльність, поєднуються ігрова і пізнавальна мотивація. Найчастіше використовую, звісно, мовленнєві дидактичні ігри («Назви якомога більше предметів», «Де початок оповідання?», «Чомусикові запитання», «Придумай рекламу книзі (сукні тощо)», «Продавець і покупець», «Опиши-вгадай», тощо). Однак корисними є і музично-дидактичні ігри («Чия хатка?», «Чарівний годинник», «Котилася торбина», «Відгадай, на чому граю», «Музичний салон»). Вони мають на меті розвиток у дітей уміння чути та розрізняти немовленнєві звуки, визначати джерело і напрямок звучання, диференціювати мелодії за висотою, силою, тембром, ритмом, динамікою (колискова, марш, танцювальна), що, своєю чергою, сприяє розвитку слухового сприймання, уваги та пам'яті дошкільнят.

Особливу увагу приділяю інтерактивним іграм, які створюють унікальний мікроклімат, де з'являються можливості для мовленнєвої взаємодії; спонукають дітей до активності й мовленнєвої творчості; розвивають такі комунікативні уміння: слухати і чути іншого, брати участь у вільній бесіді, бути уважним до самого себе, розуміти почуття і настрій іншого. Пропоную добірку інтерактивних ігор на формування навичок мовленнєвої взаємодії дошкільників («Капелюх», «Мої бажання», «Веселий м'ячик»», «Чарівний клубочок», «Віночок», «Хитре слово», «Секретні квадрати»).

Не оминаю увагою й інтелектуальні ігри. Розв'язуючи проблемно-пошукові та логічні завдання, діти вчаться висловлювати свої міркування, доводити думку, використовуючи не лише прості, а й складносурядні та складнопідрядні речення. А за допомогою комп'ютерних ігор унаочнюють способи виконання вправ артикуляційної та пальчикової гімнастики, промовляння того чи іншого звука.

Невід'ємною складовою мовленнєво-ігрової діяльності є рухливі та народні ігри. Рухливі ігри дають змогу розв'язати одночасно кілька завдань: допомагають зняти фізичне напруження і закріпити засвоєні на заняттях мовленнєві навички, а також сприяють формуванню у дітей навичок саморегуляції, що стає основою для розвитку в них довільності поведінки. Використання в народних іграх доступного для сприймання та вимови дитячого ігрового фольклору (приспівки, заклички, потішки, приказки, примовки, небилиці, мирилки, дражнилки, лічилки, скоромовки, чистомовки, загадки, утішки або забавлянки) роблять їх цікавими та ефективними.

Діти охоче грають в народні ігри («Квочка», «Бочечка», «Рядки», «Гуси», «Ку-ку, ку-ку, птичко мала», «Прослужив я в пана рік», «Задумала бабусенька», «Довгоносий журавель».), які показують красу, образність і багатство рідної мови, сприяють формуванню виразності та зв'язності мовлення; ігри-смішинки («Сміх», «Зайчику, зайчику, де ти був?», «Іди додому на зелену солому»), що створюють позитивний, емоційний настрій в дітей, розвивають мовленнєву активність, образне мовлення, тренують у вмінні вести діалог, добирати необхідні слова для гри.

Організовуючи творчі ігри: режисерські, сюжетно-рольові (сімейні, побутові, суспільні, загальної тематики); конструкторсько-будівельні, ігри-драматизації та інсценівки, допомагаю дітям обрати ту чи іншу роль, створюю певні образи шляхом використання виражальних засобів (інтонації, міміки, жестів); виробляю в дітей уміння якомога точніше відтворювати образи персонажів, їхні характери за допомогою рухів і мовлення, формую вміння планувати гру та реалізовувати свій задум.

У сюжетно-рольовій грі дитина «розмовляє» з героями казок, «виховує» інших малят, «готує» обід, «лікує» ляльок, ведмедиків, «літає» у Космос. У грі можна все це робити. А ігри з лялькою, ведмедиком, зайчиком та іншими образними іграшками спонукають дитину до розмов, активізують її словник.

Під час сюжетно-рольових ігор розвиваються зв'язне мовлення, уміння домовлятися, спілкуватися.

А гра-драматизація – це не лише гарний спосіб розвитку зв'язного мовлення, але й найлегший варіант засвоєння елементів мовленнєвого спілкування.

Дитина засвоює багатство рідної мови та її виразність. Використовуючи виразні засоби інтонації, що відповідають характеру героїв і їх вчинків, намагається говорити чітко, щоб її всі зрозуміли. Також формується діалогічна, емоційно насичена мова. Діти краще засвоюють зміст твору, логіку і послідовність подій, їх розвиток і причину обумовленість. Ігри-драматизації сприяють засвоєнню елементів мовного спілкування (міміка, жест, поза, інтонація, модуляція голосу).

Мовленнєво-ігрова діяльність – один із ефективних засобів розвитку мовлення та мислення дітей дошкільного віку. Вона сприяє розвитку в дошкільників почуття радості, задоволення, а ці почуття є головними засобами, що сприяють стимулюванню активного сприйняття мови та самостійної мовленнєвої активність дітей.

Інна ГОЛЕНКО,
вихователька ЗДО №4 «Вишенька» Старокостянтинівської міської ради

Роль театралізованої діяльності в розвитку мовлення дітей різновікової групи

У будь-якому віці у казках можна відкрити щось сокровенне і хвилююче. Слухаючи їх в дитинстві, людина несвідомо накопичує цілий «банк життєвих ситуацій», тому дуже важливо, щоб усвідомлення «казкових уроків» починалося з раннього віку, з відповіді на питання: «Чому нас вчить казка?».

В душі кожної дитини криється бажання вільної театралізованої гри, в якій вона відтворює знайомі літературні сюжети. Саме це активізує її мислення, тренує пам'ять і образне сприйняття, розвиває уяву і фантазію. А переоцінити роль рідної мови, яка допомагає людям свідомо сприймати навколишній світ і є засобом спілкування, неможливо. С.Я.Рубінштейн писав: « Чим виразніше мова, тим більше вона мова, тому що чим виразніше мова, тим більше в ній говорить: її обличчя, вона сама». Використання дітьми різноманітних засобів виразності мовлення – найважливіша умова своєчасного інтелектуального, мовного, літературного і художнього розвитку.

Виразна мова включає в себе вербальні (інтонація, лексика і синтаксис) і невербальні (міміка, жести, поза) засоби.

Для розвитку виразного мовлення необхідно створення умов, у яких кожна дитина змогла би передати свої емоції, почуття, бажання і погляди як у звичайній розмові, так і публічно, не соромлячись слухачів. Неабияку допомогу в цьому надають заняття з театралізованої діяльності; це гра, і пожити і порадіти в ній може кожна дитина. Виховні можливості театралізованої діяльності величезні: її тематика не обмежена і може задовольнити інтереси і бажання дитини. Беручи участь у ній, діти знайомляться з навколишнім світом у всьому його різноманітті - через образи, фарби, звуки, музику, вміло поставлені запитання спонукають думати, аналізувати, робити висновки і узагальнення. У процесі роботи над виразністю реплік персонажів, власних висловлювань активізується словник дитини, вдосконалюється звукова культура мовлення, її інтонаційний лад, поліпшується діалогічне мовлення, її граматичний лад.

Театралізована діяльність є джерелом розвитку почуттів, глибоких переживань і відкриттів дитини, залучає її до духовних цінностей. Театралізовані заняття розвивають емоційну сферу дитини, примушують її співчувати персонажам, співпереживати. У процесі співчуття, як зазначав психолог і педагог, академік Б.М.Теплов, створюються певні відносини і моральні оцінки, мають незрівнянно більшу примусову силу, ніж оцінки, просто повідомляються і засвоювані. Таким чином, театралізована діяльність – найважливіший засіб розвитку у дітей емпатії, тобто здатності розпізнавати емоційний стан людини по міміці, жестах, інтонації, уміння ставити себе на його місце в різних ситуаціях, знаходити адекватні способи сприяння. «Щоб веселитися чужим веселощами і співчувати чужому горю, потрібно вміти за допомогою уяви перенестися в становище іншої людини, подумки стати на його місце», - стверджував Б.М. Теплов. Театралізована діяльність дозволяє формувати досвід соціальних навичок поведінки завдяки тому, що кожен літературний твір або казка завжди мають моральну спрямованість (дружба, доброта, чесність, сміливість та ін).

Театралізована діяльність дозволяє дитині вирішувати проблемні ситуації опосередковано від імені якогось персонажа. Це допомагає долати боязкість, невпевненість у собі, сором'язливість. Таким чином, театралізовані заняття допомагають всебічно розвивати дитину. Тому саме театралізована діяльність дозволяє вирішувати багато педагогічних завдань, що стосуються формування виразності мовлення, інтелектуального та художньо- естетичного виховання. Вона - невичерпне джерело розвитку почуттів, переживань і емоційних відкриттів, спосіб прилучення до духовного багатства. В результаті дитина пізнає світ розумом і серцем, висловлюючи своє ставлення до добра і зла; пізнає радість, пов'язану з подоланням труднощів спілкування, непевності в собі. У нашому світі, насиченому інформацією і стресами, душа просить казки-дива, відчуття безтурботного дитинства.

Вивчивши сучасну методичну літературу, я вибрала матеріал для впровадження їх у практику своєї роботи, а також дійшла висновку, що використовуючи даний матеріал, можна підвищити інтерес до театрально- ігрової діяльності, розширити уявлення дітей про навколишню дійсність, удосконалювати вміння зв'язно та виразно переказувати казки.

Завдання:

1. Розвивати стійкий інтерес до театральної ігрової діяльності.

2. Удосконалювати виконавські вміння дітей у створенні художнього образу, використовуючи ігрові імпровізації.

3. Розширювати уявлення дітей про навколишню дійсність.

4. Закріплювати уявлення дітей про різні види лялькових театрів.

5. Збагачувати та активізувати словник дітей.

6. Удосконалювати інтонаційну виразність мовлення.

7. Розвивати діалогічне та монологічне мовлення.

8. Удосконалювати вміння зв'язно та виразно переказувати казки.

9. Розвивати пам'ять, мислення, уяву, увагу.

10. Вчити дітей правильно оцінювати свої і чужі вчинки.

11. Виховувати бажання грати театральними ляльками.

12. Розвивати вміння використовувати ігрові імпровізації в самостійній діяльності.

Форми і методи роботи:

1. Перегляд лялькових вистав і бесіди за ними.

2. Ігри-драматизації.

3. Вправи для соціально-емоційного розвитку дітей.

4. Корекційно-розвивальні ігри.

5. Вправи з дикції (артикуляційна гімнастика).

6. Завдання для розвитку мовленнєвої інтонаційної виразності.

7. Ігри-перетворення («вчися володіти своїм тілом»), образні вправи.

8. Вправи на розвиток дитячої пластики.

9. Пальчиковий ігротреннінг для розвитку моторики рук.

10. Вправи на розвиток виразної міміки.

11. Вправи з етики під час драматизацій.

12. Розігрування різноманітних казок та інсценувань.

13. Знайомство не лише з текстом казки, але й із засобами драматизації - жестом, мімікою, рухом, костюмом, декораціями.

Тому я поставила перед собою наступні завдання:

1. Створити умови для розвитку творчої активності дітей в театралізованій діяльності.

2. Розвивати здатність вільно і розкуто триматися при виступі.

3. Спонукати дітей до імпровізації засобами міміки, виразних рухів та інтонації.

4. Познайомити дітей з різними видами лялькових театрів.

5. Забезпечити взаємозв'язок театралізованої з іншими видами діяльності.

6. Створити умови для спільної театралізованої діяльності дітей і дорослих.

У процесі проєктування предметно-просторового середовища, що забезпечує театралізовану діяльність дітей, я враховувала:

- індивідуальні соціально-психологічні особливості дитини;
- особливості їх емоційно-особистісного розвитку;
- інтереси, схильності, уподобання, потреби;
- допитливість, дослідницький інтерес і творчі здібності;
- вікові і статево-рольові особливості.

В групі я обладнала театральний куточок, а також «тихий куточок», де дитина може побути одна і прорепетирувати роль або переглянути ілюстрації до театралізації.

Оскільки предметно-розвивальне середовище має забезпечувати право і свободу вибору кожної дитини на театралізацію улюбленого твору, в зоні театралізованої діяльності розмістила різні види лялькового театру: пальчиковий, бі-ба-бо, а ще – маски, костюми, ляльки, декорації. Крім того, періодично оновлювала матеріал, орієнтуючись на інтереси дітей. Це створило умови для персоніфікованого спілкування з кожною дитиною.

Оскільки розвиток допитливості та дослідницького інтересу базується на створенні спектра можливостей для моделювання, пошуку та експериментування, в зоні театралізованої діяльності я розмістила різний природний і непридатний матеріал, тканини, костюми для рядження.

Враховуючи статево-рольові особливості дітей, у зоні театралізованої діяльності були розміщені обладнання і матеріали, що відповідають інтересам, як хлопчиків, так і дівчаток.

Театралізовані заняття виконують одночасно пізнавальну, виховну і розвивальні функції. Тому через їх зміст,

форму і методи я прагнула до досягнення трьох основних цілей:

- розвитку мовлення та навичок театрально-виконавської діяльності;
- створення атмосфери творчості;
- соціально-емоційному розвитку дітей.

Змістом моїх занять було не тільки знайомство з текстом будь-якого літературного твору чи казки, але і з жестами, мімікою, рухами, костюмами. Найважливішим методичним принципом була практична дія кожної дитини. При читанні або розповіді чого-небудь намагалася висловити щирість і неподільність своїх почуттів до прочитаного або розказаного. Але в жодному разі не намагалася нав'язувати свої оцінки. Навпаки, надавала дітям можливість висловитися, виявити емоційну активність, намагалася не тиснути на дитину, перетворивши її тільки у глядача, не допустити у них страху перед помилкою. Тому, пропонуючи дитині «зіграти» або «показати» що-небудь, я виходила з реальних можливостей кожного.

Щоб яскравіше розкрити свої можливості і таланти в театралізованій діяльності, діти повинні набути багато навичок і умінь.

Для зняття м'язового напруження я використала наступні вправи: «Привітайтеся один з одним за обидві руки по черзі», «Знайди поглядом свого товариша», «Не переплутайте рухи»; Пальчиковий ігротреннінг «Ранок», «Хлопчик - пальчик, де ти був?», «Барабанщики», «Солдати», «Ми - майстри», «Дятел», «Прання білизни», «Посваримось пальчиком», «Я граю», «До побачення», що допомагає розвивати дрібну моторику.

Для навчання дітей засобів мовної виразності використовувала артикуляційну гімнастику: «Мама шинкує капусту», «Жало змії», «Ставимо укольчики», «Конячка», «Чистимо зубки», «Заводимо мотоцикл». Пропонувала дітям вимовити з різною інтонацією звичні слова: «візьми», «принеси», «допоможи», «здрастуй» (привітно, недбало, просить, вимогливо). Привертала увагу дітей до того, як можна змінити зміст фрази шляхом перестановки логічного наголосу (щоразу на інше слово): «Принеси мені іграшку», «Мама пішла на роботу». А так само використовувала завдання - вправи «Різні настрої», «Я радію, коли...», «Я сумую, коли...».

Для розвитку дикції використовувала скоромовки, ігри «Підкажи слівце».

З метою розвитку уяви, мислення, пам'яті пропонувала дітям закінчити «Короткі історії», наприклад:

1. Хлопчик повернувся додому з прогулянки, його зустрічає мама і каже: «А у мене для тебе новина». Яка новина може бути у мами?

2. Хлопчик говорить собі тихо-тихо: «Як страшно!». Чого він може боятися?

3. Про що може думати один олівець, лежачи з олівцівцями у коробці?

Для більш яскравого створення образу дітям необхідно володіти виразними пластикою і мімікою.

Для розвитку пластичної виразності пропонувала дітям:

1. Пройти по камінцях через струмок від особи будь-якого персонажа (казки, оповідання, мультфільму) за їх вибором.

2. Від імені будь-якого персонажа підкрастися до сплячого звіра (зайця, ведмедя, вовка).

3. Зобразити прогулянку трьох ведмедів, але так, щоб усі вели себе і діяли по-різному.

При виконанні цих вправ дітьми я стежила за тим, щоб вони помічали відмінності у виконанні своїх друзів і прагнули знаходити свої рухи, міміку.

Особливо подобалися дітям вправи для розвитку виразної міміки:

1. Солоний чай.
2. Їм лимон.
3. Сердитий дідусь.
4. Лампочка згасла, запалилася.
5. Брудний папірець.
6. Тепло - холодно.
7. Розсердились на забіяки.
8. Образилися.
9. Мені сумно.
10. Показати, як кішка випрошує ковбасу.

А так само пропонувала дітям розіграти маленькі сценки, де необхідно підкреслити особливості ситуації мімікою. Наприклад, зобразити, як хлопчикові подарували нову машину або як дитина злякалася ведмедя.

Розвитку творчої активності сприяли не тільки заняття з театралізованої діяльності, але й індивідуальна робота з кожною дитиною.

Свої заняття я будувала за схемою:

- введення в тему, створення емоційного настрою;
- театралізована діяльність (в різних формах), де вихователь і кожна дитина мають можливість реалізувати свій творчий потенціал;
- емоційний висновок, що забезпечує успішність театралізованої діяльності.

Для розвитку впевненості в собі і соціальних навичок поведінки старалася так організувати театралізовану діяльність, щоб кожна дитина мала можливість проявити себе в якійсь ролі. Для цього використала різноманітні прийоми:

- вибір дітьми ролі за бажанням;
- призначення на ролі найбільш боязких, соромливих дітей;
- розподіл ролей по картках;
- програвання ролей в парах.

Діти завжди готові грати в казки. Це їх спосіб пізнання світу. У творчій атмосфері дитина розвивається швидше, повноцінніше. Входячи в казку, вона отримує роль одного з її героїв, мимоволі вбирає в себе те ставлення до світу, яке дає силу і стійкість в майбутньому житті.

Театралізована діяльність дозволяє формувати досвід соціальних навичок поведінки, оскільки кожна казка має моральну спрямованість. Відтак дитина пізнає світ розумом і серцем і виражає своє ставлення до добра і зла. Улюблені герої стають зразками для наслідування.

Тетяна ГОНЧАРУК,
вчителька-дефектологиня ЗДО №3 м. Кам'янця-Подільського

Використання мнемотехнік у навчанні дітей з особливими освітніми потребами

Є чимало освітніх технологій ефективного навчання. Найрезультативнішою та найцікавішою вважається, мнемотехніка.

Мнемотехніка - освітня технологія, що допомагає кожній дитині комфортно та легко здобувати знання у будь-якому віці. Мнемотехніка - це процес засвоєння нової інформації за допомогою спеціальних методів і прийомів. Технологія використовує природні механізми пам'яті мозку і дозволяє повністю контролювати процес запам'ятовування, збереження і пригадування інформації. Вона абсолютно безпечна та не шкідлива для розвитку і навчання дитини.

Замість запам'ятовування фактів та визначень понять, діти набуватимуть компетентностей. Тобто мнемотехніка - це комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність дитини успішно соціалізуватися.

Існує ряд мнемотехнічних прийомів, які допомагають запам'ятовуванню. Завдяки образності, ігровому та емоційному компонентам, що покладені в основу мнемотехніки, процес запам'ятовування перетворюється на захопливу гру, а потрібна інформація мимовільно й міцно закарбовується в пам'яті.

Термін «Мнемотехніка» походить від грецького «mnemonikon» – мистецтво запам'ятовування. Історично вважається, що цей термін вигадав Піфагор Самоський (6 ст. до н. е.) на ім'я древньогрецької богині пам'яті Мнемозіни. Вагомий внесок у становленні мнемотехніки зробили римські філософи, оратори, спеціалісти з поліпшення пам'яті: Гай Юлій Цезарь (102-44 рр. до н. е.), Марк Фабій Квінтіліан (35-96 рр. н. е.), Джордано Бруно (1548-1600), Еме Парі, Ґерман Коте, Йосип Беєм, Карл Отто та ін.

В Україні перше видання, присвячене мнемотехніці, вийшло друком у 1859 році за авторством директора Київської І-ї гімназії професора Олександра Деллена. Спочатку мнемотехніка виникла як невід'ємна складова риторики і призначалася для запам'ятовування довгих промов.

Педагоги у дошкільній практиці мнемотехніку відзначають по-різному: В.К.Воробйова називає цю методику сенсорно-графічними схемами, Т.А.Ткаченко – предметно-схематичними моделями, Т.А.Большова – колажем, Л.Н.Єфіменкова схемою складання розповіді. Вивчивши досвід робіт Т.А.Ткачеко, В.К.Воробйової, І.А.Поташко, можна зазначити, що як будь-яка навчальна діяльність, робота з мнемотехніки з дітьми будується від простого до складного. Необхідно починати роботу з простих мнемоквадратів, послідовно переходити до мнемодоріжок і пізніше – до мнемотаблиць.

Характерною властивістю психічних процесів дітей з порушеннями розумового розвитку є те, що вони повільно сприймають інформацію та погано її запам'ятовують. Дошкільники можуть відображати в грі тільки те, що їм добре знайомо, тому для розвитку необхідно збагачувати їх життєвий досвід. Це можна робити у різний спосіб.

Результативною мнемотехніка є в роботі з дітьми з ООП. У практиці роботи, використовуючи цю технологію з допомогою помірної кількості наочності, поетапного переходу від конкретного до абстрактного та індивідуально-регульованого темпу роботи, досягнуто гарних результатів у розвитку пам'яті, наочно-образного мислення, мовлення дітей з ООП.

Існують загальновідомі прийоми мнемотехніки:

- мнемоквадрати (картки);
- мнемодоріжки (2-4 картки);
- мнемосхеми, мнемотаблиці (6-8 карток);
- мнемоколажі;
- схеми-моделі.

У своїй роботі з дітьми молодшого дошкільного віку використовую мнемоквадрати – чіткі, яскраві, окремі зображення, які можуть позначати слово, словосполучення, характеристику предмета чи спосіб дії. Далі, коли діти звикають до застосування мнемоквадратів, пропоную мнемодоріжку із 2-4 мнемоквадратів. Подорожуючи мнемодоріжкою, вони навчаються виконувати чітку послідовність дій, відтворюють події, навчаються складати прості описи, розповіді.

Для дітей 4 року навчання використовую мнемотаблиці – послідовні графічні замальовки предметів, дій, віршів, оповідань.

Мнемотехніка – багатофункціональна. Я використовую її у вигляді гри на заняттях та під час режимних моментів.

Зазвичай процес запам'ятовування у дітей з особливими освтініми потребами дуже слабкий, а з використанням мнемотехнік відбувається цілеспрямовано, керований педагогом. Так, інформація, асоціативний матеріал потрапляє в поле зору дитини і привертає її увагу. Інформація, яка потрапила в поле зору дитини, «наповнюється» асоціативними зв'язками й закріплюється в пам'яті. Якщо ж інформація подається без

підкріплення, то на результат розраховувати не варто. Наприклад, дитині з ООП пропонується мнемотаблиця, для розвитку навичок самообслуговування «Вдягнемося для прогулянки», де зображено послідовність дій, що за чим одягати. Попередньо мнемотаблицю вивчаю із дитиною на індивідуальному занятті та виконую практичні дії разом з нею, а пізніше пропоную самостійно побудувати запропоновану мнемотаблицю, для закріплення, використовую замальовки.

Етапи роботи з мнемотаблицями:

• назва та розглядання картинки;

• перекодування інформації, абстрактних символів в образи;

• послідовний опис чи дія за картинками (відбувається відпрацювання методу запам'ятовування);

• замальовка мнемотаблиць дітьми (у старших групах).

Дуже важливо для дітей з ООП правильно підібрати зображення, воно має бути зрозуміле і не викликати у них негативних асоціацій. Не слід також перевантажувати дітей.

Дітям з ООП мнемотехніка допомагає:

• розвивати пам'ять (запам'ятати і відтворювати слова, поняття, дії);

• розширити образне мислення (зв'язок між словом та образом, дії);

• запам'ятати послідовність дій (наприклад, що за чим одягати перед виходом на вулицю);

• звикнути до режиму дня (позначивши на годиннику режимні моменти, можна без зусиль привчити дитину виконувати ту чи іншу дію в певний час);

• покращити увагу (мнемокартки потребують уважного розгляду для повного розуміння тих чи інших дій);

• покращити зв'язне мовлення (будувати речення та опис, вивчати вірші, переказувати казки);

• збагатити словниковий запас (вивчати нові слова, поняття, дії підкріпленні наочністю).

Найбільш наочний приклад використання даної техніки – це картинка на шафі чи стільчику в дитячому садку. Запам'ятовуючи картинку, дитина з легкістю візьме саме свій стілець чи рушник на вішалці, над якою розташована та сама картинка.

При роботі з дітьми з ООП цією технікою необхідно дотримуватися певних правил:

• Заняття мають проходити за принципом: від простого до складного, починаючи від мнемоквадратів і поступово переходити до мнемотаблиць, мнемосхем.

• Мнемотаблиці мають бути кольоровими.

• Мнемотаблиця може містити 6-8 карток.

• Не застосовувати понад дві мнемосхеми в день.

• Повторний розгляд можливий тільки за бажанням дитини.

Отже, мнемотехніка є досить результативним методом в роботі з дітьми з ООП, сприяє підвищенню ефективності роботи корекційного педагога. Правильне застосування цієї техніки у корекційній роботі покращує пам'ять, сприймання, сприяє розвитку зв'язного мовлення, збагаченню словникового запасу дітей. Використання різноманітних прийомів мнемотехніки дозволяє дітям з ООП впорядкувати складну інформацію про навколишнє середовище, а також систематизувати свій досвід практичних дії, покращує процес соціалізації.

Аліна ЗІНЯК,
учителька-логопединя Городоцького дошкільного закладу (ясла- садок) комбінованого типу «Казка»

Розвиток мовлення у дітей дошкільного віку

Мова – невичерпне багатство, яким природа обдарувала людину, адже мовленнєвий розвиток – це цілісний розвиток особистості дитини. Тому перед нами стоїть завдання: прищепити дитині любов до слова, навчити її чітко, красиво і грамотно висловлюватися. На жаль, спостерігаючи за своїми вихованцями, дедалі частіше спостерігаю бідний словниковий запас, невміння узгоджувати слова в реченні, порушення звуковимови, уваги. У дітей не виходить описати подію, тому що вони не можуть вибудувати ланцюжок розповіді. Тому, на мою думку, педагогам та батькам необхідно формувати у дітей здатність зв'язано, послідовно, граматично правильно викладати свої думки, розповідати про різні події, переказувати художні твори. Чим багатше і правильніше мовлення дитини, тим легше їй висловлювати свої думки, тим ширші її можливості у здійсненні пізнавальної дійсності, змістовніші й повноцінніші взаємини з дітьми і дорослими, тим активніше відбувається її психічний розвиток. Будь-яке порушення мовлення може відбитися на діяльності і поведінці.

Спостерігаючи за дітьми, я помітила: діти, які погано розмовляють, усвідомлюючи свій недолік, стають мовчазними, сором'язливими, нерішучими. Особливо важливе значення має розвиток зв'язного мовлення дитини дошкільного віку. Головним завданням розвитку мовлення дитини є удосконалення монологічного мовлення. Це досягається за допомогою різних видів діяльності мовлення: переказ літературних творів, складання описових розповідей про предмети, об'єкти, природні явища, створення різних типів творчих розповідей, запам'ятовування віршів, а також складання розповідей за малюнком. Всі види діяльності актуальні у роботі над розвитком зв'язного мовлення. І для досягнення цієї мети я використовую мнемотехніку.

Спочатку ми з дітьми починаємо працювати над мнемоквадратами, які використовую під час переказу казок, вивчення прислів'їв, скоромовок. Пізніше використовую мнемосмужки для складання простих поширених речень. Важливого значення надаю використанню піктограм. Одну з таких робіт представляю у вигляді заняття, яке проводила з дітьми середньої групи: «Мішок з подарунками».

Мета: розвивати когнітивну сферу, зв'язне мовлення, дрібну та загальну моторику, фонематичний слух, збагачувати словниковий запас, закріпити вміння кількісної лічби, розвивати вміння діяти за інструкцією.

ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

Привітання:

Встаньте діти всі рівненько,
усміхніться всі гарненько.
Усміхніться всі до мене,
усміхніться і до себе!
Привітайтесь: «Добрий день!»,
хай гарно для всіх
Розпочнеться цей день!

Логопед: Вітаю вас, малята! Цього зимового ранку пропоную розпочати наше заняття з цікавих вправ, які мені по секрету розповів один добрий чарівник, який дуже любить діток. Готові спробувати? (відповіді дітей).

Артикуляційна гімнастика

Мета: розвиток рухливості органів мовленнєвого апарату.

Вправа "Парканчик", «Смачне варення», «Хоботок» «Гойдалка» «Щітка».

Логопед: Молодці, малята! А що це за звук?

Гра «Відгадай звуки зими»

Матеріали: відео «Звуки зими» (https://pin.it/5oENLzL)

Мета: розвивати когнітивну сферу, фонематичний слух.

Дітям демонструю відео, і вони визначають, який звук чують.

Логопед: Погляньте, що це? (Звертає увагу на мішок, який з'явився).

Дійсно, мішок. А чий він може бути? Який він (за кольором, формою, розміром, порожній чи повний? (відповіді дітей).

Логопед: Зрозуміла! Напевно, це мішок Миколая, який проходив тут і залишив його або ж загубив. Підійдемо ближче і поглянемо, можливо, він щось для нас залишив?

(Обережно підходять до мішка. На ньому лежать сніжинки).

Логопед: А що це на мішечок нападало? (відповіді дітей). Які вони? (білі, маленькі, холодні). Давайте всі разом дмухнемо і здуємо сніжинки з мішечка, щоб він не намок.

Дихальна гімнастика «Здуй сніжинки»

Логопед: Погляньте, діти, хтось для нас залишив листа.

(Логопед читає лист. «Я залишив для вас сюрприз, але ви його отримаєте після того, як виконаєте мої завдання. Усі завдання у мішечку»).

Гра «Що в мішечку у Миколая?»

Мета: розвивати когнітивну сферу, зв'язне мовлення, збагачення словникового запасу.

Діти отримують картку і називають, що на ній зображено і для кого цей подарунок може бути.

Логопед: Ось і перше завдання, яке ми виконали. Щоб працювати далі, давайте розімнемо наші пальчики.

Пальчикова гра «Зима»

Мета: розвиток дрібної моторики.

Зима

Один, два, три, чотири, п'ять (загинаємо пальчики по одному).

Ми у двір пішли гуляти. Бабу снігову ліпили, (імітуємо ліплення грудок),

Пташок крихтами годували, ("кришимо хлібець" всіма пальчиками)

З гірки ми потім каталися, (ведемо долонькою правої руки по долоні лівої руки)

А ще в снігу валялися. (Кладемо долоньки на стіл то однією, то іншою стороною) Всі в снігу додому прийшли, (обтрушуємо долоньки)

З'їли суп і спати лягли. (Виробляємо рух уявної ложкою, кладемо руки під щоку)

Логопед: Тепер до роботи, малята.

Гра «Знайди пару рукавиць»

Кожна дитина отримує одну рукавичку і має за командою дорослого знайти пару своїй рукавичці і взяти за руку цю дитину.

Гра «Що буває взимку»

Мета: закріпити поняття з дітьми про явища пір року, серед запропонованих виділити ті, які зустрічаються взимку; активізувати словник за темою.

Хід гри: розглянути картинки та визначити, виклавши галочку біля явищ природи, які зустрічаються взимку та хрестик біля тих, які зустрічаються в інші пори року.

Мнемосмужки

Мета: розвивати когнітивну сферу, зв'язне мовлення, дрібну моторику, фонематичний слух, уміння діяти за інструкцією.

Діти формулюють речення за допомогою мнемосмужок.

Складання речень за допомогою піктограм

Дослід з водою. На прозорій ємності намалювати маркером сніжинки, сніговики, після чого легенько вливати воду і спостерігати. Фігурки починають відставати від ємності і плавати по воді, наприклад, ожили сніговички.

Вам сподобалось завдання Миколая? Яка гра найбільше сподобалась? Ви чудово впорались. До нових зустрічей!

Оксана БУРЯК,
музична керівниця ЗДО №32 «Росинка» м. Хмельницького

Ритмопластика як здоров'язберігаюча музично-освітня технологія з дошкільнятами

Сучасні діти постійно знаходяться у стані "рухового дефіциту". У наш час дошкільнята більшу частину дня проводять у статичному положенні (за столами, смартфонами, комп'ютерами). Це спричиняє стомлення певних м'язових груп, а відтак – порушення постави, викривлення хребта, плоскостопість, затримку вікового розвитку основних фізичних якостей: швидкості, спритності, координації рухів.

Кожна родина хоче бачити свого малюка здоровим, веселим, гармонійно розвиненим. Тому педагоги покликані підказати батькам короткий та доступний шлях у досягненні цієї цілі - необхідно задовольнити потребу дитини в русі.

Дієвий засіб – використання елементів ритмопластики на музичних заняттях в ЗДО. Специфічною особливістю цієї методики є органічний зв'язок мови рухів з мовою музики, співвіднесення пластично-рухових засобів художньої виразності з музичними.

В основі ритмопластики лежить виконання тих елементів музичної виразності, які найбільш природно і логічно можуть бути відображені в русі. Важливе завдання - навчити дітей рухатися у характері музики, передаючи її темпові, динамічні, метроритмічні особливості. Точною, виразною передачею рухами характеру музики досягається втілення образного змісту музичного твору.

Ритмопластика - це спеціальне комплексне заняття, на якому засобами музики і спеціальних рухових коригуючих вправ відбувається корекція і розвиток рухових навичок. На занятті використовуються пластичні рухи, які носять оздоровчий характер, вони виконуються під музику у спокійному повільному темпі, з максимальною амплітудою і розтягуванням м'язів.

Методика навчання дошкільнят мови ритмопластичних рухів багато в чому залежить від вибору «одиниць» цієї мови, з якими передбачається познайомити дітей. Необхідно підбирати прості, доступні рухи. Вони складають певну систему виражальних засобів, що дозволяє створити різноманітні хореографічні композиції.

На заняттях ритмопластики виділяють чотири основних напрямки роботи з дітьми:

- оздоровчий;
- освітній;
- виховний ;
- корекційно-розвивальний.

Отож заняття ритмопластикою:

- допомагають зміцненню у дітей м'язового корсета;
- формуванню правильного дихання;
- розвитку моторних функцій, виробленню правильної постави, ходи, грації рухів;
- оздоровленню всього дитячого організму;
- розвитку емоційної сфери;
- виховують здатність виразно рухатися у відповідності з заданим або придуманим образом;
- розвивають музичний слух, моторику, координацію рухів, пам'ять, відчуття ритму, активізують сприйняття музики.

Розвиток пластичних здібностей здійснюється з раннього віку в доступній формі: в ритмічних вправах, музичних іграх, танцях, хороводах.

Завдання інноваційної технології «ритмопластика» в роботі з дошкільниками:

- Забезпечувати активну рухову діяльність дітей.
- Забезпечувати необхідну корекцію наявного дефекту розвитку.
- Створювати позитивний психоемоційний комфорт дитини.

Основні принципи ритмопластики:

1. Диференційований підхід в роботі з дітьми.
2. Дотримання дидактичних принципів навчання.
3. Дотримання принципів оздоровчо-розвивальної спрямованості роботи.

Щоб уникнути нудьги, монотонності під час виконання вправ, потрібно застосовувати різне мале фізкультурне обладнання: гімнастичні стрічки, малі м'ячі, звичайні м'ячі, скакалки, мотузки, розмір яких відповідає віку дітей.

Вимоги до організації занять з ритмопластики

Музичний керівник підбирає спеціальний, індивідуально-орієнтований матеріал (танці, вправи, ігри). Цей спеціально підібраний (або придуманий разом з дитиною) репертуар розучується з підгрупами чи індивідуально. При цьому ставиться завдання підвести дітей до виразного самостійного виконання композиції.

Заняття з ритмопластики може також включати вправи для релаксації, які сприяють зняттю м'язової та емоційної напруги наприкінці заняття. Для цього слід використовувати музику для релаксації, спів птахів, дзюрчання струмка, шум моря і т.д.

Кожна вправа ритмопластики виконується з дотриманням одного загального правила: *вдихаємо, готуючись до руху, і видихаємо в процесі руху*. Виконання руху на видиху дозволяє розслаблятися і уникати перенапруження. Це також оберігає від затримки дихання, яка викликає непотрібне перенапруження і стрес. Дихання практично повинно співпадати з ритмом звичайного дихання дитини.

Заняття повинні викликати інтерес у дітей і супроводжуватися позитивними емоціями, відповідати віковим фізіологічним характеристикам дітей.

Комплекси ритмопластики можуть включати:

1. Музично - ритмічні рухи.
2. Вправи з предметами (стрічки, м'ячі, султанчики).
3. Елементи хореографії (основні позиції рук, ніг).
4. Елементи спортивного танцю.
5. Вправи коригуючої гімнастики.
6. Дихальні вправи.

Структура занять з ритмопластики

Вступна. Включає в себе вправи, які впливають на весь організм дитини. Найчастіше – це види ходьби (на півпальцях, напівприсядку, з високим підніманням колін і т.д.).

Основна. Рухові вправи різного характеру, вправи за позиціями рук і ніг, вправи призначені на розвиток гнучкості хребта, зміцнення м'язів спини і черевного преса, м'язів ніг. Ритмічна частина проходить у швидкому динамічному темпі. Ця частина потребує найбільшої витрати енергії, тому повинна закінчуватися вправами на релаксацію. Мета цих вправ - забезпечити максимальне розслаблення дітей. Найчастіше це плавні рухи і вправи на дихання.

Заключна. У цій частині використовується хореографічна композиція, побудована на раніше вивчених вправах. Обов'язково використовуються дихальні вправи у поєднанні з релаксацією.

Заняття з ритмопластики проводяться 1 раз на місяць. Загальна тривалість заняття для дітей 5-6 років - 25 хвилин.

Різновиди ритмопластичних ігор

Ігри та вправи, які використовуються для розвитку та корекції основних видів рухів, спрямовані на:

- нормалізацію м'язового тонусу, позиційну постановку рук і ніг;
- вироблення правильної постави, почуття рівноваги;
- розвиток координації, плавності;
- подолання рухового автоматизму («Хлопчики й дівчатка» (ходьба), «Веселий м'яч» (біг-стрибки), «Мишоловка», «Ворітця», «Хитра Лисичка»).

Ігри та вправи, які використовуються для розвитку та корекції психічних функцій, спрямовані на:

- розвиток швидкості, точності реакції на звукові або вербальні сигнали;
- розвиток різних якостей уваги;
- розвиток усіх видів пам'яті(«Пильне око», «Дзеркало», «Чарівний клубок», «Неуважний гном», «Весела розминка»).

Ігри та вправи, які використовуються для розвитку здатності орієнтуватися в просторі, спрямовані на:

- орієнтування у власному тілі, просторової організації рухів;
- зорове орієнтування у просторі;
- здатність до словесного вираження просторових відносин (вправо, вліво...).

(«Що навколо?», «Спостерігач», «Знайди скарб»).

Ігри та вправи, які використовуються для розвитку емоційно-вольової сфери та особистісних якостей, спрямовані на:

- формування здатності розуміння різних емоційних станів на основі сприйняття невербальних стимулів (міміка, пластика);
- розвиток здатності до створення виразного образу з допомогою невербальних засобів;
- розвиток уміння виконувати спільні дії, а також на розвиток комунікативних навичок («Музика та емоції», «Подаруй сонечко (сердечко)», «Іскорки доброти», « Квітка настрою», «Посварились, помирились»).

Ритмопластика – це ефективний метод оздоровлення дітей на музичних заняттях. Діти навчаються елементарним танцювальним рухам, покращується їх фізичний та емоційний стан, координація рухів. Заняття ритмопластикою є хорошим фізичним та емоційним розвантаженням дошкільнят.

Орієнтовне планування занять з ритмопластики з дітьми 5-6 років

Вересень

1. Диско-розминка.

Хода звичайна по колу - стежити за поставою, вчити рухатися відповідно до характеру музики. Домагатися чіткого, ритмічного і бадьорого кроку. Ставити ступні паралельно одна одній.

Хода, повернувшись спиною по ходу руху, в колі - вчити орієнтуватися в просторі, бігати легко, невимушено, не наштовхуючись один на одного.

Біг, високо піднімаючи коліна, – відчувати характер музики і передавати його в русі. Вчити бігати легко, ритмічно.

Хода на місці, стискаючи і розтискаючи кулачки, плавно підводячи і опускаючи руки, - домагатися чіткості при виконанні рухів.

Присідання (пружинки)- закріплювати навичку пружного руху, уникати напруженості в ступнях, колінах, стегнах, контролювати узгодженість рухів різних частин тіла.

2. Ігропластика. Спеціальні вправи для розвитку сили м'язів.

Морські фігури: «Морська зірка» - лежачи на животі, прогнувшись, руки в сторони, ноги нарізно. «Морський коник» - сівши на п'ятах, руки за голову. «Краб» - пересування в упорі стоячи, зігнувшись, ноги зігнуті нарізно. «Дельфін» - лежачи на животі, прогнувшись, руки вгору в «замок».

3. Навчання рухам танцю «Осіннє листя».

4. Музично - творча гра «Дзеркало».

5. Ігровий самомасаж: погладжування рук і ніг в оглядово-ігровій формі(«Долонька-мочалка», змиваємо водою руки і ноги).

Жовтень

1. Диско-розминка.

Хода звичайна-вчити зберігати правильне положення корпуса, ступні ставити паралельно одна одній.

Бічний галоп, повернувшись обличчям до центру кола.

Хода на місці, по черзі рухаючи плечима вгору і вниз, присідаючи і випрямляючи, легко переносити вагу тіла з однієї ноги на іншу – вчити координувати рух плечей з рухом корпусу.

Напівприсідання з нахилом голови (вліво, вправо, вперед, назад), вчити розслабляти м'язи шиї - розвивати гнучкість шийного відділу хребта.

Нахили в сторони - вчити дітей починати рух відразу після вступу.

Махи зігнутою ногою - вчити енергійно піднімати ноги, зберігаючи рівновагу.

Стрибки (високі)- продовжувати вчити дітей підстрибувати, енергійно відштовхуючись від підлоги.

2. Ігропластика.

Вправи для розвитку м'язової сили в образних та ігрових рухових діях і завданнях (для м'язів черевного преса - лежачи на спині, згинання, розгинання ніг - «велосипед»).

3. Розучування танцю «Веселий дошик».

4. Музично - рухлива гра «Птах у клітці».

5. Ігровий самомасаж. Погладжування окремих частин тіла в певному порядку в оглядово ігровій формі.

Листопад

1. Диско-розминка:

Хода звичайна по колу в чергуванні з пружним кроком-закріплювати вміння дітей крокувати в характері музики; разом з музикою починати і закінчувати ходьбу; розрізняти динамічні відтінки.

Бічний галоп в чергуванні з підскоками- рухатися ритмічно, граційно; домагатися виразності при виконанні цих рухів.

Хода на місці з напівкруговими рухами голови до лівого плеча, потім до правого- розвивати гнучкість шийного відділу хребта, плавно переводячи голову з одного положення в інше.

Напівприсідання з поворотом тулуба вправо і вліво-стежити за координацією руху рук, ніг, стегон, ступнів, колін. Розвивати еластичність м'язів при погойдуванні.

Нахили тулуба вправо і вліво, виконувати рухи активно, динамічно.

Махи зігнутою ногою вперед, робити махи, зберігаючи рівновагу і правильне положення корпусу.

Стрибки (2-3 видів), продовжувати розвивати вміння легко відриватися від підлоги.

2. Ігропластика.

Спеціальні вправи для розвитку м'язової сили ніг.

3. Розучування танцю «Золота рибка».

4. Музично - творча гра «Танець вогню».

5. Ігроритміка. Хода на кожен рахунок і через рахунок з оплеском.

Грудень

1. Диско-розминка:

Хода: на зовнішній і внутрішній сторонах стопи.

Біг, різко виносячи ноги вперед, потім закидуючи ноги назад, продовжувати вчити дітей бігати легко, ритмічно, відриваючись від підлоги якомога вище.

Хода на місці, схрещуючи руки перед собою, піднімаючи і опускаючи їх; продовжувати вчити дітей переносити вагу тіла з однієї ноги на іншу, не відриваючи від підлоги, похитуючи при цьому стегнами. Координувати рухи рук і ніг.

Хода на місці, обертаючи кисті рук, піднімаючи і опускаючи їх.

Стрибки - вчити в стрибку виставляти по черзі то праву, то ліву ногу.

2. Ігроритміка «Сніжинки», «Ліхтарики».

Пружинки з погойдуванням рук вправо, вліво.

Крок уперед, руки вгору, крок назад, руки вниз.

Розгойдування руками вгору по черзі, з пружинкою.

Хода по колу.

3. Розучування танцю «Зимонька».

4. Музично - творча гра «Зимовий сад».

5. Вправи на розслаблення м'язів. Дихальні вправи на імітаційних та образних рухах.

Січень

1. Диско-розминка.

Чергування ходи, високо піднімаючи коліна з підскоками, розвивати вміння вільно переходити від активного кроку до легкого підскоку.

Бічний галоп, повернувшись обличчям до центру кола, в чергуванні з кружляння на підскоку навколо себе, стежити за правильною координацією рук і ніг, передавати в русі легкий характер музики.

Хода на місці переносячи вагу тіла, ходьба вперед-назад, вправо навколо себе, вліво навколо себе, вчити дітей починати рух з носка. Ритмічно згинати й розгинати коліна.

Круговий рух рук із стисканням і розжимання кулачків, виконувати рухи ритмічно. Уникати напруження кистей рук.

Кругові рухи тулубом (починати рух разом з музикою, не відстаючи і не випереджаючи її, зберігати рівновагу).

Стрибки на одній нозі, згинаючи і розгинаючи вільну ногу, вчити додавати довільні рухи руками і головою.

2. Ігроритміка.

Виконання вправи під музику з притупуванням на сильну долю такту.

3. Танець «Сніжинки».

4. Музично-рухлива гра «Струмочок».

5. Вправи на розслаблення м'язів, на зміцнення постави. Дихальні вправи на імітаційних та образних рухах.

Лютий

1. Диско-розминка.

Хода, високо піднімаючи ноги в колінах (закріплювати навички чіткого ритмічного кроку). Стежити за поставою і координацією рухів. Ступні ставити паралельно одна одній.

Ходьба з перекатом з носка на п'яту, відтягуючи носок ступні.

Підскоки, тренувати дітей в сильному енергійному підскоку.

Присідання « пружинка», уникати напруженості в ступнях, колінах, стегнах. Закріплювати навичку пружних рухів.

Кругові рухи стегнами, похитувати стегнами вперед-назад, вправо-вліво. Закріплювати вміння переносити вагу тіла з однієї ноги на іншу.

Стрибки по черзі на кожній нозі, удосконалювати вміння стрибати, енергійно відштовхуючись від підлоги.

2. Ігроритміка

Удари ногою на сильні й слабкі долі такту.

3. Танець «Ведмежата».

4. Креативна гімнастика «Творча імпровізація».

5. Пальчикова гімнастика на почергове згинання та розгинання пальців у кулак.

Березень

1. Диско-розминка:

Приставний крок, повернувшись обличчям (спиною) до центру кола, вчити на кожному кроці чітко приставляти п'яту до п'яти. Крокувати легко, злегка пружинячи ногами. Корпус тримати прямо, не повертаючи в сторону руху.

Біг широким польотним рухом(великими стрибками, сильно розмахуючи руками). Корпус злегка нахиляти вперед.

Похитувати руками і тулубом (обидві руки в сторону), виконувати рухи в повному розслабленні з напівзігнутими колінами. Правильно координувати рух рук і ніг. Стежити за тим, щоб руки не були затиснуті. Виконувати рух ритмічно, відповідно до характеру музики.

Стрибки: бічний галоп, повернувшись обличчям (спиною) до центру кола; високі стрибки(передавати в русі стрімкий характер музики). Після закінчення руху зупинятися стрибком на двох ногах. Стежити за правильним положенням ступнів, точно приставляючи п'яту до п'яти на кожному кроці галопу. Закріплювати вміння дітей енергійно відштовхуватися від підлоги під час високих стрибків.

2. Ігроритміка.

Підкреслена хода з виділенням сильної долі (рахунок 1 і 3 при музичному розмірі 4/4) ударом.

3. Розучування танцю « Квіти»

4. Музично-творча гра «Танець природи».

5. Вправи на розслаблення м'язів; дихальні вправи, вправи на зміцнення постави.

Піднімання рук - на вдиху. Вільне опускання рук - на вдиху.

Квітень

1. Диско-розминка:

Пружний крок в чергуванні з підскоками – удосконалювати сильний енергійний підскок. Вчити чітко переходити від активного руху до спокійнішого.

Кругові рухи руками (по черзі правою, лівою) - вчити відзначати сильні долі в тактах. Домагатися, щоб діти відчували моменти розслаблення м'язів рук.

Погойдування руками і тулубом (руки в сторони)- продовжувати вчити дітей доповнювати рухи з розслабленням напівзігнутих колін.

Нахили тулуба вперед – вчити прогинати і випрямляти спину.

Кругові рухи стегнами – удосконалювати вміння переносити вагу тіла з однієї ноги на іншу, похитуючи стегнами.

Стрибки, закріплювати вміння дітей ритмічно підстрибувати, зберігаючи правильне положення корпусу.

2. Акробатичні вправи – тримати корпус прямо, зберігати рівновагу. Вертикальна рівновага на одній нозі з різними рухами рук.

3. Танець «Птахи прилетіли».

4. Музично - рухлива гра «Розплутай мотузку».

5. Вправа на розслаблення м'язів, дихальні вправи, вправа на зміцнення постави.

Травень

1. Диско-розминка:

Приставний крок, повернувшись обличчям (спиною) до центра кола, продовжувати вчити, на кожному кроці чітко приставляти п'яту до п'яти. Крокувати легко, злегка пружинячи ногами.

Біг широким польотним рухом; вчити ритмічно, великими стрибками рухатись вперед, сильно розмахуючи руками.

Присідання « пружинка» (уникати напруженості в ступнях, колінах, стегнах). Закріплювати навички пружного руху.

Кругові рухи стегнами, похитувати стегнами вперед-назад, вправо-вліво. Закріплювати вміння переносити вагу тіла з однієї ноги на іншу.

Стрибки по черзі на кожній нозі (удосконалювати вміння стрибати, енергійно відштовхуючись від підлоги).

2. Ігроритміка

Удари ногою на сильні й слабкі долі такту.

3. Танець «Сонячні зайчики».

4. Креативна гімнастика «Птахи прилетіли».

5. Пальчикова гімнастика на почергове згинання та розгинання пальців у кулак.

Тетяна БЛИСКУН,
музична керівниця ЗДО №8 «Калинонька» Старокостянтинівської ОТГ

Орф-педагогіка – особливий тип музичної педагогіки в закладі дошкільної освіти

Кожен період розвитку дитини є основою для наступного й відрізняється провідними реакціями та змінами. Саме дошкільний вік є сензитивним періодом розвитку особистості, в якому створюються можливості для формування творчих здібностей та інтелекту. Від того, наскільки якісно і своєчасно були використані ці можливості, багато в чому залежатиме творчий потенціал дорослої людини.

«Фантазію і здатність до переживання слід розвивати у ранньому віці. Усе, що дитина переживає, все, що в ній пробуджене і виховане, проявляється впродовж усього її життя» (Карл Орф). Гармонійне поєднання розумового й фізичного розвитку, моральної чистоти й естетичного ставлення до життя і мистецтва – необхідні умови формування цілісної особистості. Природа подарувала людині великі можливості щодо музичного розвитку. Але вони «згасають», якщо не розвиваються. Досягненню цієї високої мети багато в чому допомагає правильна організація музичного виховання.

Методика К.Орфа побудована на навчанні музикування - грі на музичному інструменті, мовних вправах, поєднання музики з танцем. Елементарне музикування є тією формою навчання, яка дозволяє грати багатопланово. Грати на інструментах і грати з елементами музики: ритмом, тембром, динамікою, фактурою, грати один з одним, розігруючи сюжети пісень, і грати разом, створюючи ту неповторну атмосферу спілкування, в якій всім комфортно і радісно.

Так, ми бачимо, що багато нормативно-правових документів звертають увагу педагогів на важливість музичного виховання дітей дошкільного віку. Базовий компонент дошкільної освіти (освітній напрям «Дитина у світі мистецтва») наголошує, що мистецько-творча компетентність – це здатність дитини практично реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до видів мистецтва, елементарно застосовувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності.

В інструктивно-методичних рекомендаціях «Про організацію роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах» (лист МОН України від 02.09.2016 № 1/9-454) визначена мета музичного виховання - виховання гармонійно розвинутої, естетично й творчо спрямованої особистості дитини під впливом цінностей українського і світового музичного мистецтва, розвиток загальної музикальності, здібностей музичного виконавства і творчості, формування елементарних основ музичної культури, домірної вікові музичної компетенції.

З огляду на це, виникає низка запитань щодо удосконалення освітнього процесу, до пошуку педагогами нових форм і методів музичного виховання та навчання дітей. У сучасному світі актуальності набуває питання гармонійного розвитку особистості: як допомогти дитині бути щасливою, реалізовуючи у житті свій природний творчий потенціал та відчувати красу навколишнього світу й радіти їй?

Світова музична педагогіка поєднує багато музично-педагогічних систем і концепцій з різних куточків світу. Всі вони пов'язані однією метою – виховання цілісної, гармонійно розвиненої особистості. Задумане півстоліття назад Карлом Орфом навчання дітей музиці за допомогою імпровізаційного музикування повною мірою є тим, що у нас називається «особистісно орієнтованим навчанням». Особистісно орієнтоване навчання ставить сьогодні в центр усієї освітньої системи особистість дитини, забезпечення комфортних, безконфліктних та безпечних умов її розвитку, реалізації природних потенціалів.

Однією із головних ідей музично-педагогічної системи Карла Орфа є дитяча творчість, яка створює атмосферу радості, формує особистість, стимулює розвиток творчих здібностей у дітей.

Орф-педагогіка – це особливий тип музичної педагогіки, яку називають креативною. Вона заснована на розумінні нерозривності музики, руху, слова, а також на особливій організації педагогічного процесу, яка дає змогу дітям проявляти себе через гру на інструментах, створювати власні танцювальні композиції, співати та акомпанувати собі. Актуальність нашого досвіду полягає у створенні системи роботи щодо формування гармонійно розвиненої особистості шляхом використання музично-педагогічної системи Карла Орфа.

Музика володіє можливостями впливу не тільки на дорослих, а й на дітей раннього віку. Музичні здібності дітей проявляються у кожного по-різному. У деяких вже на першому році життя всі три основні здатності – відчуття ладу, музично-слухові уявлення та почуття ритму – виражаються досить яскраво, швидко і легко розвиваються, це свідчить про музичність; в інших пізніше, важче.

Найбільш складно розвиваються музично-слухові уявлення – здатність відтворювати мелодію голосом, точно її інтонуючи, або підбирати її по слуху на музичному інструменті. У більшості дітей ця здатність проявляється лише до п'яти років.

Ранній прояв музичних здібностей спостерігається, як правило, саме у дітей, які отримують достатньо багаті музичні враження.

Основною формою музичної діяльності в дошкільному навчальному закладі є заняття, які передбачають не тільки слухання творів, доступних для сприйняття малюків, навчання їх співу, рухам у музичних іграх і танцях, а й навчанню їх грі на дитячих музичних інструментах.

До складу орфівського дитячого оркестру входять мелодичні ударні інструменти (металофони, ксилофони, глокеншпілі), немелодичні ударні інструменти (дитячі литаври, барабани, тарілочки тощо), прості духові інструменти, близькі

до народної сопілки (блокфлейти різного діапазону), смичкові інструменти для гри на "пустих" струнах. Відзначимо м'якість, чистоту і приємність звучання орфівських інструментів, розроблених ним спільно з музикознавцем К. Заксом. Вільна імпровізація стала відправним пунктом орфівського "уроку". Хоча найпростіші ритми й мелодії були доступним елементарним матеріалом, імпровізація вимагала виявлення фантазії, яку слід було пробудити.

Єдність слова, жесту і мелодії є першоосновою музики.

Систему музичного виховання К.Орфа активно впроваджую в освітній процес протягом багатьох років. Це дає змогу оптимально поєднувати кілька видів діяльності дошкільників: логоритміку, спів, рух та гру на музичних інструментах. Така синкретична діяльність дуже подобається дітям і, водночас, розвиває їхній творчий потенціал, адже діти не лише слухають чи виконують музичні п'єси, а й самі творять музику. Принаймні, цього прагнув сам Карл Орф. Він написав багато вправ, пісень, ігор, у процесі виконання яких дозволена творча свобода –варіаційність та імпровізація.

Методика роботи в шумовому оркестрі спирається на музично-педагогічну систему Карла Орфа, головний принцип якої - «навчання в дії», коли є унікальна можливість розкривати індивідуальність дітей, їх здібності до творчості, уміння співпереживати, виховувати й розвивати музичні здібності в захоплюючій грі на інструментах.

У методиці роботи з шумовим оркестром здійснюю основну тезу Карла Орфа: «Кожний вміє тільки те, що сам намагається зробити». Творчість передбачає накопичення музично-слухового досвіду і його розвиток, тому на заняттях поєдную два види діяльності: пізнавальну та евристичну.

Музикування є міцним стимулом розвитку дошкільників, де формується цілісний сплав головних елементів пізнання - мислення і знань. Це – гуманістичний підхід до визнання унікальності кожної дитини, до його творчої індивідуальності, який використовую в роботі з дітьми.

Для роботи з оркестром навчаю дітей досконало знати кожний інструмент, прийоми та способи гри на ньому. Як керівник оркестру вирішую такі завдання:

- розширення музичного світогляду дошкільнят;
- розвиток творчої активності, художнього смаку;
- залучення до інструментальної музики, самостійного музикування;
- розвиток музичних здібностей: почуття ритму, звуковисотного, тембрового, динамічного слуху;
- розвиток почуття ансамблю, балансу звучання оркестру;
- розвиток емоційності й артистизму;
- тренування різних видів уваги, точної, швидкої реакції.

При комплектуванні шумового оркестру використовую:

- ударні інструменти без певної висоти звука (трикутник, румба (пандейра), маракас, кастаньєти, барабан, ложки, бубон, тарілки тощо);
- ударні інструменти з певною висотою звука (металофон, ксилофон).

В оркестрі використовую також додаткові інструменти: свисток, дудку, флейту, скрипку, цимбали, баян тощо.

З учасниками оркестру вивчаю назви інструментів, способи та прийоми гри на них, розташування високих і низьких звуків, назву нот, їхнє розташування на пластинках металофона і ксилофона.

Навчаючи грі на інструментах, запроваджую послідовність виконання різних музичних завдань. Дуже важливим стає виразний, чіткий показ керівником оркестру способів та прийомів гри на інструментах, словесне пояснення. Гра на металофонах і ксилофонах вимагає більш тривалий час навчання, ніж гра на барабані, бубні, кастаньєтах, румбі, трикутниках.

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності створюю атмосферу вимогливості, завдяки якій діти вчаться бути критичними і самокритичними, давати оцінку і робити самооцінку. Однак контроль має бути доброзичливим. Адже емоційно-позитивний контакт сприяє доброті та чутливості.

Спочатку діти знаходять в характері звучання різних інструментів аналогію з явищами природи, голосами птахів, тварин тощо. Наприклад, металофон добре передає краплі дощу, дріб барабана – грім, маракаси - вітер. Для розвитку почуття ансамблю використовую «природні інструменти»: плескання долонями, притопи ногами, постукування паличками, варіюючи ритм, способи звуковидобування, поступово змінюючи темп і динаміку. Важливу роль відіграє створення дітьми виразних ритмічних речитативних інтонацій голосом, які наближаються до співучої вимови, використовуючи імена, назви дерев, квітів тощо. Це допомагає знайти схожі інтонації на інструментах. На заняттях шумового оркестру діти не лише розучують запропоновані вправи, але і створюють нескладні мелодичні поспівки і ритмоформули. Музично-дидактичні ігри спрямовую на розвиток ритмічного, тембрового, звуковисотного, динамічного слуху.

Розвиток почуття метроритму передбачає:

• Рух під музику.

• Плескання долонями пульсу музики, акцентування сильної долі.

• Повторення ритмічного рисунку ритмоскладами.

• Відбивання ритмічного рисунку по ритмічним таблицях, картках.

Виходячи із зазначеного, ставлю перед собою реалізацію основних напрямків роботи:

- створити оптимальні умови для формування гармонійної особистості шляхом використання методики Карла Орфа;
- створити необхідне розвивальне середовище для повноцінного розвитку музичних здібностей дітей дошкільного віку;
- створити інформаційну базу дидактичних ігор, конспектів занять, розваг тощо за системою К. Орфа;
- на практиці перевірити дієвість роботи системи Карла Орфа в музичному вихованні дошкільників за розробленим перспективним плануванням роботи гуртка «Всесвіт музичних звуків».

На основі вивчених методів і теоретичних праць К.Орфа була проведена велика педагогічна, методична і творча робота. Її актуальність полягає в тому, що заняття в оркестрі шумових інструментів і розвиток музично-ритмічних здібностей дітей сприяє загальному розвитку; розумових здібностей, психічних процесів - мислення, пам'яті, уваги, слухового сприйняття, асоціативної фантазії, розвитку дрібної моторики, рухової реакції, що дуже важливо для дітей дошкільного віку.

Позитивна динаміка в розвитку дітей проявилася наочно. Вони дізналися види шумових і ударних інструментів, способи і прийоми гри на них, навчилися правильно виконувати невеличкі музичні твори.

Найбільше подобається дошкільнятам створювати музично - шумове оформлення казок, віршів, забавлянок та ігор, у яких беруть активну участь. Яскравих барв кожній історії додає звукове оформлення, яке можна щоразу змінювати, надаючи сюжету нових інтонацій. Такі твори дитина запам'ятає надовго.

Олена ГЕРАСИМЧУК,
музична керівниця ЗДО «Ромашка» смт Антоніни Антонінської селищної ради

Створення умов для розкриття творчого потенціалу кожної дитини на заняттях музики

Рух — це життя, ритміка — це краса, а танець — це політ натхнення і душі, тому вважаю, що необхідно стимулювати у дітей прагнення проводити своє життя в русі, займатися ритмікою, танцями; виховувати в них почуття прекрасного. Видатний філософ Ж.-Ж.Руссо писав: «В усьому світі люди отримують насолоду, слухаючи її чарівні звуки...». Цей вислів не втратив актуальності. Працюючи з дітьми понад двадцять років, я звернула увагу, що музично-ритмічна діяльність викликає у них особливе задоволення, радість і гарний настрій.

Дійсно, важливу роль у загальному розвитку дошкільняти відіграють танці і ритмічні вправи. Вони навчають дитину відчувати своє тіло, свідомо керувати рухами, розвивають музично-ритмічні здібності, пам'ять, увагу, активізують сприймання музики, чуттєве пізнання світу. Вільне відтворення власних думок і почувань танцювальними рухами знімає м'язову та нервову напругу, оздоровляє дитину фізично й емоційно.

Значний вплив музики на розвиток людини відзначав знаменитий художник Е. Делакруа: «Музика завжди викликає у мене глибокі думки. Слухаючи її, у мене з'являється велике бажання творити». Цей вислів став поштовхом для моєї подальшої роботи, де я використовую такі методичні прийоми і вимоги:

— Виразне виконання музики. Музика спонукає дитину до руху. Приносить їй справжню насолоду, повне злиття з музикою. Від того, як виконаний твір музичним керівником, залежить сприйняття музики та розуміння музичного образу і в підсумку – якість виконуваних рухів.

— Перед слуханням музики або в процесі розучування гри, танцю використовую художнє слово: бесіду, роз'яснення, віршований текст, образне порівняння. Це створює певний настрій у дітей, викликає бажання активно діяти, співпереживати з музикою.

— Конкретні навчальні та виховні прийоми (підтримати дружніми оплесками тощо).

— Акцентування уваги на конкретних рухах (особливій поставі, положенні голови, рук, поєднанні в парі тощо).

— Застосування технічних засобів навчання. Грамзапис дає можливість ознайомити дітей із новим звучанням музичного твору, відчути багатство музичної мови в оркестровому виконанні. Також як музичний керівник сама показую дітям потрібні рухи, уважно слідкую за якістю виконання їх кожною дитиною.

Наочність є невід'ємною складовою музично-рухової діяльності (ілюстрації тощо).

Зміна регістру мелодії (залежно від статі дитини, яка імпровізує).

Репертуар, розрахований на дошкільнят:

- залучає малюків до спілкування; викликає в них почуття симпатії один до одного, сприяє зміцненню дружніх стосунків;

- сприяє прояву творчої вигадки привабливими для дітей життєвими подіями й художніми сюжетами;

- допомагає краще засвоїти доступні й корисні музичні рухи й перебудови, музично-рухові дії репродуктивно-продуктивного характеру.

У своїй роботі дотримуюсь основних принципів педагогіки — систематичність, поступовість і послідовність. Роботу над усіма видами музично-ритмічних рухів починаю зі сприймання музики, з її аналізу дітьми. Свідоме сприймання настрою музичного твору, форми та інших засобів виразності допомагає дітям у правильній передачі музичного образу в русі. Адже треба розрізняти і різноманітний характер музики, й форму твору (вступ, частини, фрази), і різні засоби музичної виразності (динамічні, регістрові, темпові зміни, метроритм).

Дошкільники, відповідно до характеру музики, узгоджують свої рухи з її особливостями, тому вони постійно вправляються і в навичках слухання музики. Поступове урізноманітнювання почуттів веде до того, що діти в старшій групі ознайомлюються з гумором у музиці («Клоуни» Д.Кабалевського); з танцювальним жанром, причому вже з відомими відмінностями та відтінками у ньому (плавний «Вальс» Н.Леві, легка, рухлива «Дитяча полька» М.Глинки, веселий, швидкий «Гопак» Мусоргського).

В сюжетних іграх, танках намагаюся якомога менше використовувати показ, спонукаю дітей самостійно шукати рухові засоби виразності музичного образу, пропонуючи такі завдання: послухай музику; визнач характер, жанр; покажи, як будеш рухатися на відповідну частину музики.

Тому наступним кроком є засвоєння дітьми необхідних навичок руху. Вони не можуть виконувати рухи під музику вільно й красиво, якщо танок або гра розучуються без попередніх підготовчих вправ, спрямованих на засвоєння необхідних навичок руху.

Раніше отримані дітьми навички мають велике значення для розвитку їх у танцювальній творчості. Тому чимало уваги приділяю розучуванню вправ, окремих елементів танцю.

Працюючи над рухами, намагаюся розвивати творчість дошкільників, їх уяву, фантазію. Використовую різноманітну музику за настроєм як «живцем», так і фонограму, ілюстрації, елементи костюма.

У дитини, вважаю, необхідно виробити активну реакцію на музику, вміння емоційно, образно відобразити в рухах настрій, почуття, розвиток сюжетної лінії, закладеної в характері програмної музики. Діти повинні не просто відтворити образ лисиці, зайця, ведмедя окремими рухами, а зуміти зобразити характер персонажа, його яскраві своєрідні риси. Через те пропоную їм інсценувати однотипні характерні рухи окремих персонажів («Кішечка» Т. Ломової), створювати характерні образи в танці («Ой, весела дівчинка Олена» А.Філіпенко).

Чимало уваги приділяю розвитку самостійності в танцювальній творчості. На заняттях передбачаю такі ситуації, де б діти мали можливість проявити свої знання та здібності. У малюків це елементарні завдання: «Буде лунати музика, впізнай і порухайся, як вона підказує». Звучить музика В. Агафоннікова «Зайчик». Попередній показ рухів дорослого виключається: діти самі шукають засоби передачі ігрових дій — придумують рухи, використовують за бажанням знайомі елементи.

У старшому дошкільному віці діти здатні самостійно визначити музику танцю і вибрати відповідний характер рухів (польки, вальсу), почути національні інтонації народних танців і використати їхні елементи. Саме це і використовують мої вихованці в своїх імпровізаціях. Тобто, діти танцюють в різних жанрах (полька — вальс — народний танок).

На музичних заняттях пропоную цікаві творчі завдання, які розвивають уміння дітей граційно, розкуто рухатися, використовувати виразні рухи, міміку, жести, виражати рухами зміст танцю; складати прості танцювальні композиції на основі комбінування доступних танцювальних елементів та образних рухів різних персонажів («Вальс квітів», «Вітер і вітерець», «Клоуни»).

Для розвитку танцювальних імпровізацій широко використовую народні танці. Під будь-яку українську народну мелодію з дітьми розучую елементи до українського таночка. Коли у дітей накопичується достатній запас танцювальних рухів, пропоную імпровізувати, придумувати свою композицію українського танцю, використовуючи знайомі рухи під запис українських народних мелодій у виконанні оркестру народних інструментів. Діти із захопленням змагаються в знаходженні нових сполучень знайомих танцювальних рухів («Хто кого перетанцює»). Безперечно рухи ці ще одноманітні, відчувається деяка скутість. Але вже під кінець року багато з них може досить виразно передавати в танці характер і настрій.

Ця робота проводиться на музичних заняттях систематично раз на тиждень. Друге музичне заняття використовую для повторення завдання.

Музично-творчі завдання проводяться іноді після розділу слухання музики, іноді після музично-ритмічних вправ. На занятті на творчі імпровізації відводжу 1-4 хвилини.

Вважаю важливим навчити кожну дитину підходити до виконання рухових завдань не механічно, а діяти творчо, виявляти активність у відшукуванні нових варіантів, критично оцінюючи виконання своїх ровесників. З цією метою використовую індивідуальні заняття.

Якщо дитина навчиться самостійно використовувати найдоступніші танки в своєму побуті, якщо вона їх виконує з власної ініціативи, то можна вважати, що вона не тільки вивчила їх, але й пішла далі в своєму розвитку.

Зрозуміло, що не всі спроби дітей в імпровізуванні будуть вдалими, але головне – пробудити у них до цього бажання, інтерес.

Приділяю велику увагу танцям, хороводам, ритмічним вправам, інсценуванню пісень.

Перевірку музично-ритмічних рухів (у вправі, грі, танці) будую у формі змагання: «Хто краще затанцює – хлопчики чи дівчатка?». Або ставлю завдання: «Хто кращий танцюрист?».

Діти проходять перевірку на ритмічність виконання, виразність рухів та на вміння їх виконувати.

Мною розроблені показники засвоєння музично-ритмічних рухів, які проявляються у творчих завданнях, музичних іграх, які допомагають мені в діагностуванні дітей.

Широко використовую музично-дидактичні ігри, які сприяють розвитку танцювальної творчості («Прогулянка», «Впізнай за ритмом», «Впізнай музику», «Зайці» тощо).

Головне в музичному розвитку дошкільника — «занурити» його у розмаїття музики, навчити жити нею, ознайомити з різними засобами виразності, образними рухами, навчити орієнтуватися в просторі, бачити себе серед інших, бути сприйнятливим до музики, вправним, оптимістично налаштованим.

Світлана КАПРАЛОВА,
музична керівниця ЗДО №3 м. Кам'янця-Подільського

Вплив музики на розвиток дітей з особливими освітніми потребами

Любити музику – це не тільки займатися нею професійно, а й те, що просто, йдучи вулицею, любити поспівати. Чути мелодію навіть у співі вітру, шурхотінні листочків на деревах, у звуках морських хвиль, у весняних щебетаннях птахів чи в різнобарвному розмаїтті квітучих луків. Недаремно ж у фольклорних творах музиці приділено стільки уваги. Залежно від настрою змінюються наші вподобання. Музика формує погляди людей, стиль всього життя.

Музика володіє величезною силою, яка мелодійними звуками торкається струн нашої душі. Вона творить дива з людськими почуттями та емоціями. Вона може змусити зронити сльози через переживання за ліричним героєм пісні, посміхнутися, коли сум огортає душу, або підспівувати та танцювати під ритмічну мелодію. Ось така різноманітна музика, ось таку силу вона має. І тут ми бачимо, що музика до нас звертається за допомогою звуків, що видаються різноманітними інструментами. Ці звуки, немов чари з дитячих казок, допомагають розслабитись або підняти настрій.

Дослідженнями музики як корекційного засобу займалися: Л.Закл, О.Декролі, Ж.Демор, Г.Добровольська, О.Скжанова, О.Караванова, Г.Кехаушвілі, С.Горф, С.Корсаков. Роль музики у розвитку дітей з особливими освітніми потребами досліджували: Д.Шульженко, Л.Дробот, В.Тарасун, Т.Дегтяренко, К.Островська.

Реформа системи освіти, яка стосується і дошкільників, висуває розвиток творчості дитини, як одну із пріоритетних задач. Без її вирішення неможливо виконати головні завдання дошкільної освіти, розроблені у Базовому компоненті.

Перші творчі здібності особистості проявляються в дошкільному віці. Перед педагогами стоїть завдання знайти шляхи своєчасного прояву у кожної дитини інтересів, природних задатків, здібностей і створити оптимальні умови для їх розвитку. Визначати конкретні сфери творчого потенціалу.

Музичне виховання – частина естетичного виховання дитини. Естетичне виховання проходить через ознайомлення дітей з різними видами мистецтва (музика, образотворче мистецтво, театр, хореографія, література, фольклор). Музика розвиває музичну культуру і формує позитивні якості особистості. Музика більшою мірою, ніж інші види мистецтва, доступна дитині. Позитивно впливає на дітей з особливими потребами заняття з музики.

Сьогодення спонукає музичних керівників шукати нові методи, прийоми та форми роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Педагоги мають поповнювати свої знання, набувати вміння і навички роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку. Музичні заняття допомагають дошкільнятам у розвитку музичних здібностей, корекції поведінкових особливостей, розвитку навичок спілкування та інтеграції в суспільство.

Ефективними видами занять, які дозволяють дитині розкритися повніше і яскравіше, є традиційні, домінуючі, комплексні, тематичні заняття

У своїй роботі використовую нетрадиційні заняття, впроваджую методи музикотерапії - лікування музикою. Музика відновлює порушення рухів у дітей, відновлює імунобіологічні процеси.

Метою музичних занять є розширення уявлення дітей з особливими освітніми потребами про навколишній світ, розвиток психічних процесів, активізація рухової діяльності.

Використовую системи елементарного музикування Карла Орфа. Це дає змогу урізноманітнити і поглибити зміст музичних занять, адже вона передбачає глибокий органічний зв'язок музики, рухів та мовлення.

Чимчикує горобець

Слова Наталії Гуркіної
Музика Віталіни Пустовіт

Чимчикує горобець
(Діти стукають по колінах кулаками)
По асфальту навпростець.
До домівки поспішає,
(Роблять ковзні оплески)
На автівки не зважає.
(Імітують руками рух водія за кермом)
Не боїться горобець
(Стукають по колінах кулаками)
Прямувати навпростець.
На зелений він крокує,
(Тупають ногами)
Зебри-рисочки рахує.
(«Будують» складеними перед грудьми руками «драбинку»)

На заняттях використовую різні методи роботи: малюнки, загадки, вірші, іграшки, а для розспівування – скоромовки «Хитра сорока», «Росте липа біля Пилипа». Актуальними залишаються дитячі потішки «Панчику Дем'янчику», «Про славних слоненяток». Вправи для розвитку артикуляції такі як: «Годинник», «Гойдалка», «Футбол».

Твори для слухання підбираю більш яскраві, бо у дітей не така стійка увага. Під час слухання музики розвивається таке поняття, як емоційно образний зміст музики. Тобто діти знаходять зв'язок між засобами музичної виразності і змістом музики.

Для кращого запам'ятовування пісні чи музичного твору можна асоціювати його з тим, що бачить дитина навколо себе. Для закріплення матеріалу часто прошу дитину намалювати те, що вона чула.

Відомо, що пісенна творчість спрямована на розвиток різних музичних здібностей. І коли вже діти мають певні навички музичної імітації, вони можуть виконувати, наприклад, музично-пісенну пластичну гру «Зайчик», «Зайчик-побігайчик», «Вовчик», «Кішка та собачка». Дуже добре запам'ятовують пісні з мультфільмів: «Вітамінка», «Лисичка-сестричка», «У бабусі», тому що сприймають пісню образно, відносно того чи іншого героя.

Рух під музику, такий як танець, сприяє розвитку моторики, координації рухів, гнучкості та сили м'язів. Музика може також допомагати регулювати ритм і темп рухів, що важливо для розвитку моторних навичок дитини. Також може допомогти розслабити м'язи та знизити рівень стресу, що може бути корисним для фізичного здоров'я дитини з особливими освітніми потребами.

Для розвитку ритмічного сприйняття користуюсь музичними інструментами. Гра на ударних інструментах сприяє розвитку силової витривалості рук та плечового поясу. Але в домашніх умовах це можуть бути ложки, палички, камінці, пластикові пляшечки чи коробочки які наповнюють крупою, горохом,квасолею. І граючи на такому інструменті, дитина покращує виконання пісні й отримує велике задоволення.

Для розвитку танцювальних навичок розвиваю у дитини потребу в рухах. Даю можливість розвивати танцювальну творчість. Якщо музика викликатиме у дитини позитивні емоції, вона сприйматиме навколишній світ гармонійно і оптимально.

Розвитку особистості дитини сприяють дитячі музичні свята, розваги, де є вільна музична діяльність.

Завдяки музичним практикам, таким як імпровізація, спів, прослуховування, обговорення музики, педагог допомагає дитині з особливими освітніми потребами в досягненні наступних цілей:

- активізації пізнавальних процесів;
- розвиток моторики;
- емоційного розвитку;
- закріплення набутих навичок спілкування.

Музичні заняття, які ми проводимо, розвивають у дітей з особливими освітніми потребами: концентрацію уваги, дрібну моторику, сприймання (слухове та зорове), мислення.

ВСЕ
БУДЕ
УКРАЇНА